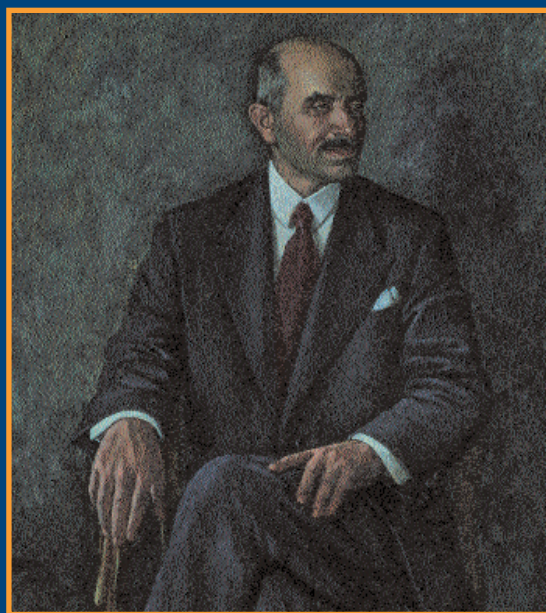

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

*Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
16 Νοεμβρίου 1944 - 20 Ιανουαρίου 1945*

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1999

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

*Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
16 Νοεμβρίου 1944 - 20 Ιανουαρίου 1945*

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1999

Στην έκδοση αυτή αξιοποιήθηκε εικονογραφικό υλικό από το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας και από διάφορα δημοσιεύματα που αναφέρονται σε κάθε εικόνα ξεχωριστά.

Ευχαριστούμε ιδιαίτερα το Νομικό Σπουδαστήριο του Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο μας παραχώρησε την άδεια φωτογράφησης μερικών μελετών του Κ. Τριανταφυλλόπουλου, και το Πνευματικό Ίδρυμα Γεωργίου Παπανδρέου για την προσφορά υλικού που αφορά τον Γεώργιο Παπανδρέου.

*Σχεδιασμός και εποπτεία της έκδοσης: Γεράσιμος Νοταράς
Τεκμηριωτική έρευνα και σύνταξη χρονολογίου: Ζήσιμος Χ. Συνοδινός
Φιλολογική επιμέλεια-διορθώσεις: Στέφανος Στεφάνου
Ηλεκτρονική επεξεργασία εικόνων: Δημήτρης Χατζημαρινάκης*

© Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
ISBN 960-85907-4-4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	7
<i>α' μέρος</i>	
I. Η ΠΛΗΡΩΣΗ ΕΝΟΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΠΕΝΗΝΤΑ ΤΡΙΩΝ ΕΤΩΝ	9
ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	
1. Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος, διοικητής Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, 1944-1945	11
2. Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος, ο θεμελιωτής μιας νέας πορείας στην ελληνική νομική επιστήμη	14
3. Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος, ἄσκησις ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ ἔρωσ ἐλευθερίας	19
<i>β' μέρος</i>	
II. Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ	23
ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	
1. Εγκύκλιος Διοικήσεως, 20 Νοεμβρίου 1944. Ανάληψη καθηκόντων	25
2. Ο λόγος της εγκαταστάσεως, 16 Νοεμβρίου 1944	27
3. Εγκύκλιος Διοικήσεως, 22 Νοεμβρίου 1944	31
4. Αποσπάσματα πρακτικών Γενικού Συμβουλίου	35
<i>γ' μέρος</i>	
III. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ	
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ	45
1. Χρονολόγιο	47
2. Εργογραφία	51
ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	63

*Η προσωπογραφία του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου,
έργο του ζωγράφου Παύλου Σάμιου (1998).
Καλλιτεχνική Συλλογή Ε.Τ.Ε.,
Αίθουσα συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου της Εθνικής Τράπεζας.*

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος υπήρξε ο πλέον βραχύβιος διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος: 16 Νοεμβρίου 1944 έως 20 Ιανουαρίου 1945.

Ανέλαβε τα ηνία όμως του πρώτου πιστωτικού ιδρύματος της χώρας σε μια κρίσιμη για την Ελλάδα περίοδο· αμέσως μετά την απελευθέρωση της πατρίδας μας από τη γερμανική κατοχή, η οποία εκτός όλων των άλλων είχε ως συνέπεια την πλήρη κατάρρευση της οικονομίας και ως επακόλουθο την αποδιοργάνωση του τραπεζικού συστήματος.

Η επιλογή του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου να τεθεί επικεφαλής ενός των βασικών μοχλών της οικονομίας της χώρας, της Εθνικής Τράπεζας, σε εκείνη τη συγκυρία δεν είναι τυχαία. Η Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας υπό τον Γεώργιο Παπανδρέου και με οικονομικό επιτελείο το οποίο αποτελείται από τον Αλέξανδρο Σβάλο, ως υπουργό Οικονομικών, τον Ηλία Τσιριμώκο, ως υπουργό Εθνικής Οικονομίας, και τον Άγγελο Αγγελόπουλο, ως υφυπουργό Οικονομικών, επιλέγει μία προσωπικότητα η οποία διαθέτει δημοκρατικές περγαμινές, αρετή, γνώση της Τράπεζας, επιστημοσύνη και την έξωθεν καλή μαρτυρία.

Οι αρετές και ικανότητες αυτές είναι απαραίτητες στη δύσκολη προσπάθεια της επιστροφής στη νομιμότητα και του ανορθωτικού έργου που καλείται να επιτελέσει η Διοίκηση της Τράπεζας μετά την Απελευθέρωση. Ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος έχει αποδείξει κατά τα σαράντα χρόνια δημόσιου βίου, από τις αρχές του αιώνα, ότι τις διαθέτει. Συνιδρυτής της Κοινωνιολογικής Εταιρείας και του κόμματος των «Κοινωνιολόγων», στενός συνεργάτης του Αλέξανδρου Παπαναστασίου και υπουργός Δικαιοσύνης στη β' κυβέρνηση του. Έγκριτος νομικός, καθηγητής, κοσμήτωρ και ακαδημαϊκός.

Δεν διστάζει να εναντιωθεί στο κατεστημένο και σε κάθε ανελεύθερη εκδήλωση. Υπερασπίζεται τον δημοτικιστή Κωστή Παλαμά, τον Ιωάννη Κακριδή στη δίκη των «τόνων». Ως κοσμήτωρ της Νομικής «βροντοφωνάζει» υπέρ της δημοκρατίας μπροστά στον Ιωάννη Μεταξά και τον Γεώργιο Β'. Για την προσήλωσή του στη δημοκρατία και στην ελευθερία απολύεται από το Πανεπιστήμιο μετά την παλινόρθωση του 1920.

Τέλος γνωρίζει την Εθνική Τράπεζα «από τα μέσα» έχοντας διατελέσει νομικός της σύμβουλος από το 1928. Αυτό τον άνθρωπο επιλέγει η κυβέρνηση της Απελευθέρωσης ως διοικητή της Εθνικής. Για να δείξει την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει στην επιλογή αυτή ο πρωθυπουργός και όλο το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης παρίστανται στην εγκατάσταση του νέου διοικητή και παίρνουν το λόγο.

Οι σελίδες που ακολουθούν θα δείξουν στον αναγνώστη ότι η επιλογή της τότε κυβέρνησης ήταν η ενδεδειγμένη και ότι ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος, παρά τον σύντομο χρόνο που παρέμεινε διοικητής, επιτέλεσε σημαντικό έργο.

Όλα αυτά τα χρόνια, από το 1945, η Εθνική Τράπεζα παρέλειψε να τιμήσει τον σημαντικό αυτό δημόσιο άνδρα, επιστήμονα και διοικητή της, με τον καθιερωμένο τρόπο, αναρτώντας το πορτραίτο του στην αίθουσα του Διοικητικού Συμβουλίου όπως γίνεται με όλους τους διοικητές, με εξαίρεση όσους υπηρέτησαν το κατοχικό ή δικτατορικό καθεστώς.

Το έλλειμμα αυτό πλήρωσε η παρούσα Διοίκηση με μια σεμνή τελετή, η οποία έγινε στις 10 Απριλίου 1998 και κατά την οποία πήραν το λόγο ο διοικητής κ. Θεόδωρος Καρατζάς, ο καθηγητής και τέως πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Μιχάλης Σταθόπουλος και ο ομότιμος καθηγητής και υιός του τιμώμενου κ. Ιωάννης Τριανταφυλλόπουλος.

Η ανά χείρας έκδοση θέλει και αυτή να αποδώσει την οφειλόμενη τιμή στον Κωνσταντίνο Τριανταφυλλόπουλο. Εκτός από την καταγραφή της τελετής η οποία πραγματοποιήθηκε, κρίθηκε σκόπιμο να περιληφθούν σε αυτήν:

Τα τεκμήρια που απόκεινται στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας και φωτίζουν με εναργή τρόπο τη μεταπελευθερωτική κατάσταση, ιδιαίτερα στον οικονομικό τομέα, αλλά όχι μόνο. Τον τρόπο με τον οποίο κυβέρνηση και Τράπεζα κινήθηκαν για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση αυτή. Τέλος, τις κινήσεις του Κ. Τριανταφυλλόπουλου και των συνεργατών του, για να ενεργοποιήσουν τον καθηλωμένο από την κατοχή τραπεζικό μηχανισμό, να καταγράψουν την κατάσταση και τις ανάγκες των διάφορων περιοχών της χώρας και εν δυνάμει μελλοντικής πελατείας της Τράπεζας. Κυρίως όμως να σχεδιάσουν την είσοδο της Εθνικής στη νέα εποχή που διαγραφόταν μετά την έξοδο από τη λαίλαπα του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου.

Τέλος περιελήφθησαν στην έκδοση τα βιογραφικά στοιχεία τα οποία φωτίζουν την επιστημονική και κοινωνική δράση του Κ. Τριανταφυλλόπουλου καθώς και μια εκτενής βιβλιογραφία, η οποία συμβάλλει στην καλύτερη αποτίμηση της πολύπλευρης προσωπικότητάς του. Η έκδοση αυτή θα αποτελέσει, ελπίζουμε, μία ακόμα ψηφίδα στην προσπάθεια της προσωπογραφικής καταγραφής αυτών που κλήθηκαν να διοικήσουν και έθεσαν τη σφραγίδα τους στο πρώτο πιστωτικό ίδρυμα της χώρας.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΝΟΤΑΡΑΣ

Εποπτεύων το Ιστορικό Αρχείο της Ε.Τ.Ε.
Αναπληρωτής Πρόεδρος της Επιτροπής Ιστορίας

α' μέρος

Η ΠΛΗΡΩΣΗ ΕΝΟΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ
ΠΕΝΗΝΤΑ ΤΡΙΩΝ ΕΤΩΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Ομιλία του Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
κυρίου Θεόδωρου Β. Καρατζά κατά τα αποκαλυπτήρια
της προσωπογραφίας του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου στην αίθουσα
του Διοικητικού Συμβουλίου της Ε.Τ.Ε. στις 10 Απριλίου 1998.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ,
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
1944- 1945

Με την ανάληψη της διοικήσεως της Εθνικής Τράπεζας, επισκεπτόμενος την αίθουσα συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου –στην οποία είναι αναρτημένα τα πορτραίτα όλων των διοικητών από το 1841 έως σήμερα– διεπίστωσα ότι δεν υπήρχε η προσωπογραφία του αείμνηστου καθηγητή Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου, ο οποίος χρημάτισε διοικητής του Ιδρύματος για μία μικρή, πολύ κρίσιμη περίοδο μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας, τον Οκτώβριο του 1944. Έδωσα αμέσως οδηγίες να συγκεντρωθούν στοιχεία και πληροφορίες από τις υπηρεσίες της Τράπεζας –το Δικαστικό και το Ιστορικό Αρχείο–, ενώ παράλληλα απευθυνθήκαμε σε μέλη της οικογένειας Τριανταφυλλόπουλου, διότι το πορτραίτο έπρεπε να γίνει με βάση κάποια φωτογραφία του. Ο υιός του Κ. Τριανταφυλλόπουλου Ιωάννης, ομότιμος καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, μας παραχώρησε φωτογραφίες του πατέρα του και τελικά ο ζωγράφος Παύλος Σάμιος ανέλαβε να φιλοτεχνήσει την προσωπογραφία του εξαιρετού καθηγητή, της οποίας γίνεται σήμερα επίσημα η αποκάλυψη. Με την πράξη αυτή η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος αποκαθιστά μια σημαντική παράλειψη πολλών δεκαετιών.

Ο Κωνσταντίνος Δ. Τριανταφυλλόπουλος χρημάτισε διοικητής της Τράπεζας για μικρό, αλλά εξαιρετικά δύσκολο, χρονικό διάστημα, από τις 13 Νοεμβρίου 1944 έως τις 20 Ιανουαρίου 1945. Ο δεσμός του όμως με την Ε.Τ.Ε. προηγήθηκε, ήταν μέλος του Νομικού Συμβουλίου της Τράπεζας από το 1928 και συνέχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες του με την παραπάνω ιδιότητα μέχρι το τέλος της ζωής του, ως διοικητής δε υπήρξε ο οραματιστής της σύγχρονης ισχυρής Εθνικής Τράπεζας, η οποία θα αποτελούσε τα επόμενα χρόνια την κινητήρια δύναμη για την ανασυγκρότηση της χώρας.

Μετά την Απελευθέρωση του Οκτωβρίου 1944, κυριαρχούσε στη χώρα μας ένα πραγματικό κοινωνικό και οικονομικό χάος: μεγάλες ανθρώπινες απώλειες, κατεστραμμένη οικονομία, υπερπληθωρισμός και διογκωμένη μαύρη αγορά, ανεργία, εξαθλίωση και πείνα. Από την άλλη μεριά, η νέκρωση των τραπεζικών εργασιών εξαιτίας της πτώσης της δραχμής και της αδράνειας των παραγωγικών κλάδων, ο υπερπληθωρισμός, η καταλήστευση των περιουσιακών στοιχείων της Εθνικής Τράπεζας από τους τρεις κατακτητές, σε συνδυασμό με την επιτακτική ανάγκη της διατροφής των 4.000 υπαλλήλων της και των οικογενειών τους, είχαν φέρει την Ε.Τ.Ε. σε πολύ δύσκολη οικονομική θέση.

Μέσα στην πρώτη δέσμη μέτρων της ελληνικής Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας συμπερι-

---

λαμβάνονταν και η αντικατάσταση της διορισμένης από τις αρχές Κατοχής διοίκησης της Ε.Τ.Ε. με εκλεγμένους πριν από την Κατοχή συμβούλους και εκπροσώπους των παραγωγικών τάξεων. Προσωρινός διοικητής της Εθνικής ορίστηκε ο τακτικός καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος, σπουδαίος νομικός με πλούσιο επιστημονικό έργο σε θέματα ρωμαϊκού και ενοχικού δικαίου, πολιτική και πνευματική προσωπικότητα, γνωστός για τις δημοκρατικές ιδέες του (παλαιός συνεργάτης του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, υπουργός Δικαιοσύνης στην πρώτη κυβέρνηση Γ. Κονδύλη [1926], υπουργός Δικαιοσύνης και Εθνικής Οικονομίας στη δεύτερη κυβέρνηση Αλ. Παπαναστασίου [1932], μέλος των διαδοχικών επιτροπών σύνταξης του Αστικού Κώδικα, ακαδημαϊκός από το 1933 κλπ.). Εξίσου σημαντική ήταν επίσης η πλούσια εμπειρία του από τις λειτουργίες της Εθνικής, στην οποία προσέφερε ανελλιπώς τις υπηρεσίες του ως νομικός σύμβουλος από το 1928.

Στις 16 Νοεμβρίου του 1944 ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος ανέλαβε τα καθήκοντά του σε μία από τις πιο κρίσιμες στιγμές της εκατονταετούς ιστορίας του Ιδρύματος. Μάλιστα ο ίδιος ο πρωθυπουργός, αποδίδοντας τιμή στο πρόσωπό του και στο σημαντικό αξίωμα που αναλάμβανε, παρευρέθηκε επισήμως στην τελετή που οργανώθηκε στην Τράπεζα, με την παρουσία του προσωπικού, των εκπροσώπων των συλλόγων του και των αρμόδιων υπουργών, Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας, οι οποίοι μάλιστα εκφράστηκαν εγκωμιαστικά για την προσωπικότητα του νέου διοικητή.

Ο ίδιος ο διοικητής στην ομιλία του αναφέρθηκε στον καταστροφικό πόλεμο και την Κατοχή, τονίζοντας την ανάγκη να επαναλειτουργήσει το πιστωτικό σύστημα και να στερευθούν οι δημοκρατικοί θεσμοί.

Συνεπικουρούμενος στο έργο του από τον αναπληρωτή του Γεώργιο Πεσμαζόγλου και τον οικονομικό σύμβουλο της Τράπεζας Ιωάννη Παρασκευόπουλο, ο νέος διοικητής, παρά τον προσωρινό χαρακτήρα της θέσης του, έδειξε τη διάθεση σχεδιασμού μακρόπνοης πολιτικής, εναρμονισμένης απόλυτα με τους γενικότερους οικονομικούς στόχους της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας, βάζοντας τα θεμέλια μιας καινούριας αντίληψης στις πιστωτικές σχέσεις.

Στις προτεραιότητες του συγκαταλέγονταν η ανάκαμψη της Ε.Τ.Ε., η σύγχρονη αναδιοργάνωσή της και η ανάπτυξη των εργασιών της ώστε να ανταποκριθεί θετικά στις μεγάλες ανάγκες της εποχής. Έχοντας σταθερή την πεποίθηση ότι η επιτυχημένη πιστωτική πολιτική, ως βασικός τομέας της οικονομικής ανασυγκρότησης, προϋποθέτει σοβαρή μελέτη της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της Ελλάδας, ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος επιδίωξε τη συστηματική καταγραφή από την Τράπεζα όλων των προβλημάτων και των αναγκών των παραγωγικών κλάδων, ώστε η Ε.Τ.Ε. να διαθέτει σαφή και ολοκληρωμένη εικόνα για να οργανώσει αποτελεσματικότερα την αναπτυξιακή πολιτική της.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα εκείνη την εποχή αφορούσε τις πιστώσεις προς την ελληνική βιομηχανία. Η Ε.Τ.Ε. από παλιά είχε, αποκλειστικά σχεδόν, πραγματοποιήσει σοβαρές χρηματοδοτήσεις αλλά και συμμετείχε στο κεφάλαιο πολλών επιχειρήσεων. Έτσι ήταν το μόνο πιστωτικό ίδρυμα που μπορούσε τότε να διοχετεύσει πόρους για την αναγέννηση της εγχώριας βιομηχανίας. Με διαπραγματεύσεις και ικανούς χειρισμούς της διοίκησης εξασφαλίστηκαν οι πρώτες πιστώσεις της Τράπεζας της Ελλάδος προς την Ε.Τ.Ε. για τη χρηματοδότηση των βιομηχανικών μονάδων.

Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει η πρώτη μετά την Απελευθέρωση διοίκηση της Εθνικής ήταν αναμφίβολα το πρόβλημα του προσωπικού και η γενικότερη αναδιοργάνωση των εργασιακών σχέσεων μέσα στην Τράπεζα (κατοχικές παρεμβάσεις, παλαιωμένος Οργανισμός Υπηρεσίας, παράνομες προσλήψεις και προαγωγές, υπεράριθμο προσωπικό), ώστε να εξασφαλισθεί η απαραίτητη εργασιακή ειρήνη.

Ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος είχε επεξεργαστεί ένα πλήρες σχέδιο για την αποκατάσταση του προσωπικού από τις αδικίες των κατοχικών διοικήσεων, εντελώς πρωτότυπο και πολύ σύγχρονο για τον καιρό του. Δυστυχώς τα Δεκεμβριανά και ο κατοπινός εμφύλιος σπαραγμός ακύρωσαν τα περισσότερα από τα μεγάλα, εμπνευσμένα σχέδια εκείνης της εποχής.

Στα τραγικά γεγονότα του Δεκέμβρη 1944, ο Τριανταφυλλόπουλος κατάφερε αρκετές φορές να είναι στη θέση του για να συντονίζει “με θάρρος και δεξιότητα ουχί συνήθη”, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά στο Δ.Σ. της Τράπεζας ο Αλέξανδρος Διομήδης, τις ενέργειες προστασίας της Τράπεζας και του προσωπικού, την απελευθέρωση ομήρων υπαλλήλων ή τη διανομή του απαραίτητου μισθού για την επιβίωση του προσωπικού.

Η θητεία του τερματίστηκε στις 20 Ιανουαρίου 1945, με το νόμο 91. Λίγο αργότερα εξελέγη από την έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της Ε.Τ.Ε. μέλος του νέου Συμβουλίου, το οποίο μάλιστα, τιμώντας τον ιδιαίτερα, τον συμπεριέλαβε, μαζί με τον πρόεδρο της Ε.Τ.Ε. Αλέξανδρο Διομήδη, το διοικητή Γεώργιο Πεσμαζόγλου και τους δύο υποδιοικητές, Κλέαρχο Μανέα και Αθανάσιο Σμπαρούνη, στο νεοσυσταθέν Συμβούλιο Διοικήσεως. Τις θέσεις αυτές ο σοφός καθηγητής διατήρησε μέχρι το 1953.

Δεν θα επεκταθώ στο εντυπωσιακό επιστημονικό, διδακτικό και συγγραφικό του έργο, στους τίμιους πολιτικούς αγώνες του, στη σεμνότητα και το ήθος του ανδρός, στους τίτλους και τις τιμές που απόλαυσε όσο ζούσε. Απλώς, κλείνοντας θα ήθελα να υπενθυμίσω τον θεμελιακό του ρόλο στη σύνταξη του Αστικού μας Κώδικα και στη δημιουργία του νομοθετικού πλαισίου που αφορά τις κοινωνικές ασφαλίσεις.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Ο κύριος Θεόδωρος Β. Καρατζάς αποκαλύπτει την προσωπογραφία του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου.

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ,
Ο ΘΕΜΕΛΙΩΤΗΣ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΠΟΡΕΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ**

Στην πνευματική ζωή της Ελλάδας κατά τον 19ο αιώνα σημαντική θέση κατείχε η καλλιέργεια της νομικής επιστήμης. Σειρά διαπρεπών νομικών της εποχής υπήρξαν εξέχουσες προσωπικότητες που ανύψωσαν τη νομική επιστήμη σε περίοπτη θέση και σε επίπεδα που υπερείχαν πολλών άλλων πνευματικών εκδηλώσεων της χώρας. Σε ένα τέτοιο επιστημονικό περιβάλλον εισερχόταν ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος όταν, την πρώτη δεκαετία του αιώνα μας, ξεκινούσε την επιστημονική του σταδιοδρομία. Και εντούτοις όχι μόνο σύντομα διακρίθηκε σ' αυτό το περιβάλλον, αλλά έγινε ο πρωτεργάτης μιας νέας εποχής άνθησης της νομικής επιστήμης. Με την απόσταση του χρόνου μπορούμε σήμερα να εκτιμήσουμε περισσότερο την ιστορική σημασία της συμβολής αυτής, που δικαιολογεί το χαρακτηρισμό του ως θεμελιωτή μιας νέας πορείας της επιστημονικής έρευνας στο χώρο της νομικής επιστήμης.

Ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος γεννήθηκε στο Καρπενήσι το 1881. Σπούδασε στη Νομική Σχολή Αθηνών, της οποίας έγινε διδάκτορας το 1902 με τη διατριβή υπό τον τίτλο "Περί της εννοίας της ελευθερίας". Στην ίδια σχολή, ύστερα από τριετείς μεταπτυχιακές σπουδές στο Göttingen και στο Βερολίνο αναγορεύθηκε υφηγητής του Ρωμαϊκού Δικαίου το 1908 και δέκα χρόνια αργότερα (1918) εκλέχθηκε τακτικός καθηγητής του Αστικού Δικαίου. Με εξαίρεση τα δύο χρόνια (1920-22), κατά τα οποία είχε απολυθεί από το Πανεπιστήμιο από τις αντιβενιζελικές κυβερνήσεις της εποχής, υπηρέτησε συνεχώς σ' αυτό περισσότερο από τρεις δεκαετίες, έως την αποχώρησή του το 1951 με το όριο ηλικίας. Το 1933 εκλέχθηκε μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, της οποίας διετέλεσε πρόεδρος το 1948. Το 1938 δίδαξε στην Ακαδημία Διεθνούς Δικαίου της Χάγης. Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης τον αναγόρευσε επίτιμο διδάκτορα. Πέθανε το 1966 σε ηλικία 85 ετών.

Ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος δεν αντιλαμβάνόταν την αποστολή του επιστήμονα ως περιοριζόμενη στο σπουδαστήριό του και τις αίθουσες διδασκαλίας, μακριά από τον κοινωνικό περίγυρο και τα μεγάλα προβλήματα της κοινωνίας. Από την εποχή που, νεότατος ακόμη, το 1908, ίδρυσε με τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου και άλλους μάχιμους διανοητές την Κοινωνιολογική Εταιρεία, συνέχισε σε όλη τη σταδιοδρομία του να πραγματώνει το πρότυπο του καθηγητή ερευνητή που συγχρόνως είναι ευαίσθητος στα κοινωνικά προβλήματα, ανοιχτός σε νέες ιδέες, έτοιμος να συμμετάσχει σε πρωτοβουλίες για την πρόοδο της κοινωνίας. Αλλά για τη μεγάλη κοινωνική προσφορά του Κ. Τριανταφυλλόπουλου θα μιλήσει ο καθηγητής

Ιωάννης Τριανταφυλλόπουλος. Θα αναφερθώ μόνο στο πανεπιστημιακό και εν γένει επιστημονικό του έργο.

Καίρια συμβολή του Κ. Τριανταφυλλόπουλου, που δικαιολογεί τον τίτλο τον οποίο εισαγωγικά του απέδωσα ως θεμελιωτή νέας σχολής στην ελληνική νομική επιστήμη, αποτελεί το γεγονός ότι ενέπνευσε νέο πνεύμα και νέα μέθοδο στην ερμηνεία του δικαίου. Με τις εργασίες του “Η ελευθέρα ερμηνεία του δικαίου” (1916) και “Τα σύγχρονα προβλήματα του αστικού δικαίου” (1922) (ανάπτυξη της εναρκτήριας καθηγητικής του ομιλίας), ενστερνιζόμενος τα νέα ρεύματα της ευρωπαϊκής σκέψης στη φιλοσοφία και μεθοδολογία του δικαίου αλλά και την αριστοτέλεια ρήση που ο ίδιος έθετε ως βάση στο πρόβλημα της ερμηνείας του δικαίου, κατά την οποία “μη προς τον λόγον αλλά προς την διάνοιαν του νομοθέτου σκοπείν”, δίδαξε, πρώτος αυτός στην Ελλάδα, την υπέρβαση της εννοιοκρατικής μεθόδου των πανδεκτιστών, που κυριαρχούσε στην έρευνα του 19ου αιώνα. Δίδαξε την υπέρβαση της προσήλωσης στη λογική της ψυχρής επαγωγής της ζέουσας πραγματικότητας στις αφηρημένες έννοιες ενός κλειστού και ως πλήρους θεωρούμενου συστήματος δικαίου, απομονωμένου από τις κοινωνικές ανάγκες αλλά και από την ιδέα της δικαιοσύνης, και άνοιξε νέους δρόμους προς μια τελολογική ερμηνεία που συνδέει τον κανόνα δικαίου με το αξιολογικό νόημα και με τους ηθικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς του στόχους. Εγκαταλείποντας την άτεγκτη εννοιοκρατική μέθοδο, έθετε συγχρόνως με νηφαλιότητα φραγμούς στις υπερβολές της “ελευθέρας ερμηνείας του δικαίου”. Συγχρόνως, προβληματίζε τον έλληνα νομικό, όσο κανείς ως τότε, με το ερώτημα τι είναι δίκαιο, ποια η δικαιολογία του, ποια η σχέση του με την αυθαιρεσία. Η Εισαγωγή του στις Γενικές Αρχές του Αστικού Δικαίου (1926) αποτελεί εύγλωττη έκφραση της φιλοσοφικής και κοινωνιολογικής σκέψης που εμφύσησε στην ελληνική νομική επιστήμη.

Αλλά, στραμμένος στους νέους ορίζοντες της γενικής θεωρίας και μεθοδολογίας του δικαίου, προς τους οποίους, ως πνεύμα ελεύθερο και με σπάνιες ευαισθησίες, είχε έμφυτη ψυχική ροπή, δεν έπαυε να έχει βαθιά ριζωμένη πεποίθηση στην αξία της ιστορίας του δικαίου και τη σημασία της για την κατανόηση του σύγχρονου πνεύματος της νομοθεσίας. Οι εργασίες του για την “*condictio incerti en τω ρωμαϊκώ δικαίω*” (1907), για την “*παπυρολογίαν και το ρωμαϊκόν δίκαιον*” (1909), για τον “*φαλκίδιον νόμον εν τω βυζαντινώ δικαίω*” (1912), για το “*δίκαιον της τριμοιρίας*” (1930), για την “*56ην Νεαράν Λέοντος του Σοφού*” (1939) κ.ά., μερικές από τις οποίες μεταφράστηκαν και σε ξένες γλώσσες, υπήρξαν πρωτοποριακές. Για πρώτη φορά στη χώρα μας χρησιμοποιήθηκε η παπυρολογία με τη μελέτη των αιγυπτιακών παπύρων στην αναζήτηση του ελληνικού, του ρωμαϊκού και του βυζαντινού δικαίου. Για πρώτη φορά, επίσης, χρησιμοποιήθηκε η παρεμβληματολογική μέθοδος στην ερμηνεία ιουστινιάνειων κειμένων, με την αναζήτηση παρεμβλημάτων ελληνικής προέλευσης, που, εκτός από την πρακτική της σημασία, είχε ιδιαίτερη γοητεία ως προσδίδουσα κάποιον ελληνικό χαρακτήρα ιδίως στον Πανδέκτη. Η στροφή του προς την ιστορία του βυζαντινού δικαίου (αργότερα ασχολήθηκε και με το δίκαιο του μετά την Αλωση ελληνισμού) δεν τον παρέσυρε (δείγμα της επιστημονικής αντικειμενικότητάς του) σε υποτίμηση, για εθνικούς λόγους, του ρωμαϊκού δικαίου, αφού δίδασκε ότι το βυζαντινό δίκαιο “άνευ του ρωμαϊκού είναι αδιάγνωστον” και ότι “δεν έχει την άφθαστον και ουδαμού αλλού απαντώσαν πλαστικότητα

και παιδαγωγικήν σημασίαν του ρωμαϊκού” (NoB 7, 1224). Του επέτρεψε όμως να διαγνώσει ότι το βυζαντινό δίκαιο παρουσιάζει “περισσότερα και βαθύτερα ουμανιστικά στοιχεία, προϊόντα εν μέρει του πρωτοτύπου τας πηγάς αυτού διατρέχοντος κλασικού ελληνικού πνεύματος”.

Δεν είναι δυνατόν στο πλαίσιο της ομιλίας αυτής να αναφερθώ στο σύνολο των υπερδιακοσίων μελετών του Κ. Τριανταφυλλόπουλου, δείγματα της εις βάθος διείσδυσης στην προβληματική του κάθε φορά εξεταζόμενο θέματος, της αντιδογματικής του σκέψης και της συνεπούς τεολογικής του μεθόδου ερμηνείας, μελετών που άφησαν έντονη τη σφραγίδα τους στην ελληνική θεωρία και πράξη. Οι θέσεις που τελικά υποστηρίζει είναι το αποτέλεσμα σειράς στοχασμών, οι οποίοι επιτρέπουν στον αναγνώστη να σχηματίζει και τη δική του γνώμη, αφού διαφωτίζεται πλήρως όχι μόνον για το τι ισχύει ή πρέπει να ισχύει, αλλά και για το γιατί ενδείκνυται η προτεινόμενη λύση. Ο συγγραφέας δεν επιβάλλεται με την αυθεντία του, αλλά με τη δύναμη των στοχασμών του και την πειστικότητα των συλλογισμών του. Το έργο του είναι υπόδειγμα γραφής και σκέψης που χαρακτηρίζει τον σωστό, τον μεγάλο επιστήμονα. Απαλλαγμένο από αφορισμούς, αποκαλύπτει κάθε φορά ολόκληρη την πορεία της σκέψης που ακολουθήθηκε έως το συναγόμενο πόρισμα.

Ειδική αναφορά επιβάλλεται, νομίζω, να γίνει, μεταξύ των συγγραφών του τιμωμένου, στο Ενοχικό του, που έμεινε μεν ημιτελές, αλλά παραμένει το στοχαστικότερο σύγγραμμα του κλάδου αυτού. Ενδεικτικά μόνο θα αναφέρω τις έξοχες αναπτύξεις του στο δίκαιο της αποζημίωσης, όπου η διδασκαλία του για τον αιτιώδη σύνδεσμο παραμένει μνημειώδης. Για πρώτη φορά έγινε με ενάργεια και διεισδυτικότητα γνωστή στον έλληνα νομικό της θεωρίας αλλά και της πράξης και επικράτησε έκτοτε η θεωρία της πρόσφορης αιτιότητας.

Εξέχουσα θέση στην επιστημονική προσφορά του Κ. Τριανταφυλλόπουλου κατέχει η συμβολή του στη σύνταξη του Αστικού Κώδικα. Η κατάσταση και διατύπωση της ύλης του Ενοχικού Δικαίου του Αστικού Κώδικα από τον Κ. Τριανταφυλλόπουλο στο Προσχέδιο έγινε τελικά δεκτή στο Σχέδιο και στο οριστικό κείμενο, με λίγες μόνο αποκλίσεις. Βέβαια, σε μεγάλο βαθμό ακολουθείται ο γερμανικός Αστικός Κώδικας, υπάρχει όμως σε πολλά σημεία πρωτοτυπία στο περιεχόμενο, και σε ακόμη περισσότερα απλούστερη διατύπωση. Γενικά, είτε γίνονται δεκτές ξένες ρυθμίσεις ως σωστές είτε εισάγονται καινοτομίες, υπάρχει αυτοτέλεια σκέψης και προηγούμενη στάθμιση των δυνατών λύσεων. Άξια ιδιαίτερης επισήμανσης είναι η ρητή διάταξη του Προσχεδίου (άρθρο 51) για τη μη προσήκουσα (πλημμελή) εκπλήρωση της παροχής, που όμως δυστυχώς τελικά εγκαταλείφθηκε στο Σχέδιο και στο τελικό κείμενο του Αστικού Κώδικα, με συνέπεια να υπάρχει σήμερα το γνωστό κενό δικαίου: η ρητή πρόβλεψη των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων που συνάγονται από την επιείκεια (άρθρο 74), οι επιτυχείς γενικές ρήτρες για τις αξιώσεις από αδικαιολόγητο πλουτισμό και αδικοπραξία, που ξεπέρασαν τις αντίστοιχες γερμανικές διατάξεις, η απάλειψη στο Προσχέδιο της πράγματι περιττής ρύθμισης της ανανέωσης (που όμως ο Γ. Μπαλής επανεισήγαγε στο τελικό κείμενο του Αστικού Κώδικα), η πρόβλεψη πολλών προστατευτικών για τον εργαζόμενο διατάξεων στο κεφάλαιο για τη σύμβαση εργασίας (που παρακολουθεί τις τάσεις της τότε κοινωνικής νομοθεσίας), η νέα, απλή και ενιαία ρύθμιση της αδυναμίας παροχής κτλ.

Το ενοχικό δίκαιο, πεδίο έντασης μεταξύ αφενός της ελευθερίας των συναλλαγών και α-

---

φετέρου της δίκαιης αντιμετώπισης όλων των συναλλασσομένων χάριν του συμφέροντος της ολότητας, είναι ένα πεδίο που, όπως έλεγε ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος στην Αναθεωρητική Επιτροπή, “θα εξακολουθήσει έχον ως βάσιν την ελευθερίαν των συναλλαγών, αλλά συγκεκριμένη με την αντίληψιν της κοινωνικής αλληλεγγύης και της προστασίας του οικονομικώς ασθενεστέρου”. Το μεγάλο αυτό νομοθετικό πρόβλημα της σχέσης φιλελεύθερων και κοινωνικών αντιλήψεων διέπει σε όλο του το έργο τον Κ. Τριανταφυλλόπουλο, πνεύμα ελεύθερο και ανεξάρτητο και συγχρόνως με σπάνια κοινωνική ευαισθησία. Δεν θα ήθελα να παραλείψω να τονίσω τη συμβολή του Κ. Τριανταφυλλόπουλου στη σύνταξη του Αστικού Κώδικα του '45, που, κατά τη γνώμη μου, υπερέχει σε αρκετά σημεία του τελικώς εισαχθέντος και ισχύοντος Αστικού Κώδικα.

Θα τελειώσω αναφερόμενος στον Τριανταφυλλόπουλο ως Δάσκαλο. Ο ομιλών, που αισθάνεται ιδιαίτερο πνευματικό σύνδεσμο μαζί του, διδάσκοντας τον κλάδο του Αστικού Δικαίου που εκείνος ελάμπρυνε, δεν ευτύχησε να τον έχει ακούσει στις θρυλικές πλέον, κατά τις μαρτυρίες, παραδόσεις του. Τα μαθήματά του καθήλωναν το φοιτητή. Πιστεύω ότι δεν ήταν το ρητορικό ύφος, αλλά ο στοχαστικός του λόγος που συνήρπαζε το ακροατήριο. Ακόμη και ο ψυχρός και πολύ επικριτικός απέναντι στους καθηγητές Γιάννης Κορδάτος γράφει: “... η κοινή γνώμη των φοιτητών τον είχε κατατάξει στην πρώτη σειρά μεταξύ των λίγων καθηγητών που φέρουν επαξίως τον τίτλο του καθηγητή”.

Ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος υπήρξε ένα καθολικό πνεύμα, που χάραξε νέους δρόμους στην ελληνική νομική επιστήμη. Υπερβαίνει την εποχή του και εξακολουθεί να καθοδηγεί με το έργο του. Η δίκαιη τιμή που του γίνεται σήμερα τιμά τελικά την ίδια την Εθνική Τράπεζα και αξίζουν συγχαρητήρια στη σημερινή Διοίκησή της γι' αυτό.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος την εποχή που ανακηρύσσεται τακτικός καθηγητής του Αστικού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Φωτογραφία από την έκδοση του Πανεπιστημίου Αθηνών Βιογραφία ζώντων καθηγητών, επιτίμων και εκτάκτων, τόμ. β', τχ. Α', Αθήνα 1920.

*Ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος το 1911, σε ηλικία τριάντα ετών.
Φωτογραφία από τη συλλογή Ιω. Κ. Τριανταφυλλόπουλου, δημοσιευμένη στην Πολιτική ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος, 1828-1964, τόμ. Γ', του Σπ. Β. Μαρκεζίνη.*

*Ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος.
Φωτογραφία την εποχή που είναι κοσμήτωρ της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
Από την πανηγυρική έκδοση του Πανεπιστημίου Αθηνών Εκατονταετηρίς 1837-1937, Αθήνα 1937.*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ,
ΑΣΚΗΣΙΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΕΡΩΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Αποκαλύπτων σήμερον τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Κωνσταντίνου Τριανταφυλλοπούλου πληροῦτε, Κύριε Διοικητά, ἔλλειμμα χρονολογούμενον ἀπὸ πενήκοντα τριῶν ἐτῶν. Ἀκριβῶς κατὰ Νοέμβριον 1944 ἢ τότε ἀπελευθερωτικῆ Κυβέρνησις ἐπέλεξε τὸν Καθηγητὴν τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Νομικὸν Σύμβουλον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος Κωνσταντῖνον Τριανταφυλλόπουλον ὡς πρῶτον μεταπελευθερωτικὸν Διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ ἐγκατέστησε τοῦτον ἐν σεμνῇ τελετῇ, ἐνθα ὠμίλησαν ὁ τότε Πρόεδρος Κυβερνήσεως Γεώργιος Παπανδρέου, ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας Ἠλίας Τσιριμῶκος, ὁ Ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν Ἀλέξανδρος Σβῶλος, ὁ Ὑφυπουργὸς Οἰκονομικῶν Ἄγγελος Ἀγγελόπουλος, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Προσωπικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ ἀντεφώνησεν ὁ μόλις ἐγκατασταθεὶς Διοικητής.

Εἶναι εὐτυχῆς συγκυρία νὰ ἀποκαλύπτητε τὴν προσωπογραφίαν Ὑμεῖς, Κύριε Διοικητά, ὅστις ἀνήκετε εἰς τὸ στενότερον οἰκογενειακὸν περιβάλλον τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Μαριδάκη, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεδέετο διὰ μακρᾶς καὶ βαθεῖας φιλίας ὁ Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος. Οἱ δύο συνέπλεον συμμαχοῦντες ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν καὶ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Νομικῷ Συμβουλίῳ τῆς Τραπεζῆς.

Ὁ Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος πρὸς τῇ ἐπιστημονικῇ καὶ ἀκαδημεικῇ συμβολῇ, περὶ ἧς ὠμίλησεν ἄλλος ἀρμοδιώτερος, ὑπῆρξε ζῶον πολιτικόν.

Μετὰ συμπληρωτικὰς σπουδὰς ἐν Γερμανίᾳ ἐπανακάμψας εἰς Ἑλλάδα κατὰ τὴν πρώτην δεκαετίαν τοῦ αἰῶνος ἰδρύει ὁμοῦ μετὰ φίλων καὶ συμφοιτητῶν ἐκ Γερμανίας τὴν Κοινωνιολογικὴν Ἐταιρείαν, ἧτις ἀνετάραξε τὰ λιμνάζοντα τότε ὕδατα ἐν τῷ δημοσίῳ βίῳ τῆς χώρας εἰσάγουσα νέας πρωτοφανεῖς ιδέας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ συνεισφορά τῆς Κοινωνιολογικῆς Ἐταιρείας ἀντανεκλᾶται εἰς τὴν Ἐπετηρίδα αὐτῆς διὰ βαθυστοχάστων καὶ πρωτοτύπων μελετῶν. Τότε ἐβοήθησεν ὁ Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος καὶ τὸ ἐκκολαπτόμενον Γυναικεῖον Κίνημα διὰ διαλέξεων ἐνώπιον τῶν Ἀτθίδων κυριῶν. Ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ὑπέβαλεν ὑποψηφιότητα Βουλευτοῦ κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1910. Εὐτυχῶς ἀπέτυχεν.

Πολιτικῶς ἀνήκεν εἰς τὴν φιλελευθέραν δημοκρατικὴν παράταξιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαναστασίου, ὅστις ὑπῆρξε καὶ παράνυμφός του. Μετέσχεν ὡς ἐθελοντῆς εἰς τοὺς

Βαλκανικούς Πολέμους και ἦτο μεταξύ τῶν ἐλευθερωτῶν τῆς Χίου λαβὼν τὸ Μετάλλιον Βαλκανικῶν Πολέμων καὶ ἐγένετο ἐν συνεχείᾳ Γενικὸς Γραμματεὺς Διοικήσεως Αἰγαίου ἐν Μυτιλήνῃ. Ἐκείνην τὴν ἐποχὴν εἰσέρχεται εἰς ἐνεργὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν προοδευτικῶν ἰδεῶν μετασχὼν ὡς Συνήγορος ἐν τῇ περιπέσει δίκη τοῦ Ναυπλίου ἐν ἔτει 1914. Ἡ ἀγόρευσις του ὑπῆρξε μνημειώδης. Ὑπεστήριξε καὶ τὸν Κωστὴν Παλαμᾶν καὶ τὸν Ἰωάννην Κακριδῆν, διωκομένους διὰ γλωσσικούς λόγους.

Συγχρόνως ἐπεδίωκε πανεπιστημιακὴν σταδιοδρομίαν γενόμενος Ὑφηγητὴς καὶ μετέπειτα ἐκλεγόμενος ἐν ἔτει 1918 Τακτικὸς Καθηγητὴς εἰς τὴν ἐδρὰν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, βραδύτερον μετονομασθεῖσαν εἰς Ἀστικοῦ Δικαίου. Μετὰ δύο ἔτη παλινρθωθέντος Κωνσταντίνου τοῦ Ιου ἐπαύετο ἐπὶ διετίαν. Εἶναι ἐκεῖνος ὅστις συνέταξεν ἐν ἔτει 1917 τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, τοῦ δικάσαντος καὶ καταδικάσαντος τοὺς ἀναθεματίσαντας τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον ἱεράρχας. Ἐν ἔτει 1919 εὐρίσκεται ἐν Παρισίοις μετακληθεὶς ὁμοῦ μετ' ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων τῶν Συνθηκῶν Εἰρήνης.

Ἐν ἔτει 1924 ἀνακηρυχθεῖσης τῆς Δημοκρατίας ἐνδιεφέρετο ἡ δημοκρατικὴ παράταξις, ὅπως τὸ νεοπαγὲς δημοκρατικὸν πολίτευμα ἀναγνωρισθῆ ὑπὸ τῆς ἀντιπάλου βασιλικῆς παρατάξεως. Οὕτως ἀπεστάλη εἰς Ἰταλίαν ὑπὸ τῆς Δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως ὁ Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος, ἵνα συναντήσῃ αὐτόθι τὸν ἐξόριστον Ἰωάννην Μεταξᾶν, τὸν σημαντικώτατον ἐκπρόσωπον τῆς βασιλικῆς παρατάξεως καὶ τὸν καλέσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἑλλάδα ἀναλαμβάνων πλήρη τὴν πολιτικὴν του δραστηριότητα. Ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς ἀπεδείχθη λίαν συνεργάσιμος, πρόθυμος νὰ παλιννοστήσῃ, ἀλλ' ἐφοβεῖτο, ὅτι ἐκινδύνευεν ἐκ παρασπονδίας τυχόν τοῦ Γεωργίου Κονδύλη. Ὁ Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος τὸν καθυσύχασε παρέχων τὴν ἐγγύησιν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαναστασίου, εἰς ὃν εἶχεν ἐμπιστοσύνην ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς, ἐφ' ᾧ ἔσπευξε νὰ καταχθῆ εἰς Ἑλλάδα, ἔκτοτε δραστηριοποιούμενος πολιτικῶς.

Ἐν ἔτει 1926 ὡς Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης μετέσχεν ὁ Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος τῆς Κυβερνήσεως Γεωργίου Κονδύλη, ὅστις εἶχε συνεργήσει εἰς τὴν πῶσιν τοῦ Δικτάτωρος Θεοδώρου Παγκάλου. Τότε εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀποκαταστήσῃ διωχθέντας δικαστὰς διὰ τὰ πολιτικὰ τῶν φρονήματα, ἀντίθετα πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δημοκρατικὴν παράταξιν. Παρομοίως ὡς Καθηγητὴς προέβαινεν ἐπιτυχῶς εἰς διαμαρτυρίας πρὸς τὰς Κυβερνήσεις διὰ μὴ διορισμὸν Καθηγητῶν διὰ πολιτικούς λόγους. Ἐχρημάτισεν ἐκ δευτέρου Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης ἐν ἔτει 1932 εἰς τὴν βραχύβιον Κυβέρνησιν Ἀλεξάνδρου Παπαναστασίου. Ὡς Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης καὶ προσωρινῶς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐπρόκειτο νὰ καταθέσῃ νομοσχέδιον περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ θεσμοῦ τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων. Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος διδὼν τὸν κίνδυνον νὰ καρπωθῆ ὁ Ἀλέξανδρος Παπαναστασίου τὴν πρωτοβουλίαν καὶ δόξαν καθιδρύσεως Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ἀνέτρεψεν ὑπὸ μηδαμινὸν πρόσχημα τὴν Κυβέρνησιν Παπαναστασίου, μολοντί ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις εἶχε προτείνει καὶ ἐγκαταστήσει Πρωθυπουργὸν τὸν Παπαναστασίου.

Μετὰ τὸ Κίνημα τοῦ 1935 συγκατελέχθη καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος μεταξύ τῶν ἀπολυτέων καθηγητῶν –εἶχε στιγματίσει τὴν ἀπόπειραν τοῦ 1933 κατὰ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ τὴν ἀτιμωρησίαν τῶν δραστῶν καὶ εἶχεν ἠγηθῆ τῆς Νομικῆς

Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν συγχαιρούσης τῷ Ἐλευθερίῳ Βενιζέλω ἐπὶ τῇ διασώσει του– καὶ διεσώθη ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου του Γεωργίου Στρέιτ. Τότε διὰ παρενθέτου προσώπου τοῦ Πλωτάρχου Δημητρίου Γαζῆ εὐρίσκετο εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ Προέδρου τοῦ Στρατοδικείου Πλοιάρχου Ἀλεξάνδρου Σακελλαρίου, ἵνα ἀποτραπῆ ἢ εἰς θάνατον καταδίκη καὶ ἐκτέλεσις τῶν Δημοκρατικῶν Ἀρχηγῶν.

Τὸ πλεῖστον τοῦ βίου του δὲν διήλθεν ὁ Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλόπουλος ἐν δημοκρατικῷ καθεστῶτι, ἀλλ' ἡ ἀγωνιστικὴ του διάθεσις καὶ τὸ θάρρος του δὲν ἐκάμφθησαν. Κατὰ τὸν ἐορτασμὸν τῆς Ἐκατονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐν ἔτει 1937 ὡς Κοσμητῶρ τῆς Νομικῆς Σχολῆς ἐβροντοφώνησεν ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας ἐν τῇ Αἰθούσῃ Τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Γεωργίου 2ου καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ. Ἐν ἔτει 1945 ἀποποιεῖται Ὑπουργίαν προσενεχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ Ναυάρχου Πέτρου Βουλγαρη ὑποπεύσας ὀρθῶς, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐκείνη ἦτο τὸ ἐφαλτήριο ἐπαναφορᾶς τοῦ Βασιλέως.

Κατὰ τὴν Κατοχὴν προέβαιεν ὁμοῦ μετὰ τοῦ Γεωργίου Μαριδάκη εἰς παραστάσεις παρὰ τῷ Γερμανικῷ Στρατῷ Κατοχῆς ὑπὲρ σωτηρίας καταδικασθέντων εἰς θάνατον φοιτητῶν. Ὅμοίως βραδύτερον ἐπὶ Ἐμφυλίου εἶχε σώσει τινὰς καταδικασθέντας εἰς θάνατον ὑπὸ τῶν Ἐκτάκτων Στρατοδικείων. Συνειργάζετο μετὰ τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἰδίᾳ τοῦ Σουηδικoῦ, πρὸς ἀποστολὴν τροφίμων εἰς τὴν λιμοκτονοῦσαν Ἑλληνικὴν ἐπαρχίαν. Τοιουτοτρόπως ἐσώθη ἡ γενετείρᾳ του Εὐρυτανία. Διὰ τὴν τοιαύτην δρᾶσιν του ἐτιμήθη διὰ τοῦ Διπλώματος Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως. Κατὰ τὴν πρώτην τῆς Νομικῆς Σχολῆς συνεδρίαν ἐν ἔτει 1945 μετὰ τὰ Δεκεμβριανὰ ἀντετάχθη ἐρρωμένως ὁμοῦ μετὰ τοῦ Γεωργίου Μαριδάκη εἰς τὴν ὑπὸ συναδέλφων προταθεῖσαν παῦσιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Σβάλλου, ἀπόντος καὶ ἀναπολογήτου.

Μετείχε τῆς Ἐπιτροπῆς Κυπριακοῦ Ἀγῶνος.

Ἡ προϊστορία καὶ ἡ πολιτεία τοῦ Κωνσταντῖνου Τριανταφυλλοπούλου ἐθεωρήθησαν λοιπὸν ἀσφαλὲς πρόκριμα πρὸς Διοίκησιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τοσούτω μᾶλλον ὅσῳ ὡς Νομικὸς Σύμβουλος εἶχε προσενέγκει ὑψίστας ὑπηρεσίας. Κατὰ τὴν Κατοχὴν ἠγωνίσθη καὶ ἐματαιώσε τὴν ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς λεηλασίαν τῆς περιουσίας τῆς Τραπεζῆς. Μεταπολεμικῶς ἔσωσε διὰ τῶν γνωμοδοτήσεών του τὸν Διοικητὴν τῆς Τραπεζῆς, κατηγορηθέντα ἐπὶ τοκογλυφία, κατὰ δὲ τὸν Ἐμφύλιον ὡς μέλος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τῆς Τραπεζῆς ἠγωνίσθη καὶ πάλιν, ὅπως δοθῆ οἰκονομικὸν βοήθημα εἰς τὰς οἰκογενείας ἀπολυθέντων διὰ πολιτικούς λόγους ὑπαλλήλων, ὡς ἐπίσης εἶχεν ἐπιτύχει ὡς Διοικητῆς νὰ μὴ διακοπῆ ἡ μισθοδοσία τοῦ προσωπικοῦ κατὰ τὰ Δεκεμβριανὰ. Ἀντέδρασε σθεναρῶς εἰς τὴν συγχώνευσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μετὰ τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, ἐξ οὗ ἀπελύθη ὡς Νομικὸς Σύμβουλος. Ἀπελύθη καὶ ὁ Γεώργιος Μαριδάκης. Παρελθούσης τῆς λαίλαπος τῆς συγχώνεσεως ἀποκατεστάθησαν ἀμφοτέροι.

Τοῦ Κωνσταντῖνου Τριανταφυλλοπούλου αἴρεσις βίου ἦτο ἡ ἄσκησις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ ὁ ἔρωσ τῆς ἐλευθερίας.

Νῦν καὶ ἡ Ἀρετὴ καὶ ἡ Δικαιοσύνη καὶ ἡ Ἐλευθερία παρακάθηνται ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

*Ο Γεώργιος Παπανδρέου, πρωθυπουργός της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας,
υψώνει την ελληνική σημαία στην Ακρόπολη μετά την απελευθέρωση της Αθήνας,
στις 18 Οκτωβρίου 1944.*

*Ένα μήνα περίπου αργότερα, στις 16 Νοεμβρίου, θα εγκαταστήσει αυτοπροσώπως
τον Κωνσταντίνο Τριανταφυλλόπουλο διοικητή της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.*

β' μέρος

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Στις σελίδες που ακολουθούν δημοσιεύονται σε αναπαραγωγή εκ των πρωτοτύπων ορισμένα τεκμήρια, τα οποία αποτυπώνουν με τον περιεκτικότερο τρόπο τα προβλήματα τα οποία συναντά η Εθνική Τράπεζα τις πρώτες ημέρες της Απελευθέρωσης, καθώς και τα μέτρα τα οποία υιοθετεί για την αντιμετώπισή τους.

Το πρώτο είναι η εγκύκλιος της 20ής Νοεμβρίου 1944 με την οποία ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος αναγγέλλει στο προσωπικό της Εθνικής την ανάληψη των καθηκόντων του ως διοικητή. Η εγκύκλιος αυτή συνοδεύει το λόγο τον οποίο εκφώνησε κατά την εγκατάστασή του.

Το δεύτερο είναι ο λόγος που εκφώνησε στις 16 Νοεμβρίου 1944 με τον οποίο εξαγγέλλει τον τρόπο αντιμετώπισης της κρίσιμης κατάστασης στην οποία βρίσκεται η ελληνική οικονομία.

Στις 22 Νοεμβρίου, με νέα εγκύκλιο προς τα καταστήματα, ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος κινητοποιεί το στελεχικό δυναμικό της Τράπεζας ζητώντας τη λεπτομερή αποτύπωση της οικονομικής κατάστασης στο χώρο ευθύνης τους (Ι.Α./Ε.Τ.Ε. Α1Σ5Υ1Β179).

Στις σελίδες αυτές διαπιστώνει κανείς την οξυδέρκεια που διακρίνει τον Κωνσταντίνο Τριανταφυλλόπουλο ως προς την κατανόηση της κατάστασης την οποία έχει να αντιμετωπίσει, την αμεσότητα με την οποία χαράζει τη γραμμή πλεύσης για την αντιμετώπισή της και τη βαθιά γνώση της Τράπεζας από τη Διοίκηση της οποίας καλείται να συμβάλει στη συνολική προσπάθεια για την ανόρθωση της οικονομίας της χώρας.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ Ἄρ. 52

Πρὸς τὸ Προσωπικὸν τοῦ Κεντρικοῦ καὶ τῶν Ὑποκαταστημάτων

Ἐχὼ τὴν τιμὴν ν' ἀνακοινῶ ὑμῖν ὅτι ἀπὸ τῆς 16ης τρέχοντος ἀνέλαβα τὴν προσωρινὴν Διοίκησιν τῆς Τραπέζης κατ' ἀκολουθίαν Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐρείδομένης εἰς τὸν ὑπ' ἀριθ. 5 τῆς 31 Ὀκτωβρίου / 1 Νοεμβρίου 1944 νόμον.

Κατὰ τὴν ἐγκατάστασίν μου εἰς τὴν προσωρινὴν Διοίκησιν, ἀπαντῶν τῶσαν εἰς τοὺς λόγους, οὓς ἐξεφώνησαν ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὁ κ. Ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ ὁ κ. Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὅσαν καὶ εἰς προσηνήσεις τῶν Συλλόγων τοῦ Προσωπικοῦ ἐξέδηκα εἰς γενικὰς γραμμὰς τὰς γνώμας μου περὶ τῆς πορείας τῆς τμητέας κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην περίοδον ὑπὸ τῆς προσωρινῆς Διοικήσεως, ὡς καὶ περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ Προσωπικοῦ.

Ἀποστέλλων ὑμῖν συνημμένως τὸν λόγον μου ταύτον χαιρετικῶ ὑμᾶς ἐγκαρδίως, πρῶτον ἅπαν τὸ Προσωπικὸν τοῦ Κεντρικοῦ, ὅπερ διαβιάσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν διδῆι τὸν τόνον καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, καὶ δεύτερον ἅπαν τὸ Προσωπικὸν τῶν Ὑποκαταστημάτων, ὅπερ, ἐργαζόμενον πᾶσαρχῶ ὑπὸ δυσμενεστέρους ὅρους, προσφέρει μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐπειδὴ τὰ ἅπαντα τοῦ τῆς Ἑλλάδος ἱδρυμένα Ὑποκαταστήματα, κρουνοὶ ἄρδαιόντες πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν, δύνανται ν' ἀπαθῶν ὀλονέν καὶ περισσότερον φωτεινὰ ἐστὶν πανταίῳ ἐκπολιτιστικῶν ἐκφάνσεων.

Μετὰ συγκινήσεως ἀπευθύνομαι πρὸς τὸ ἐν διασπορᾷ προσωπικὸν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας, οἵτινες ἐπλήγησαν βαρῶτα ἀπὸ τῶν δόλιον γείτονα. Ἐχὼ οὖν ἥττον οὐδ' ἐλπίδος ὅτι ταῦτα, ἐπικουρούμενον καὶ ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως, θὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν καὶ θὰ καταρῶσῃ νὰ ἐπονέλη ὡς τάχιστα εἰς τοὺς ἐρημωθέντας τόπους διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὰς ἐργασίας καὶ οὕτω, τῇ συνδρομῇ τῶν ὁσημέραι δημιουργουμένων καλλιτέρων ὄρων, συντελέσῃ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας.

Ὅπως ἰδιαίτερός ὀφείλω καὶ ἐντεύθεν νὰ αὐστήσω εἰς ἅπαν τὸ Προσωπικὸν, μάλιστα δὲ εἰς τὴν καὶ ἐξ ἄλλης ἀτμοσφαιρας προσηλῆ μοι νεότητα, ἀποκλειστικῶν κατὰ τὰς ὄρας τοῦ γραφείου ἀφασίωσιν εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀπερίσπαστον ὑπὸ τὴν κατ' ἀνάγκην ἐντόνωσιν ἐπι συνεχίζομένην, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε, ὡς εἰκός, τερματιζομένην πολιτικῶν κινήσιν.

Ἡ αὐστιας αὐτῆ, καινὸς τόπος εἰς ἡρέμους καιρῶς, ἀποθαίνει σημερινὸν ἐθνικὴν ἀνάγκη καὶ ποιῶμαι ἐκκλησίαν πρὸς πάντας ὑμᾶς.

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Γεώργιος Παπανικολάου

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπανδρέου
 ἀπορρέει ὑπουργοὶ καὶ ἑξωτερικῆς
 καὶ προσωρινῶς τῆς ἐπιτροπικῆς.
 Ἡ Κυβέρνησις κατὰ τὴν ἐξουσίαν:

Γ. Παπανδρέου Ἀρ. 1000 τῆς Κυβερνήσεως,
 ἑξωτερικῆς καὶ προσωρινῶς τῆς ἐπιτροπικῆς

Φ. Βραχάκης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς.

Α. Αβραμίδης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Π. Βλάχος ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Α. Ἀγγελοπούλου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Φ. Μανουγιάνης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Α. Κωνσταντίνου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Βασ. Κωνσταντίνου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Π. Τσιριμώλης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Μητ. Παπαγεωργίου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

ἑξ. ἐπιτροπικῆς ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Καραγιάνης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Ν. Τικωδίου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Αγ. Βασιλείου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Βασιλ. Βασιλείου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Γ. Μιχαήλ ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Α. Αβραμίδης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Α. Αβραμίδης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Π. Γεωργίου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Κ. Ραχόπουλος ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Μητ. Παπαγεωργίου ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Α. Αβραμίδης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Α. Αβραμίδης ἑξωτερικῆς ἑπιτροπικῆς

Αυτόγραφο του Γεωργίου Παπανδρέου με τη σύνθεση της πρώτης μεταπελευθερωτικής κυβέρνησης γραμμένο σε φύλλα δύο διαφορετικῶν σημειωματαρίων. Το ένα φέρει την επικεφαλίδα Πρόεδρος της Κυβερνήσεως και το ἄλλο Υπουργεῖον Ἐξωτερικῶν.

Διακρίνονται οὖν ἀλλαγές τῆς τελευταίας στιγμῆς. Με βαθύτερο χρῶμα ἔχουν τονισθεῖ τὰ ὀνόματα τῶν «οικονομικῶν» ὑπουργῶν οἱ ὁποῖοι παρέστησαν, μαζί με τὸν πρωθυπουργό, ἐν τῇ ἐγκατάστασιν τοῦ Κ. Τριανταφυλλόπουλου ὡς διοικητῆ τῆς Ἐθνικῆς.

(Πνευματικὸ Ἰδρυμα Γεωργίου Παπανδρέου)

Λ Ο Γ Ο Σ

ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΩΝ. ΤΡΙΛΗΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

*Ευχαρισθείς κατά την εγκατάστασίν του την 16 Ηεταβρίου 1944.
(Παράθεμα της Εγκυκλίου Διοικήσεως αριθ. 52 της 20 Νοεμβρίου 1944)*

Αναλαμβάνω άποφάσει της Κυβερνήσεως την προσωρινήν διαίτησιν της Τραπεζής, απευθύνω προς υμάς, αξιότιμοι Συνεργάται, εγκάρσιον χειριστιμὸν καὶ σὺν εὐχαριστῶ ἀπαίρεις διὰ τὰ θαυμά λῳγια καὶ μὸ ἀπρόθυμον οὐ κόρια ἀντιπρόσωποι τῶν Συλλέγων σας.

Ἐκφράζω τὰς βαθεῖας μου εὐχαριστίας πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον της Κυβερνήσεως της Ἐθνικῆς Ἐνότητος, τὸν κ. Ὑπουργὸν της Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν δι' ὅσους ἐγκωμιστικὸς λόγους μὲ τὴσιν φιλικήν διάθεσιν εἶπαν περὶ ἐμοῦ.

Ἄλλ' ἔχω κλήρη ἐπιγνώσων τὸσον της βαρῦτητος τοῦ ἔργου ὅσον καὶ της ἂν ἐφ' ἐμοῦ σῶμα μου ἑλλειψῶς ἑπαρκὸς προπαιθεύσεως. Καὶ τὰ ἐπαινετικά των λόγια θὰ μὲ ἐφῆσαν εἰς μεγάλην ἀμνησίαν, ἔάν ἔάν ἤμην ὀποχρεωμένος νὰ κάμω κάτι ἄλλο αὐτὴν τὴν στιγμήν ἢ νὰ ἀναμετρήσω μαζί σας τὰς δυσχαρίας τοῦ ἔργου μου, ἐπειδὴ τοῦτο χαρὶς τὴν ἡλικίαν σας αἰλικρινῆ ἀπικαυρίαν ἔάν εἴμπορεῖ νὰ ἐπιτύχη.

Ἐπὶ τρία καὶ πλέον χρόνια διετέλεσεν ἡ χώρα ὀπὸ τὸ ἀγριὸν πῆμα τριῶν ἐπιδρομῶν, Ὀλοκήτην ἑπατρατεῖαν διωργάνωσων ἀπὸ ἐβρα καὶ διαξήγαγαν δι' ἑλληρικῶν κεφαλαίων. Παρὰ πᾶν διεθνὲς νόμιμον καὶ παρὰ πᾶντα ἠθικὸν νόμιμον, ἔχι μόνον ἀπαμύχισαν τὸ κινήτων κεφάλαιον, ἀλλ' ὅπερ τὸ χειρότερον, καὶ ἐνθουμίζει μισοσωνικὸς πολέμου, ἐξήφῆσαν ἢ ὀφῆσαν καὶ τὰ πάγια κεφάλαια της χώρας, ζωικὸν πλοῦτον, μηχανὰς, ἀργυσινάκια, σιτηροβόλους, σπίνια. Εἰς 200.000 ὀπολογίζονται τὰ πυρποληθέντα καὶ καταστρεφέντα οὐκῆματα καὶ ἴσως φθάνουν τὸ ἑκτομμύριον οὐ ὀποιοὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν. Ἄν κάμνω λόγον περὶ της θανατώσεως καὶ της δουλώσεως χιλιάδων ἀνθρωπίνων ὀπαρξῶν, ἔπειδὴ ἡ ἔκ τοῦτον φθορὰ εἶναι ἀνυπαλόγητος. Ἄλλ' ἔάν εἰς τὴν ἐξοφάνειαν τοῦ ἀπόχου ἐκαίνου κεφαλαίου προστεθῆ καὶ τὸ σύνολον τῶν πλοίων καὶ ἑχῶσων εἰς τὸν καινὸν ματὸ τῶν οὐμμάχων μισ οὐθῶν, κάθῃ ἔνας ἀναλαμβάνεται ποῦς ὁ ἀντίκυκος της συνολικῆς αὐτῆς καταστρεφῆς τοῦ ἑλληρικῶ ἀλούτου ἐπὶ της οἰκονομικῆς θέσεως τῶν Τραπεζῶν.

Δεδομένου ὅτι ἡ Τράπεζα εἶναι ὁ ἀπαραίτητος κρίκος καὶ συνδέει τὸ κεφάλαιον πρὸς τὰς βιασφῆρους οἰκονομικὰς ἐπιβλώσεις καὶ ἐνεργείας καὶ τὸ βιοκατεῶ ἀνδυναμικῶν εἰς τὰς ἑκατονδῆς πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμειν, τὸ πρόβλημα εἶναι εὐδῆς ματὰ ταιαῖτην καταστρεφῆν θὰ ξικνήση ἢ νεκρωμένη ἑργασία της πίστωσης.

Τὸ πρόβλημα συνδέεται μὲ τὴν προσπάθειαν πρὸς ἀνασυγκρότησιν ἐπὶ καινῶς κοινωνικῶ πηδίου, ὅχι μόνον τοῦ οἰκονομικῶ. Ἡ κοινωνία εἶναι ἑκτιων ἀπῆραντον καὶ ὀμύπλεγμα βεβύτατων κοικλωτάτων στοιχείων, καὶ ὅταν, ὅπως τῆρα, τίποτα ἀπὸ αὐτὰ ἔάν ἔχει μείνει ἑθικταν, ὅλα ἔχουν ὀνάγκην οὐγυρῆνου ἀνυρθώσεως.

Ἄν ὀπάρχει πρῶτον καὶ δεῦτερον.

Διὰ τοῦτο ὅλα μας πρῶτα νὰ ἔχωμεν ὀμ' ἔμην ὅτι πρὸ παντός ἢ ἀπῆλμους τοῦ καθῆκοντός καὶ ἡ ἐγκυρῆσεως, της ὀποιῆς καὶ ματὰ τὴν ἀκαλειθῆρῶσιν της ἑθικῆς μας Πατρι-

δος τόσην ἔχομεν ἀνάγκην ἀνάμνησιν εἶνα ἀναγκαίηται ἐφόδια, διὰ τὰ βαζίσαιμαν εἰς τὸν νέον δρόμον, τὸν ὁποῖον γαίεται ἐλπίδας ἐγκρανεύσασμαν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν καὶ μέλλομεν νὰ πορευόμεθα ὁλοκλήρως καὶ ἀνετώτερον μετὰ τὴν ὁλοκλήρως ἀθισπαστοῦ ἐθνικῆς ἐνότητος.

Καὶ ὡς πρῶτον βεγμα τῆς ἀρχαίμνης ἀναπρωσίας εἶνα ἡ ἀνάγκη αὐτοῦ τοῦ λεπιτοῦ καὶ κωστήριώδους ὀργάνου πάσης κοινωνίας, τοῦ νομίσματος. Κανείς ἐάν ἤθινατο νὰ συναλλαγῇ εἰμὴ εἰς στιγμιαία ἀκταλῶσι τῶν συμφωνημένων. Ἡ σταθεροποίησις τοῦ μέτρου τῶν ἀξιών, ὅσπερ ἀπὸ τὸ μακρὸν καὶ βαθύ νομισματικὸν νόημα, ὄσον καὶ ἐν ἀφίγη βυσοκαλαθαραπαύτους ἀνωμαλίας, εἶνα ἀναγκαία εἰς τὴν κοινωνίαν ὅσον καὶ ὁ ἀπρ εἰς τὸν ἀνθρώπων, καὶ ὁποτελεῖ τῶρα τὸ ἔλλα τῆς ἐπισπύδου εἰς τὸ σύστημα τῆς λειταμυγίας τῆς πύστεως, τοῦ κυρίου τραπεζικῶ ἀντικαμμένου.

Ἄλλ' ἡ πίστις ἡ ἐμοιβαία, καὶ ἡ μεταξὺ καταθετῶν καὶ Τραπεζῆς καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν κλητοποιοῦντων τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις, πηλαὶ καὶ ὁπὸ τὸν πρωταρχικὸν ὁσαύτως ὄσον τῆς δυνατικότητος δικαστικῆς λύσεως τῶν διαφορῶν καὶ εἰ ἐπὶ τῇ βάσει ἐνιστοῦ δικαστικῶ ἀργεντισμοῦ καὶ ἐνιστοῦς δικονομίας. Βεβίαιως ὁ τρόπος τῆς ἀπονουμῆς ἐκκαυσύνης κηρῆσι μεταρρυσμίσωσι. Ἄλλ' ἡ μεταρρυσμίσωσις αὐτῆ εἶνα ἔργον ὄχι μόνον εὐγενῶν πύδων καὶ λωτῆς ἐμπνεύσεως, εἶνα καὶ ἔργον τεχνικῶν τῶσον συνδεόμενον πρὸς τὴν ὁσισίαν. ἔργον ὄρα μακροτέρας καὶ ἠρόμου πησῆς, κατ' ἀκαλουθίαν τὸ σημερινὸν οἰκοδόμημα τῆς Θάμβου ὄς ἐξάκαλουθῆ νὰ σπηγάζῃ τὴν ἐμπορικὴν καὶ συναλλακτικὴν εἰ γένοι κίνησαν ἔως ὅσου ἐπὶ στερεωμένων βάσεων ἀνεγερῆ τὸ νέον μέγαρον Αὐτῆς.

Ἡ λειταμυγία καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς πύστεως κρῆσι ν' ἀποτελέσῃ πρῶτικτον μέλλημα πρὸς πῆσαν κατεῦθουσιν καὶ ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, ἐπειδὴ γρηγορα θὰ ἔλλῃ ἡ ἡμέρα, ἔχῃ ἠδὲ ἔλλῃ ἡ ἡμέρα καὶ ἔν ἀρκεί πρὸς ἠποδῶσιν τῶν πληγῶν μας ἡ εὐγενῆς ἀπικουρῖσι τῶν συμμάχων.

Βεβίαιως ἐκκαμει χρόνος ὄχι μικρὸν. Ὁμοιάζομεν ἔλλα οἱ ἀγωνισθάντες τὸν πικρὸν ἀγῶνα πρὸς θιάσων τοῦ πολιτισμοῦ, ὁμοιάζομεν μετὰ τοῦς ὁκαπῶντας τρωμερῆς ἀβερῖας ἀπὸ ὄγρους πειρατῆς. Συνέπεια τῆς θιασώσεως τοῦ κλητοῦ, κλοῖου καὶ φέρονι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν χαροπὴν ἄλπιδα δικαιοτέρας ζωῆς, συνέπεια, ἔλλα ὁ ἦμος, εἶνα πρῶτον νὰ τιμωρηθῶν οἱ λησταί, καὶ πειρατῆ καὶ ἄετορον νὰ γίγη συρρυσμῶσι. Ὅσρα ἔκ τῶν ἀγωνισθάντων ὄτεσῃσαν τὰς μεγαλειώδους ἀγαλόγως ζημίας θ' ὄπορρυσμῶσιν ἐν πῆσι πειρατῶσι ἀπὸ ἐκείνους πρὸ ὄπορρυσμῶν ἀγαλόγως τὰς μικροτῆρας, ὄσων μέλλισα οἱ πρῶτοι μετὰ τὴν ἐλευθερίαν εἶνα ἄθῆμαναν τὸ θάρρος τῶν πρωταγωνιστῶν.

Εἶνα λαντῶν τὸ χρέος μέγα, ἔλλα ἡ καταρρυσμῶσι, τὴν ὄκυϊαν τρεῖς δυνάμεις τοῦ ὄλλῃ θρου ἐκκαρῶσῃσαν τῶσπαρα χρόνως διὰ τὰ τὴν συμπληρῶσασσι. Εἶνα τῶσπαρα διὰ τὴν πῆσι ἀνάρρυσιν ἐν ἀρκεί ὄσις ἡ ἠσανοποίησις τῶν δικαίων ἀπαιτησῶν μας...

Ἀνάγκη ἀπὸ τῶρα, εὐθὺς ἀμέσως, νὰ καταβῆλωμεν κῆσα κρῆσιπύσῃσαν ὄσῃ νὰ κρῆσιπύσῃσαν ξῆνα κεφάλαια, καὶ αὐτὸ θὰ τὸ ἐπιτόχωμεν, ἐάν ἡ προσφορά τῶν εἶνα ἀπῆρρυσμῶσι ἐκκαρῶσῃσαν. ἔλλῃ ἂν πειρατῶσι ζήτημα, πρὸ τῶσον ἐξωτερικῆς. Ἐθνικὴ Τραπεζία κατὰ τὸ πορρυσμῶν καὶ εἰς τὸ ὄπορρυσμῶν ἐπισῃς κρῆσι τῶρα ν' ἀκαρῶσῃ ἔλλα τὰς δυνάμεις τῆς.

Καὶ πειρακτεῖσι ἰκανῶς δυνάμεις τὸ Ἰδρυμα.

Εἶνα πρῶτον αἱ ἀναμνήσεις τῶν μεγάλων μαρρῶν καὶ Ἰδρυσαν τὴν Ἐθνικὴν Τραπεζίαν τῆς Ἐλλάδος καὶ κρῆσιπύσῃσαν ἔπειτα αὐτὴν ὄς ἐκκῆσιπύσῃσαν πῆσι ἐκκαρῶσῃσαν τῶν ἀπαιτησῶν.

Ἀπῆρρυσμῶν ἡ δικαία ὄπορρυσμῶν, ἦς τυγχάνει τὸ Ἰδρυμα εἰς τὴν ξῆνην, στερεωθεῖσα ἀπὸ μαρρῶν εὐκρῆσι πολιτείας.

ὄχι ἦσαν ἔχῃσαν πρὸ ἡμῶν οἰμῆσιπύσῃσαν ὄσις εἶνα ζωντανόν, τὴν ὄκα καρῶσῃσαν τοῦ πρῶσιπύσῃσαν τῆς Τραπεζῆς τῶσον τοῦ Κλητοῦ ὄσον καὶ τῶν Ὑποκα-

τασημάτων, όπερ και κατά τός κεκτημένους ακόμη προπολεμικές περιόδους εξηκολούθη μαλατατα να εξελίσσεται εις όμαλην ατμόσφαιραν.

‘Αλλ’ ήλθεν ή θάλασσα, ήλθεν ή επιδρομή επιδρομή όχι μόνον των έχθρών και των ξένων και συνεπάρξε τον ρυθμόν και έσπασε την σύγχυσιν και εγέννησε την έξαψιν εις τάς τάξεις του κροσωπικού.

Μαλακτώντες την όλην κατάσταση εις τον σύγγενος μαζί μ’ τους έπιφανείς και ήμειρούς οικονομολόγους και τους άγνωστους αντιπροσώπους των παραγωγικών τάξεων, έξ έν ή Κυβέρνησις άπέφρασε τό προσωρινόν Γενικόν Συμβούλιον, θέλαμεν προσπαθήσαι να εκαναφέρωμεν την εθροθυμον λειτουργικαν της άργασίας και να καταστήσωμεν άόστην ός: όδόν τε γόνιμον, χαράσσοντας συνόμια γόνιμάς γραμμάς, καθ’ ός κινουμένη ή όρωστική Διοίκησις θέ είναι δυνατόν, έκπιζω, να προσή εις ολοκληρωτική αναδιοργάνωσιν.

‘Αλλ’ εις τό δικαίον αίτημα όλων των υπάλληλων και Όργανισμών προς επανόρθωσιν έν πρόκειν να κρουταγασθ ή όρμη, ειςέξηγήτας άλλως εις κεράτους κοινωνικής συνταρχής. Μάσα εις την μακράν νόχην της άνομίας που επικράσασμεν, τώρα μάλιστα άρχίζει να χύνεται τό φθός και να μες περιβάλλη όλίγον και’ όλίγον ή τεία του δικαίου. Έως τώρα ή άδικία έν έκαμνα τόσην έντύπωσιν, έπαδή όπό τό καθαστός της βίας τό παθήματα εκλαμβάνονται ός μοιραία. ‘Αλλ’ όταν παρόφραται ή όμη βία και επαναπέμπεται ή Αίθεός και ή Δίκη, τότε προβάλλει τό φάσμα της άθικίας. Οι άνθρωποι όργίζονται μάλλον άδικούμενοι ή βιαζόμενοι. ‘Αλλ’ ή άργή και ή τραχύτης έν είναι άσφαλή κριτήρια, έπαδή συχνά ύφρουν όπισθεν των την πλάην.

Είμαι βέβαιος, φίλοι Συνεργάται, εις την κρίσιν, και ύβέρχεται ακόμη ή Πατρίδι μας, την κατανοείτε εις όλον τό βάθος. Και είμαι βέβαιος περι αυτό, διότι, ός βλέπω μετά χαράς, στοχάζεσθε ελεύθερα και έν παραιτίσθε της σκέψιάς σας όπερ άλλων.

Αυτό είναι ή Δημοκρατία.

‘Αλλ’ εκ παραλλήλου πρέπει να έχωμεν όπ’ όψιν εις ή δημοκρατία τόσην ή παλαιά όσον και ή νέα ζή από τό πνεύμα της άνετικιότητος και είναι άσιμμβίβαστος προς τό μισαλλόδοξον όδοτημα, τό κλειδί της άλιγαρχίας. Και έχομεν ήμεις τρομακτικόν δίηπαγμα πρόσφατιον, την δικτατορίαν του πόγουστου, την πνευματοκτόνον.

Μάσαν με την ελευθέρων εκδήλωσιν του σκαχασμού μας, με τό θελον αυτό όραμα, ήμικραί ν’ άποκίε ή κοινωνία την εθικαμπίαν και την ελωστικότητα ζωντανού όργανισμου, ιδιότητος που έν της έχαι κανόν άύταρχικόν όδοτημα, όσονθήπωτα και άν ήθελα τελειοποιή ή μηχανή του.

‘Αλλ’ ή δημοκρατία άπαιτεί ακόμη και έκαμμένην, συνειδητήν άύτοπειθαρχήσιν, γέννημα της όφαλομένης άλληλεγγύης.

Όταν προσερχόμεθα εις την έργασίαν μας είτε μένομεν κατάκλειστοι εις τό σπουδαστήριόν μας, είτε διατελούμεν εις συναχή έπαφήν προς άλλήλους, άνάγκη να είμεθα άδιαταρότως άφωσιωμένοι εις τό έργον μας, άλλως έν ήμικραί να καρκοφαρήση ή έργασία, ή μόνη πηγή βαθυτέρας χοράς, ή μόνη που σώζει τά έθνη εις τάς θανάς περιστάσεις.

Ένας παλαιός Άγγλος οικονομολόγος ελεπν ότι ή οικονομικός νόμος της άδικίας που άναεώσασε του κεφαλαίου έξηγει τό συχνά παρατηρούμενον φαινόμενον, φαινόμενον, λέγει, άριστά μυστηριώδες, με πόσον άδξανόμενον εις ταχύτητα ρυθμόν ήναρθώθησαν χώροι που είχαν καταστραφή και ληστευή από τον επιδρομόντα έχθρόν.

Τό μυστήριον αυτό έν φαίνεται να είναι άλλο είμή τό πρωταρχικόν κεφάλαιον, ή έργασία.

Και ή δικαιοσύνη από του όφου οικονομολόγου ήμικραί να άπαληθεύση και εις την ίδιαν μας περίπτωσιν.

Διότι τον πάσαν προς την άύταρχαν έργασίαν και την όρμην προς την ζωή έν ήμικραί να την πνίξη ό κατακτητής.

Ἡ στρατευθεῖσα νεότης μετὰ τὴν καταστροφήν, πού ἐπικολοῦθησεν εἰς τὰ θάματα τοῦ καλέμου, δὲν ἐκάμθη.

Καὶ ὄχι μόνον ἡ νεότης.

Ἄλλοι, νῦν ἀρματωτοὶ αὐτοὶ, βγήκων στὰ βουνὰ καὶ ἄλλοι ὀργάνωσαν ἀντίστασιν καὶ ἔφεραν φθοράν, ὅσον ἦτο δυνατόν, τοῦ ἔχθρου εἰς τὰς πόλεις, καὶ ἔτσι τὸ φρόνημα τοῦ πληθους ἐτατάθη ὀρθίον.

Καὶ ὅσον ἤβλεπεν ἡ ἀξιοπαικὴ βία, τότεν παριστότερον ἐβυνάμυνεν ἡ ἰσοπερικὴ βύναμις τῆς ψυχῆς σας πού πολλοὺς ἀπὸ σῆς, πολλοὺς ἀπὸ ἄλλους ὀργανισμοὺς, κλείστους ἀπὸ τὴν σπουδαίωσιν νεότητι ἀδήγησεν εἰς τὰ μαρτύρια ἢ τοὺς ἔφεραν ὄλοκον πάματα εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς Πατρίδος.

Δὲν θέ ἔτε ἔτοπον, τὴν στιγμήν πού θιατρέχομεν τὸ τελευταῖον στάδιον, νὰ μᾶς ἀγκατιολέψη ἡ ὄνταχὴ καὶ τὸ θάρρος βινεπὶ ἀναγκαστικῶς συναχιζομένων σπαρήσεων

Ναί, θέ ἦτο ἑγκλημα, ἐλεύθεροι πλέον ὄντες, ἄλλοι νὰ λιποφυγήσωμεν καὶ ἄλλοι ν' ἀνσλώσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς θάματα καὶ ἔτσι, μόνοι ἡμεῖς μεταξὺ τῶν παθόντων ἀπὸ τὴν κατὰκτησιν λαθῶν, νὰ θιακινδυνεύσωμεν ἑαυτὸν καὶ ἐκ' ἐλάχιστον ἔτι μᾶς ἐχάρσαν ἑαῖνοι πού ἔπασαν, ἐκείνοι πού πῆσαν : Ἐλευθέρων καὶ Νέων τὴν Ἑλλάδα μας,

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Α.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΣΥ.

Εν Αθήναις τῆ 22 Νοεμβρίου 1946

ΥΠΗΘΙΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΥΠΟΚΛΗΡΩΝ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ.

Πρὸς τὸ Κεντρικόν Κατάστημα καὶ τὰ Ὑποκαταστήματά ὑπ' ἀριθ. 53

Κόμια Διευθυντά,

Ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Πατρίδος ἡμῶν ἀπὸ τὰ κέλματα τῶν σκληρῶν καὶ βαρβάρων κατακτητῶν καὶ ἐν ἔψει τῆς εὐθὺς ἀμέσως μελλούσης νὰ ἀρχίσῃ ἐκ πρώτης πλευρῆς καὶ καταβύθιστος ἐργασίας, ὅχι μόνον πρὸς οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ ἐπιποσεισαντος τόπου ἀλλὰ καὶ ἠθμοουργίαν συνθηκῶν, αἷτινες θὰ ἐπιτρέψουν τὴν εἰς σύντομον κατὰ τὸ δυνατόν χρονικόν διάστημα ἀξίτησιν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ προπολεμικοῦ τοιαύτου. ἔχομεν ἀνάγκην, ὅπως, ἀμσ τῆ λήψει τῆς παρούσης, προβῆτε εἰς τὴν κίτησθι ἐργασίαν.

Διὰ νὰ κατανόησθε εὐρότερον τὴν μεγίστην σημασίαν καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῶν διὰ τούτης ζητούμενων στοιχείων, ἐπιθυμοῦμεν νὰ τονίσωμεν ὅμιν, ὅτι ἡ Διοίκσις τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ὀφείλει νὰ ἔχη, καθ' ἑλπὴν τὴν βεβατὴν ἐπίστασιν καὶ τὴν μεγίστην δυνατὴν ἀκρίβειαν, ἀλοκληρωμένως πληροφορίας περὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς ὀργάνων περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἐσῶν τῶν ἑπαρχιῶν.

Ἄν εἰς τὰς ἑμαλωτέρας τῶν περιστάσεων ὁ τοιοῦτος κατατοπιωμὸς ἦτο ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἑλπὴν λαιτουργίαν τοῦ Ἰδρύματος, κατὰ τὴν σημερινὴν περίθεον μέλλει νὰ ἀποταλάσῃ, ἐν στενῶ συνδυασμῶ καὶ μὲ ἔπειρα δεδωμένα, τὴν βέβαιν, ἀφ' ἧς θὰ στηριχθῆ ἡ ἀξίωμα τῶν Ἰδρύματος, ἵνα ἑπιτελέσῃ καὶ πάλιν τὸν μεγάλον αὐτοῦ προορισμόν.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως ἀποκλινοσθῆ περ' ὁμῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ σκέψις, ἐπιζητούμεν τὴν ὀπορῶν τινος ἐκθέσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπι δύνανται νὰ ἱκανοποιησασεν ἡμῶς γενικότηας, ἀνευ οὐδαιστικῆς ἀναλύσεως τῆς ὅλης οἰκονομικῆς καταστάσεως, ἐφ' ἧς καὶ μόνως, καταλλήλως ἐλεγχομένης καὶ συμπληρουμένης ἐνταῦθα δυνάμει νὰ χωρήσωμεν ἀτάσθατος πρὸς τὰς νέας ἐργασίας, ὡν ἡ Χώρα καὶ τὸ Ἴδρυμα ἔχουν τόσαν ζωτικὴν ἀνάγκην.

Ὁ καθορισμὸς τῆς πολιτικῆς τῆς Τραπεζῆς μετὰ τῶσον σοβαρῶν κρίσιν καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐκ τῶν γενικωτέρων συνθηκῶν ἐπιβληποσμένου προγράμματος, προϋποθέτει τὴν μεγίστην ἀπεθότικότητα ὅλων τῶν λειτουργῶν τῆς Τραπεζῆς καὶ ἰδίως τῶν κ. κ. Διευθυντῶν τῶν Ὑποκαταστημάτων, οἵτινες ἀπὸ τοῦδε, περὰ τὰς σχετικὰς διωχερεῖσε, μὴδολος περ' ἡμῶν ὀποτιωμένσε, ἐλπὴν νὰ ἐπιδοθεσῖν εἰς τὴν πλήρη καὶ ἄξονυχιστικὴν μελέτην τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς περιφερείας τῶν καὶ τὴν στενήν παρακολούθησιν τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς.

Σύντομῆς ἐκθέσεως :

Ἐντὸς τοῦ κατὰ δυνατόν συνιαμωτέρου χρονικοῦ διαστήματος καὶ τὸ βραβύτερον ἑνα μῆνα ἀπὸ τῆς λήψεως τῆς παρούσης θὰ ὀποβληθῆ ἡμῖν εἰς δικλοῦν οἰκονομικὴ ἐκθέσις τῆς περιφερείας-σεως, ὡς κατωτέρω διαγράφεται :

Α'. Κατάστασις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς τῆς περιφερείας σεως, ἦται :

Ἐκ τῶν ἐτησίαν καλλιεργεῶν ποῖαι θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀξασκολληθῶσιν πραγματωτακοῦμεναι ἢ κατὰ ποῖαν ἐπίστασιν, σημειωμένων τῶν λόγων τῆς ἀμφανισθείσεως ἢ προ-

βλεπόμενης μείωσης ως λ.χ. έλλειψης ζωικών κεφαλαίου, καλλιεργητικών μηχανημάτων, ζωικών ή χημικών λιπασμάτων, βλαπτομετακινήτος συγκοινωνιών, ήλατωμένης άνοδοτι-
κότης της προσωπικής έργασίας, έργασίας, πλημμελούς στεγασίας, έλλείψεως έλεγκτων
σπόρων κλπ. πόσα και ποία χακρία ή συναισθημοί καταστράφησαν και ποίας ζημίας όφειται
ή έν γένει άγροτική έγκατάσταση της περιφέρειας σας.

Έκ των άνωειρημένων καλλιεργειών ποίας και πόσες ζημίας υπέστησαν σΰνται και
περιγραφή της έν γένει καταστάσεως σΰτων συνεπεία μερικής ή δλικής έγκαταλείψεως καλ-
λιεργείας ή άνεπαρκούς καταπολεμήσεως φθογενών, κατά την πολεμικήν περίοδον.

Τά Ύποκαταστήματα έν τη περιφέρειά των άνωειρημένων υπάρχουν σταφιδάμπελα, θά
άσχοληθούν ειδικότερον περί αυτών, συμπληρώνοντες την έκθεσίν των και διά παροχής πλη-
ροφοριών και περί της καταστάσεως εις ήν εδρίσκονται τά μέσα άποθηκείσεως, όμοίως και
περί των άμπελουργικών καλλιεργειών.

Προκειμένου περί των Ύποκαταστημάτων έλαιου παραγωγικών περιφερειών άναμένο-
μεν, ως ειπέ, συμπλήρωσιν της έκθέσεως διά την έν γένει κατάστασιν των έλαιουργικών
έγκαταστάσεων. Είς ιδιαίτερον κεφάλαιον θά παρόσχουν δλωσ τάς ύπαρχούσας πληροφο-
ρίας περί της καταστάσεως της κτηνοτροφίας τά Ύποκαταστήματα άκείνα, όκου διετηράται
άξια λόγου ταύτη.

Έκτός τά Ύποκαταστήματα των καπνοπαραγωγικών περιφερειών ιδιαίτέρως θαλου
σιν άσχοληθΰ με την κατάστασιν των καπνών (καλλιέργεια, έπιεργασία κλπ).

Β'. Βιομηχανία

Θά συνταχθΰ ειπέ περιλαμβάνων δλωσ τάς αξιολόγους βιομηχανίας της δικαιούσε-
οίας σας, υπό τύπον θά παρατηρήσεων ή ναπι άκότης τούτων θά θέσητε πλήρη ένδειξι-
σιν της καταστάσεως, εις ήν τελεί από άπόψεως έγκαταστάσεων, προσωπικού, άποθηκείσε-
σών πρώτων υλών, παραλλήλως θά παρά την τεχνικήν έπίθεσιν, ως άνωειρη; θά παρό-
σχητε και οιαδήποτε της οικονομικής θέσεως ως έπιχειρήσεως δηλ. τάς διαμορφώθη σΰτη
συναεσία της πολεμικής καταστάσεως και τελευταίον άν έσημειώθη ριζική μεταβολή εις τά
διακοινύτα πράγματα, συνεπεία μεταβολών εις την σύνθεσιν της κλιματικής των μέτεων,
έφ' όσον είναι άνοητος άπορεία ή πωλήσεως της έπιχειρήσεως προκειμένου περί βιομη-
κής τσιπιδής.

Γ'. Βιοτεχνία :

Γενική άνασκόπησις της δλης θέσεως της Βιοτεχνίας, σημειούμενων λεπτομερειών
έπί της εξέλιξεως και κινήσεως κατά κλάδον, όκου έμφανίζεται αξιόλογος διαχωρισμός.

Α'. Έμποριον :

Ποία ή θέσις του έμπορίου κατά την σημερινήν περίοδον :

Έπειδή τό κεφάλαιον τούτο ενόχει δλωσ ιδιαίτερον σημασίαν και κλήν της γενικής
άνασκόψεως περί της σημερινής του καταστάσεως έχομεν άνάγκην και πλέον ειδικών και
συγκεκριμένων πληροφοριών, την σχετικήν έργασίαν, διά τό άποκρίνασθαι σΰτης, θέλησε
άποβάλαι ήμίν κατά τον ακόλουθον τρόπον :

Πινάξ Α' : Θά σημειώσητε τούς σοβαρωτέρους κλάτους έμπορίου του Ύποκαταστή-
ματος ή ναπι δέ το άνοματος ή άνωμίας έκάστου όίκου θά περιγράψητε άν συντομία τάς
προηγούμενας έργασίας, τό ποσόν της πιστώσεως, όπερ είχε παρ' όμιν και την σημερινήν
αύτου θέσιν.

Πινάξ Β' : Θά περιλάβητε δλωσ τούς ιδιαίτερος σημασίας διά την περιφέρειάν σας
έμπορικούς όίκους, καίτοι δάν συγκαταλέγονται μεταξύ των κλιτών σας, παρέχοντες πό-
σαν δυνατήν πληροφορίαν περί της έμπορικής αείτων (κανότητας, δραστηριότητας και οικο-
νομικών μέσων.

•••

Μεταξύ των πλέον πολυτίμων πραγμάτων, είναι κατάφωτος τά βιασώση ή 'Εθνική

Τράπεζα από την περιπέτεια του πολέμου και της δυσλείας είναι και η ικανότης του πρωτοποριακού ατόμου, μία των έκδηλώσεων θέ τοῦ παλιού του αιώνα θα είναι το θεο θα κατορθώσει ταύτα. Εντός ταχίστου χρονικού διαστήματος, να αντιληφθῆ την κατάσταση, ως είναι σήμερα, να την παρακολουθήσει ἐν τῇ πρὸς τὰ πρόσω εὐελπίσει αὐτῆς και να καθιστῆ ἡμῶς ἐνημέρους τῶν σαφῶν και ἐκπαιρισμένων ἐντυπώσεων αὐτῶν, δια να ἐπιτευχθῆ αὐτῶ ἡ ἐπιτυχία διὰ τῶς συναλλακτικῶν και τῶ ἴδρυμα παρεμβάσεις ἡμῶν. Ὁ εὐστοχος χειρουργός θα δώσει εἰς τὴν Τράπεζαν τὴν θέσιν, ἣν κατεῖχε, τὸ πρόσωπον δὲ ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργικῶν καταθέσεων· ἀλλ' αἱ καταθέσεις εἰς τὸς ἐμπειρικούς Τραπεζίτας εἶναι κυρίως τὸ ἀποτέλεσμα τῶν δανειστικῶν και γενικώτερων τῶν συναλλακτικῶν σχέσεων, κληρ βεβαίως τῆς ἀποταμιεύσεως, ἣτις, τὸ γὰρ εἶναι ἔχον, θὰ εἶναι ἐλαχίστη. Ἄλλ' ἵνα εὐέλθωμεν και πάλιν εἰς τούτας ἔχομεν ἀνάγκην ἐργασίας, ὡς ἡ ἀνωτέρω περιγραφόμενη.

Ἐπὶ τῆς ἐν γενικαίᾳ γραμμῆς γνώσεως περὶ τῆς τιμῆς και ἰκανότητος τοῦ δανειζομένου ἀλλὰ κυρίως βῶσι στοιχείων, ἅτινα προϋποθέτουν πλήρη ἀνάγνωσιν τῆς οικονομικῆς θέσεως και βραχυπρόθεσμων τῶν παλατῶν.

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, τὸ πρῶτον πιστωτικὸν ἴδρυμα τῆς Χώρας, θὰ ἀσκήσῃ τὴν εἰστωτικὴν αὐτῆς πολιτικὴν ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς γενικώτερης ἐξυπηρέτησεως τῆς οικονομίας μας και διὰ τοῦτο τονίζομεν και πάλιν ὅτι ἡ διὰ τῆς παροῦσης εἰσαγεγραμμένη ἐργασία δεόν να ἐκτελεσθῆ μετὰ πάσης εὐσυνειδήσεως.

Πάντα τ' ἀνωτέρω εἶναι στενῶς συνδεδεμένα με τὴν ἀσκῆσιν τῆς πίστεως κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναρρώσεως, ἣτις εἶναι ζήτημα εἰς ἄκρον λεπτόν και πρωταρχικὴ τούτης προϋπόθεσις ἡ ἐξηρησιωμένη παραγωγικότης τοῦ χρηματοδοτημένου θανάτου.

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Συνεδρίασις 1^η

29 Νομβρίου 1944 - Τετάρτη 11.30 π.μ.

Ἐν Ἀθήναις, σήμερα τὴν 29^{ην} Νομβρίου 1944, ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὄραν 11.30 π.μ. συνήχθη ἐν ἀρχαίῳ συνεδριάσειν τὸ Γενικὸν Συμβούλιον ἐπὶ Ἐδραῖς Γραφείων ἐπὶ Ἑγγράφῳ, ἐν τούτῳ καὶ ἐν τῷ τόμῳ ἀριθ. 5 ἐπὶ 31 Ὀκτωβρίου / 1 Νομβρίου 1944 « ἐπὶ ἀποβιβατικῆς ἡμερησίας ἐπὶ Διοικητικῆς ἐπὶ Ἐδραῖς Γραφείων ἐπὶ Ἑγγράφῳ, ἐφ' ὅντος ἀνεπαρκοῦς διὰ τὸν Νόμον ἀριθ. 25 ἐπὶ 13^{ης} Νομβρίου 1944 (Ἐφ. Πρωτ. Α' φύλλα 9 ἐπὶ 1.11.1944 καὶ 17 ἐπὶ 13.11.1944), ἀνεπαρκοῦς δι' ἀπορρίψεως τῶν Ὑπουργῶν Οὐανορομικῆς καὶ Ἐδραῖς Οὐανορομικῆς V.939 ἐπὶ 13^{ης} Νομβρίου 1944, V.940 ἐπὶ 13^{ης} Νομβρίου 1944 καὶ V.952 ἐπὶ 15^{ης} Νομβρίου 1944 (Ἐφ. Πρωτ. Γ' φύλλα ἀριθ. 12 καὶ 12 ἐπὶ 13.11.1944 καὶ ἐπὶ 24.11.1944) ἐν αὐτῷ Διοικητικῷ κ. Γεν. Τριτοκλασσησκόφῳ, Καθηγητῷ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν,

Συμβούλου κ. Γεωρ. Διοικητῆ, ἀρχὴν Ὑπουργοῦ, Διοικητοῦ καὶ Συμβούλου ἐπὶ Γραφείῳ.

» κ. Αἰολ. Καραγιάννη, ἀρχὴν Ὑπουργοῦ καὶ Συμβούλου ἐπὶ Γραφείῳ,

» κ. Γεωργ. Πετραλέγγου, ἀρχὴν Ὑπουργοῦ καὶ Συμβούλου ἐπὶ Γραφείῳ,

» κ. Γεωρ. Τσαλίκη, ἀμελητέου τοῦ Ἐπισημοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπισημοῦ Ἀθηνῶν καὶ ἀρχὴν Συμβούλου,

---

Ακολουθούν μεγάλα τμήματα των Πρακτικών του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας (αντιστοιχεί στο σημερινό Διοικητικό Συμβούλιο) των δύο συνεδριάσεων κατά τις οποίες ήταν διοικητής ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος.

Τα αποσπάσματα αυτά επιτρέπουν στον αναγνώστη να σχηματίσει σαφή εικόνα για τα προβλήματα τα οποία αντιμετώπιζε τη στιγμή εκείνη η Τράπεζα και τις λύσεις οι οποίες επιλέγησαν.

Αποτυπώνονται ακόμη, στις γραμμές αυτές, απόψεις σημαντικών παραγόντων του δημόσιου βίου της εποχής οι οποίοι συμμετέχουν στο Γενικό Συμβούλιο της Ε.Τ.Ε. (τηρείται η γραφή του πρωτοτύπου).

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΡΩΤΗ

29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1944, ΤΕΤΑΡΤΗ 11.30 π.μ.

.....

1. Ανακοινώσεις κ. Διοικητού

Πρώτος λαμβάνει τον λόγον ο Διοικητής κ. Κων. Τριανταφυλλόπουλος, όστις λέγει τα εξής:

Έχω την τιμήν κατά την πρώτην μας αυτήν συνάντησιν, αξιότιμοι κύριοι Σύμβουλοι, να σας απευθύνω εγκάρδιον χαιρετισμόν και να ευχηθώ μαζί σας, όπως η θητεία μας, που θα είναι προ παντός περίοδος περισυλλογής, αποδώση τους προσδοκωμένους καρπούς. Δεν αποκρύπτω ότι στενοχωρούμαι λίαν καθήμενος εις την έδραν αυτήν, από όπου τόσο σοφοί οικονομολόγοι και επιδέξιοι τραπεζίται καθήκοναν εις το παρελθόν το Ίδρυμα. Αλλά μετά πολλούς δισταγμούς εδέχθην, επειδή είχαν υπ' όψιν ότι θα περιστοιχίζωμαι εις το βαρύ έργον μου από τους επιφανείς οικονομολόγους, τους εμπείρους τραπεζιτικούς και τους αγνούς αντιπροσώπους των παραγωγικών τάξεων, από τους οποίους η Κυβέρνησις της Εθνικής Ενότητος κατήρτισε το Διοικητικόν Συμβούλιον.

Και είναι βαρύ το έργον, βαρύτεατον διότι η εχθρική κατοχή αφήκεν ερείπια εις την χώραν και εις όλας τας κοινωνικάς εκδηλώσεις, μάλιστα δε εις την οικονομίαν.

Κατά τα πρώτα δύο έτη της Κατοχής η κατά του τραπεζιτικού Ιδρύματος επιδρομή Γερμανών και Ιταλών ευρήκεν αντιμετώπον την τότε Διοίκησιν, την εκλεκτήν των μετόχων. Αύτη με επικεφαλής τον κ. Ζαβιτζιάνον αντέστη με θάρρος και δεξιότητα και με ακατάβλητον εθνικόν φρόνημα εις τας ληστείας και απομυζήσεις κεφαλαίων εκ μέρους των Γερμανών εν μέρει δε και των Ιταλών και έτσι κατώρθωσε το Ίδρυμα να διαπλεύση την τρομεράν αυτήν περίοδον με όσον το δυνατόν ολιγωτέρας ζημίας. Νομίζω ότι διερμηνεύω την γνώμην όλων των συμβούλων, εξ ων τινές παρεκάθηντο και τότε εις την αίθουσαν αυτήν, αναμνησκόμενος σήμερον μετ' ευγνωμοσύνης εκ μέρους της Τραπέζης των υπηρεσιών του κ. Ζαβιτζιάνου, όστις με προσωπικόν πολλάκις κίνδυνον υπερήσπισεν αυτήν. Υποβάλλω δε την πρότασιν όπως και δι' εγγράφου εκφρασθή η ευγνωμοσύνη της Τραπέζης προς τον κ. Ζαβιτζιάνον.

Και όχι μόνον αντέστη η Τράπεζα εις τας επιθέσεις, αλλ' αποβλέπουσα εις το βάθος δεν ηθέλησε ποτέ, παρά το ατομικόν της συμφέρον, να συνεργασθή με τον εχθρόν και να δώση

χείρα βοήθειας εις τα καταχθόνια σχέδιά του, που όλα έτειναν εις την εξ ελληνικών πόρων αναδιοργάνωσίν του. Έτσι απέκρουσε λ.χ. να μετάσχη εις την ύπουλον και καταστρεπτικήν, διά την ελληνικήν οικονομίαν, εταιρίαν ανταλλαγών, την Νέτιγκριγκε ή εις την εταιρίαν μετάξης, όπως απέφυγεν επίσης να χρηματοδοτήσει ελληνικάς επιχειρήσεις, που είχαν μεταβληθή εις πολεμικάς βιομηχανίας του εχθρού.

Αλλά ήλθε το μοιραίον διά την Τράπεζαν τρίτον έτος κατοχής. Εις τας αρχάς του 1943 η Γερμανόδουλος και Ιταλόδουλος Κυβέρνησις εισήλασεν εις την αίθουσαν αυτήν και απεδίωξε την νόμιμον Διοίκησιν. Οι εγκατασταθέντες είχαν χάσει κάθε επαφήν με την ελληνικήν ψυχήν και επροσκύνησαν τον εχθρόν. Συνέπεια τούτου φυσική ήτο, ότι δεν παρέλειψαν να ικανοποιήσουν τας επιθυμίας αυτού, ή, όπερ το αυτό, της εθελοδούλου Κυβερνήσεώς του. Εννοείται ότι εκτός των υλικών ζημιών που επήλθον εκ τούτου εις το Ίδρυμα και γενικώτερον εις την οικονομίαν, η πολιτεία της εγκαθέτου Διοικήσεως επέφερε φθοράν και εις το προσωπικόν, που είχε τόσον υγιείς παραδόσεις και έσπειρε την σύγχυσιν εις τας τάξεις του. Ποία η εκ τούτου βλάβη και τι δυσκολίας μάς εκληροδότησεν η πολιτεία της Διοικήσεως εκείνης, είνε φανερόν και από την εύλογον έξαψιν εις ην διατελεί έκτοτε το προσωπικόν, με την αποκατάστασιν δε της πρώτης φάσεως ρυθμού θέλω έχει την τιμήν ν' απασχολήσω το Συμβούλιον εις μίαν των προσεχών συνεδριών.

Δεν κατέστη δυνατόν εις την πρώτην αυτήν συνεδρίαν να σας παρουσιάσω εικόνα, έστω και ασθενή, της καταστάσεως εις ην παραλαμβάνομεν την Τράπεζαν. Θα το κάμω προσεχώς, όταν συγκεντρωθούν τα στοιχεία από τας υπηρεσίας.

Αρκούμαι νυν να είπω ότι οι μισθοί του προσωπικού πληρώνονται εκ δανείων, που συνάπτομεν από την Τράπεζαν της Ελλάδος, χωρίς να δυνάμεθα να επικουρήσωμεν, δια το ζήτημα, ομοίως, μισθού, εταιρίας, εις ας έχομεν μετοχικόν ενδιαφέρον.

2. Αναπληρωτής Διοικητού

Ο κ. Διοικητής καλεί το Συμβούλιον όπως ορίση, κατά τα υπό του άρθρου 31 παρ. 3 προβλεπόμενα, τον αναπληρωτήν του αυτού κωλυμένου ή απόντος, προτείνει δε προς τούτο τον Σύμβουλον και πρώην Διοικητήν κ. Αλέξ. Ν. Διομήδην, και το Συμβούλιον ομοφώνως επικροτεί την πρότασιν ταύτην.

Ο κ. Διομήδης ευχαριστών δηλοί, ότι δεχθείς να επανέλθη εν τω Συμβουλίω της Τραπέζης δεν επιθυμεί ν' αναλάβη πέραν της θέσεως του απλού μέλους του Συμβουλίου και την τιμητικήν εντολήν της αναπληρώσεως του Διοικητού, ούτε και να συμμετάσχη οιασδήποτε εκ των Επιτροπών των Συμβούλων, υποδεικνύει δε ως αναπληρωτήν του Διοικητού τον κ. Γ. Πεσμαζόγλου. Κατόπιν τούτου και τη προτάσει του κ. Διοικητού ορίζεται υπό του Συμβουλίου ομοφώνως, συμφώνως προς το άρθρον 31 παρ. 3 του Καταστατικού της Τραπέζης, αναπληρωτής του Διοικητού απόντος ή κωλυμένου ο Σύμβουλος κ. Γεώργ. Πεσμαζόγλου.

3. Γενικά ζητήματα της Τραπεζής

Ο Διοικητής κ. Κ. Τριανταφυλλόπουλος προβαίνει εις τας εξής ανακοινώσεις προς το Συμβούλιον.

Σας εκάλεσα, κύριοι Σύμβουλοι, εις δευτέραν και τελευταίαν συνεδρίαν του Συμβουλίου μας, διότι, ως εγνώσθη από δημοσιευθείσας κυβερνητικές δηλώσεις, καταρτίζεται όσον ύψω νόμος απαλλάσσω με των καθηκόντων μου όπως επίσης, καθ' α λέγεται, και ενίους των Συμβούλων. Επί τούτω αισθάνομαι την ανάγκην να ανακοινώσω εις υμάς εν συντομία τι έπραξα κατά την δίμηνον θητείαν μου, εξ ης η ενεργός δράσις συμπίπτει με το πρώτον δεκαπενθήμερον (16 Νοεμβρίου - 1 Δεκεμβρίου).

Τα σπουδαιότερα των ζητημάτων άτινα κατ' αυτό με απησχόλησαν είναι:

α) Αι συνέπειαι της σταθεροποιήσεως, ίδια ως προς απαιτήσεις μικροκαταθετών μας εν γένει, των καταθετών της Αμερικής, μεθ' ων έχομεν συμβιβασθή εις δραχμάς, και των εις συνάλλαγμα Λονδίνου ομολογιακών χρεών της Κτηματικής, μεθ' ης είμεθα αλληλεγγύως υπόχρεοι. Όλαι αύται αι ενοχαί κατά τον νόμον περί σταθεροποιήσεως εξανεμίζονται, εξαιρέσεις δεν υπάρχουν εις τον νόμον. Ο σάλος, που γενικώς ηγέρθη, επροκάλεσεν αορίστους τινάς δηλώσεις της προκατόχου κυβερνήσεως, συνεργασία ειδική ημών μετ' αυτής δεν είχε γίνει ακόμη. Περιωρίσθην τούτου ένεκα να ομιλήσω κατά τον εναρκτήριον λόγον μου περί του νοσήματος του τρομακτικού πληθωρισμού, που είχαν εξαπολύσει οι Γερμανοί, μαζί με τους εντοπίους συνεργάτας των και να χαρακτηρίσω τα επακόλουθα εις τον πληθωρισμόν τούτον της σταθεροποιήσεως ως ανωμαλίαν όχι ανίατον αλλ' απλώς δυσκολοθεράπευτον.

β) Μετά την σταθεροποίησιν, που είναι κατά τούτο ιδιόρρυθμος ότι δεν υποχρεούται η Τράπεζα της Ελλάδος εκ του νόμου εις πώλησιν συναλλάγματος, επετύχομεν άδειαν πώλησεως χρυσών λιρών, είτε δε και χρυσών εικοσοφράγκων, ως και αντιστοίχου αγοράς, αύται δε αι αγοραπωλησίαι είναι αι μόνοι νόμιμοι. Μετά τα τελευταία γεγονότα είναι άδηλον εισέτι αν θα επαναληφθή η πώλησις.

γ) Άλλο ζήτημα σπουδαίον υπήρξεν η χρηματοδότησις εκ μέρους της Τραπεζής μας βιομηχανιών διά πιστώσεων χορηγουμένων υπό της Τραπεζής της Ελλάδος. Το ζήτημα συνδέεται προς την νέαν τραπεζιτικήν πολιτικήν, ην είχαν εγκαινιάσει η προκάτοχος κυβέρνησις και ειδικώτερον προς τον χαρακτήρα της Τραπεζής της Ελλάδος εν σχέσει προς τας εργασίας ημών. Δύναμαι να είπω, ότι το ζήτημα της χρηματοδοτήσεως των βιομηχανιών ελύθη κατά τρόπον ευνοϊκόν, εάν δε δεν επήρχοντο τα θλιβερά γεγονότα θα ήρχιζεν εντόνως εργαζόμενος ο κλάδος ούτος. Ήδη είχε εκκρεμής η χορήγησις 30 εκατ. προς την Εταιρίαν Λιπασμάτων. Εις το ακανθώδες τούτο ζήτημα, με το οποίον ησχολήθη η επιτροπή παρά τη Τραπέξη της Ελλάδος, παρέσχε πολύτιμον υπηρεσίαν ο Οικονομικός μας Σύμβουλος, καθηγητής κ. Ιωάν. Παρασκευόπουλος, μετασχών αυτής ανεξαρτήτως της παρ' ημίν ιδιότητός του και εκθέσας με όλον το επιστημονικόν του κύρος και την παρρησίαν ήτις τον διακρίνει τας επ' ωφελεία της εν γένει οικονομίας της χώρας απόψεις του. Θεωρώ καθήκον μου όπως και ενώπιον ημών

εκφράσω προς τον εκλεκτόν λειτουργόν του Ιδρύματος τα συγχαρητήριά μου διά την επιτυχίαν του αυτήν, επί πλέον δε να τον ευχαριστήσω θερμώς διά την παρασχεθείσαν μοι επί πολλών ζητημάτων επικουρίαν.

δ) Σχετικώς προς το ζήτημα της τραπεζιτικής εν γένει πολιτικής πρέπει ν' αναφέρω, ότι η Ένωσις των Τραπεζών, ης τας δαπάνας κατά μέγα μέρος φέρομεν ημείς, ενώ ως σκοπόν είχε τον καθορισμόν γενικών όρων συναλλαγών προς το κοινόν, εντούτοις εξελήφθη τελευταίον υπό τινων τραπεζιτών ως εταιρία μεταξύ των Τραπεζών, ήτις θα ηδύνατο ν' αναλάβη ισορρόπησιν των οικονομικών δυνάμεων των μελών. Επειδή δεν ηδυνάμεθα να συμφωνήσωμεν προς τοιαύτην άποψιν, ασμένως εδέχθημεν την προταθείσαν διάλυσιν, τόσω μάλλον όσο και η μόνη αποστολή αυτής ως καρτέλ δεν νομίζω ότι επέτυχεν.

ε) Το δυσχερέστερον από τα ζητήματα, άτινα με απησχόλησαν, είναι το του προσωπικού. Η έξαμς και η επακολοθησασα δυσχέρεια συνεργασίας μεταξύ των, απότοκος της γερμανοδούλου πολιτικής της προτέρας Διοικήσεως, ευρούσαι πρόσφορον έδαφος εις το συγκεκριντωπικόν, δύναμαι να είπω, εις το απολυταρχικόν σύστημα του οργανισμού και εκτρεφόμεναι από τα διδάγματα του πολέμου, όστις κατ' εξοχήν κατά την διάρκειαν της Κατοχής εδείχθη "βίαιος διδάσκαλος", έπρεπε ν' αντιμετωπισθούν. Εις την προς το προσωπικόν ομιλίαν μου είχα δώσει την επαγγελίαν, ότι "θα προσπαθήσωμεν να επαναφέρωμεν την εύρυθμον λειτουργίαν της εργασίας, χαράσσοντες συνάμα τας γενικάς γραμμάς, καθ' ας κινουμένη η οριστική Διοίκησις θα είναι δυνατόν, ελπίζω, να προβή εις ολοκληρωτικήν αναδιοργάνωσιν".

Αν δεν εγένετο τίποτε κατά το δισεβδομαδιαίον διάστημα της ενεργού θητείας μου, τούτο οφείλεται εις το ότι έπρεπε να εξετάσω αφ' όλων των πλευρών το ζήτημα. Μελετήσας επισταμένως τα πρακτικά της περιόδου της Κατοχής, τόσον του Γενικού Συμβουλίου, όσον και της μονίμου Επιτροπής εκ μελών αυτού και έχων υπ' όψιν μου και τας δικαίας απαιτήσεις του προσωπικού, έξ ων και αι μετριοπαθέστεραι ακόμη, οίαι είναι αι του Επαγγελματικού Σωματείου του κανονικώς ανέκαθεν λειτουργούντος "Συλλόγου Υπαλλήλων Εθνικής Τραπέζης", εζήτηουν βαθείαν και άμεσον επέμβασιν εκ μέρους της Διοικήσεως, κατέληξα εις το πόρισμα, ότι η καλύτερα λύσις τόσον εις το ζήτημα της επί Μερκούρη διευθυντοποιήσεως δεκατριών λειτουργών και της δημιουργίας εικοσιοκτώ Τμημάτων, όσον και εις το ζήτημα της προσλήψεως επί Μερκούρη και του κ. Λυμπέρη 335 πάντη περιττών υπαλλήλων, εγκαθιδρυθέντων τη απαιτήσει πολλάκις γερμανών και ιταλών κατακτητών, ήτο η λύσις διά νομοθετικής διατάξεως, ήτις και περιελήφθη εις το γενικόν περί ρυθμίσεως του δημοσιούπαλληλικού προβλήματος σχέδιον νόμου, όπερ, προβλέπον κατ' ανάλογον τρόπον και περί των υπαλλήλων της Τραπέζης της Ελλάδος, επρόκειτο να γίνη νόμος εκδιδόμενος αρχάς Δεκεμβρίου, αλλά η εκραγείσα στάσις ανέκοψε και το μέτρον τούτο.

Η προβλεπομένη ρύθμισις ήτο η εξής:

- 1) Ακυρούνται αι προαγωγαί των δεκατριών διευθυντών, οίτινες επανέρχονται εις ας θέσεις κατείχον, ή, εφ' όσον ήσαν μόνον τιτλούχοι, αποβάλλουν τον ανώτατον τούτον βαθμόν, χωρίς κανείς να χάνη και τας εκ του βαθμού του διευθυντού αποδοχάς. Τούτου επερχομένου αυτοδικαίως άμα τη δημοσιεύσει του νόμου, θα επαναφέρωμεν εις την ενεργόν υπηρεσίαν τους εξαναγκασθέντας εις παραίτησιν κ.κ. Κ. Μωραΐτην και Β. Κυριακόπουλον, είτα δε το Συμβούλιον μετά, έστω προσωρινήν, μεταρρύθμισιν του Οργα-

---

νισμού, θα προήγε τους αξίους εις διευθυντάς ομάδων ενηρμονισμένων τμημάτων, χωρίς να απονεύμη εις κανένα τμηματάρχην απλούς τίτλους με τα επακόλουθα επιδόματα. Όσοι εκ των δεκατριών δεν θα ετύγγανον προαγωγής θα διετήρουν τας αποδοχάς διευθυντού.

- 2) Άμα τη δημοσιεύσει του νόμου απολύονται αυτοδικαίως και οι 335 υπάλληλοι της Κατοχής, εκτός των παλαιών πολεμιστών. Εκ των ούτως απολυομένων θα επανέφερα ευαρίθμους τινάς αναπήρους και ενίους, περί των οποίων θα υπήρχον εκτάκτως ευνοϊκά εκθέσεις των προϊσταμένων των.
- 3) Οι πολυπληθείς έκτακτοι εργάται του συσσιτίου, ως επί το πλείστον γυναίκες, θα απελύοντο επίσης αποφάσει της Διοικήσεως. Εάν το συσσίτιον είχε οργανωθεί όχι από την Τράπεζαν, αλλ' από τον Συνεταιρισμόν το ζήτημα θα ήτο απλούστερον. Εν πάση περιπτώσει τόσοι ούτοι, όσον και οι υπ' αριθ. (2) υπάλληλοι θα ελάμβανον αποζημίωσιν μεγαλυτέραν ή όσην ορίζει ο νόμος διά τους μισθωτούς, των τερματίζεται η εργασιακή σχέσις είτε παρελεύσει του ωρισμένου χρόνου, είτε του αορίστου χρόνου συνεπεία τακτικής καταγγελίας. Εις το εξής θα προσελαμβάνοντο οι απαραίτητως αναγκαίοι υπάλληλοι και υπηρετεί δι' αληθινών διαγωνισμών. Νομίζω ότι οσονδήποτε και αν επέτρεπαν εις το παρελθόν τα μεγάλα κέρδη την πρόσληψιν οσονδήποτε υπαλλήλων είτε κατόπιν πολιτικών πιέσεων, είτε συνεπεία φιλικών παρακλήσεων, επέστη ο καιρός να ορισθούν αι απαραίτητως αναγκαίαι θέσεις και εις την Τράπεζαν, πέραν των οποίων δεν επιτρέπεται διορισμός.
- 4) Υπολείπεται η ρύθμισις του ζητήματος των λεγομένων δωσιλόγων υπαλλήλων, εφ' όσον θα υπήρχον σοβαρά στοιχεία και υπήρχον πράγματι διά τινας. Ούτοι θα ήγοντο υφ' ημών εις το πειθαρχικόν συμβούλιον, προ του οποίου θα ήτο απερίοριστον το δικαίωμα της απολογίας και προσκομιδής μέσωσιν υπερασπίσεως, διότι την επιβολήν ποινών πειθαρχικών, έστω και εις ταραγμένους περιόδους, εις ανθρώπους αναπολογήτους κατά το βυζαντινόν σύστημα της απολύτου δεσποτείας, το ευρίσκω τελείως απαράδεκτον διά την εποχήν μας.

στ) Τέλος επέσυρε την άμεσον προσοχήν μου το ζήτημα της παρακολουθήσεως και του ελέγχου εταιριών, εις ας η Τράπεζα έχει ενδιαφέρον είτε μετοχικόν, είτε δανειακόν. Η παρακολούθησις γίνεται διά συμβούλων ή υπαλλήλων της Τραπεζής, οίτινες εκλέγονται ως μέλη των Δ. Συμβουλίων των εν λόγω εταιριών. Αλλ' ούτε η υπόδειξις των προσώπων τούτων γίνεται κατά σύστημα, τουναντίον μάλιστα η αδικαιολόγητος προτίμησις γεννά πολλάκις πικρίαν εις το προσωπικόν, ούτε η παρακολούθησις είναι πάντοτε η προσήκουσα. Το ζήτημα γίνεται νυν οξύτερον με την επικειμένην ανάπτυξιν του κλάδου της βιομηχανικής πίστεως και χρηματοδοτήσεως παραγωγικών έργων ή έργων ανασυγκροτήσεως της κατεστραμμένης οικονομίας και πρέπει να καταβληθή ιδιαίτερα φροντίς προς ειδικεύσιν προσωπικού παρακολουθήσεως. Προς τον σκοπόν τούτον απηύθυνα ήδη εγκύκλιον, καλών το προσωπικόν να δηλώση εις ποίας εταιρίας και από πότε μετέχει Συμβουλίων εταιριών διά λογαριασμόν της Τραπεζής και, όπερ σπουδαιότερον, αν και πότε υπέβαλεν εκθέσεις περί της καταστάσεως των εργασιών των εταιριών έως τώρα. Όταν συγκεντρωθούν τα στοιχεία αυτά, που λείπουν τώρα, πρέπει να ρυθμισθή το ζήτημα συστηματικώς και κατά τρόπον μη γεννώντα εύλογα παράπονα του προσωπικού.

Διά να επιτελέσω το ανωτέρω έργον κατά το δεκαπενθήμερον, ευρέθην προ δυσχερειών ουχί μικρών, όχι μόνον διότι πρώτην φοράν εισηρχόμην εις τον τεράστιον αυτόν μηχανισμόν, αλλά και διότι λείπει συνεκτικός δεσμός όλων των υπηρεσιών, είδος Γενικού Γραμματέως, όστις θα εισήγε την ανωτάτην διοίκησιν εις κάθε ζήτημα καθ' όλας αυτού τας διακλαδώσεις, νομίζω δε ότι πρώτιστον έργον της ριζικής αναδιοργανώσεως, περί ης ωμίλησα εις τον εναρκτήριόν μου λόγον, πρέπει να είναι η καθιέρωσις τοιαύτης τινός λειτουργίας, ήτις και εις το παρελθόν υπήρχε παρά την σμικρότητα τότε των τραπεζικών εργασιών. Μεγάλας μοι παρέσχεν εν τούτω υπηρεσίας ο διευθύνων το Δικαστικόν Τμήμα Νομικός Σύμβουλος κ. Οικονομόπουλος, χρησιμεύων μοι ως εισηγητής των πολυσχιδών ζητημάτων, έργον όπερ επετέλεσε μετ' άκρας επιτυχίας, χάρις εις την πείραν, την δεξιότητα και το περί δικαίου αίσθημα, ουχ ήττον δε και εις την λεπτότητα που τον διακρίνει. Του εκφράζω και ενταύθα τας θερμάς μου ευχαριστίας. Η ευδοκίμησις της λειτουργίας του ταύτης ήτο τοιαύτη, ώστε κατά το τέλος της περιόδου αυτής ανέθεσα δι' αποφάσεώς μου εις τον κ. Οικονομόπουλον την προπαρασκευήν και συνεργασίαν μετά των αρμοδίων υπηρεσιών επί πλειόνων ωρισμένων πεδίων.

Έρχεται έπειτα ο Δεκέμβριος, ο μαύρος μήνας της εμφυλίου συρράξεως, που, όπως λέγει κάποιος παλαιός, “είδαν τα μάτια μας πράγματα ανίδωτα έως τώρα”. Από της 3ης του μηνός διεκόπησαν αι εργασίαι και μόνον σήμερα κατορθώνεται η επανάληψις αυτών. Κατοικών εις το ελασοκρατούμενον τμήμα της πόλεως, ανεπληρώθην από τον Σύμβουλον κ. Πεσμαζόγλου, όστις προσήρχετο καθ' εκάστην και συνετέλεσεν εις τε την κατά δυνατόν προφύλαξιν του κτιρίου και εις την διευθέτησιν του μισθολογικού ζητήματος. Εγώ προσήλθον εξάκις, διασχίζων το πεδίων των μαχών εν συνοδεία του πιστού και ακαμάτου οδηγού του αυτοκινήτου κ. Παλαιολόγου. Ως προς τον μισθόν έχω ν' αναφέρω, ότι προς αποφυγήν πληθωρισμού ενόμισαν σκόπιμον οι Άγγλοι να επιτρέψουν καταβολήν πενιχρών ποσοστών μόνον εις τους αυτοπροσώπως προσερχομένους εις το Κεντρικόν. Ούτω μοι εξηγήθη υπό του Υπουργού των Οικονομικών η απαγόρευσις, όταν τον επεσκέφθην μετά του κ. Οικονομοπούλου την 21 Δεκεμβρίου. Εν τοσούτω ημείς επροφθάσαμεν και επληρώσαμεν και τους πλείστους των εκτός της ελευθέρας πόλεως υπαλλήλους διά χρημάτων άτινα εκόμιζεν ο του Τμήματος του Προσωπικού κ. Αλ. Γριμάλδης, προκινδυνεύων κατά την διαδρομήν, όστις όμως, παρά την έκτακτον αυτήν υπηρεσίαν ην παρέσχεν εις τους συναδέλφους του, και εξ αφορμής αυτής, εταλαιπωρήθη επί δεκαήμερον ως όμηρος, συλληφθείς την προηγουμένην της υποχωρήσεως των ελασιτών. Ζημίας η Τράπεζα, το μεν Κεντρικόν υπέστη εν σχέσει προς την θέσιν και την έκτασιν αυτού ολίγας, προφυλαχθέν από το προσωπικόν της ασφαλείας, υπό την άγρυπνον επιτήρησιν του προϊσταμένου κ. Μπάκιου, αλλ' όσον αφορά την λοιπήν ακίνητον κτήσιν, ανετινάχθησαν τρεις οικίαι της Τραπεζής κάτω της Ομονοίας, το δε κτίριον της οδού Γ' Σεπτεμβρίου εβλήθη επανειλημμένως δι' όλμων, την πρώτην φοράν μάλιστα εξερράγη πυρκαϊά, εγκαίρως σβεσθείσα από το προσωπικόν. Εις το κτίριον τούτο εισήλασαν οι ελασίται και αφήρεσαν άνευ αποδείξεως, την μεν 28 Δεκεμβρίου είδη γραφής και πέντε χαρτοφύλακας, αποδοθέντας την επαύριον, ως και το εν ενεργεία μοναδικόν αυτοκίνητον, του μεγάλου όντος κατεστραμμένον, την δ' επομένην, 29ην, αφήρεσαν, παρόντος εμού, επίσης άνευ αποδείξεως είδη πάλιν γραφής, εναποθηκευμένα υπό των Άγγλων. Την επομένην 30ήν, συνοδευόμενος από τον Παλαιολόγον, ηρεύνησα παντού μέχρι του λόφου Σκουζέ, όπου τμήμα του ΕΛΑΣ στρα-

---

τωνισμένον εις οδόν Φιλιππουπόλεως 15, μας υπεσχέθη να επιστρέψη το αυτοκίνητον, αλλ' εις μάτην. Μετά την υποχώρησιν των ελασιτών εθεάθη το αυτοκίνητον με οδηγούς δύο στρατιώτας της Ταξιαρχίας Ρίμινι, οίτινες το ευρήκαν εγκαταλελειμμένον και παρά την διαταγήν της Στρ. Διοικήσεως δεν ενόουν να το αποδώσουν, αν δεν υπεσχόμεθα εις αυτούς εγγράφως, ότι θ' αποζημιωθούν, διά τας διορθώσεις ας επήνεγκον, ως ισχυρίζονται. Χθες όμως το εσπέρας, ότε διωρθώθη το αυτοκίνητον από τας παντοειδείς βλάβας και ελλείψεις που υπέστη, επετάχθη υπό τινος ταγματάρχου, οδός Πατησίων 141, χωρίς να χορηγήση ούτος απόδειξιν εις το συνεργείον που το διώρθωσεν.

Θύματα της αγρίας ομηρείας, που καταντά να είναι λευκή σφαγή, υπήρξαν πλείστοι εκ του γειτονικού εις την οικίαν μου προσωπικού της Τραπέζης. Πλην των ατομικώς συλληφθέντων, απήχθησαν ομαδικώς 15 υπάλληλοι εκ Φιλοθέης, εξ ων επέστρεψαν ήδη δύο ή τρεις σύζυγοι υπαλλήλων. Ας ευχηθώμεν, ότι και οι λοιποί θα επανέλθουν τάχιστα οίκοι.

Τελευταίον και δη πρόσφατον ζήτημα, όπερ οφείλω ν' ανακοινώσω εις το Συμβούλιον, είναι η εκ μέρους της υπηρεσίας πληρωμής μισθών παρεξήγησις της ρηθείσης διαταγής περί πληρωμής μόνον εις το Κέντρον αυτοπροσώπως και ουχί και διά κομιστών εξοφλήσεως του μισθού. Εκ της εφαρμογής του μέτρου τούτου και μετά την 6ην Ιανουαρίου, ότε είχαν ελευθερωθή ολοκληρωτικώς αι Αθήναι, εδημιουργήθη το φαινόμενον ότι υπάλληλοι εκ των οπωσδήποτε θεωρουμένων ως αριστερών δεν ετόλμων πλέον να προσέλθουν εις το Κεντρικόν, διότι εκινδύνευαν να συλληφθούν υστερώτερα ως ένοχοι του κινήματος ή της προπαρασκευής αυτού. Ο έλεγχος θα ενηργείτο υπό του ταμίου κ. Περιστεράκη, ως μοι εδήλωσεν ούτος. Θεωρών ότι απόφασις των αρμοδίων υπουργών, κυρούσα την αγγλικήν απαγόρευσιν, δεν είχε δημοσιευθή, άλλως είχε πάντως ατονήσει μετά την ελευθέρωσιν, εξ ετέρου δε ότι είναι άνάξιον της Εθνικής Τραπέζης να προβάλη ως δέλεαρ τον δεδουλεμένον μισθόν με αποτέλεσμα τον κίνδυνον του υπαλλήλου να συλληφθή, διέταξα εγγράφως την υπηρεσίαν την 9ην Ιανουαρίου να προβαίνει εις πληρωμήν και επί τη εγχειρίσει εξοφλητικών αποδείξεων υπαλλήλων και συνταξιούχων, και τούτο διά τον απλούστατον λόγον ότι δεν εκπίπτουν ούτοι του μισθού ή της συντάξεως και αν έτι ήθελον ενοχοποιηθή –πράγμα όπερ άλλως μόνον η δικαστική αρχή είναι αρμοδία να κρίνη. Αγνώ όμως αν η διαταγή μου αύτη εφαρμόζεται καθ' όλην την έκτασιν...

Ο κ. Διοικητής, συνεχίζων, λέγει ότι ο Σύλλογος έχει την γνώμην, ότι πρέπει να συντάξη καταλόγους των αναμφισβητήτως ενεχομένων, οι δε κατάλογοι να τεθούν υπό την κρίσιν της Διοικήσεως, διά να τεθούν ούτοι εις την διάθεσιν του Προσωπικού ή εις διαθεσιμότητα, εις τρόπον ώστε ν' αποφευχθούν συγκρούσεις. Τοιαύτα μέτρα είναι έργον πλέον του διαδόχου μου. Αν θέλετε την γνώμην μου, φρονώ ότι πρέπει να υποδειχθή εις τούτους να μη προσέρχονται εις την υπηρεσίαν, και μόνον εάν επιμένουν, να τεθούν εις την διάθεσιν του Προσωπικού, έως ότου κριθή υπό της ποινικής δικαιοσύνης ή του πειθαρχικού συμβουλίου η τυχόν ενοχή των. Αλλά χρειάζεται πολλή προσοχή εις την έρευναν αυτήν προς αποφυγήν αδικιών, που ημπορεί να προκύψουν εκ του γεγονότος ότι πάσα τοιαύτη κρίσις της Διοικήσεως θα εκινδύνευε να χρησιμεύση, αύτη και μόνη, ως πρόκριμα δια ποινικήν ευθύνην τυχόν αθώων.

Ταύτα είχα να είπω προς υμάς, κύριοι Σύμβουλοι, σας ευχαριστώ διά την συνδρομήν που

μου παρέσχετε είτε εις το Συμβούλιον, είτε κατ' ιδίαν και σας αποχαιρετώ εγκαρδίως, ευχόμενος όπως η Εθνική Τράπεζα, υπό την νέαν Διοίκησιν, επανίδη ευτυχείς ημέρας...

Ο Σύμβουλος κ. Διομήδης, απαντών εις τον Διοικητήν κ. Τριανταφυλλόπουλον, λέγει τα εξής:
Βραχύ, βραχύτατον υπήρξε το διάστημα της διοικήσεως του κ. Τριανταφυλλοπούλου και της μετά του Συμβουλίου συνεργασίας του, διακοπείσης εκ των τελευταίων τραγικών γεγονότων της εμφυλίου συρράξεως.

Τα εξαγγελθέντα υπ' αυτού ως επιτελεσθέντα κατά τας ολίγας ημέρας της διοικήσεώς του, ως και τα υπ' αυτού μελετηθέντα προς εκτέλεσιν εν συνεχεία, δεν ημπορεί παρά να τύχουν της επικροτήσεως και επιδοκιμασίας του Συμβουλίου.

Επιθυμώ δε ιδιαιτέρως να αναφερθώ εις τα εξής σημεία:

Επί της τραπεζικής πολιτικής. Εγκρίνω την απόφασιν της επανόδου εις τον ελεύθερον συναγωνισμόν και της καταγγελίας της συμφωνίας της Ενώσεως Τραπεζών, διότι αυτή εξετράπη του προορισμού της και έγινε μέσον εκμεταλλεύσεως εις βάρος της Εθνικής Τραπέζης.

Συγχαίρω επίσης τον Διοικητήν κ. Τριανταφυλλόπουλον, ως και τον οικονομικόν Σύμβουλον κ. Παρασκευόπουλον διά τον δεξιόν χειρισμόν του ζητήματος των σχέσεων με το εκδοτικόν Ίδρυμα και την επιτευχθείσαν συμφωνίαν επί του θέματος των βιομηχανικών πιστώσεων, ην συμφωνίαν θα επηκολούθουν ασφαλώς και άλλαι επιτυχείς διευθετήσεις εφ' όλων των πεδίων της ασκήσεως της πίστεως.

Ως προς το ζήτημα δε της παρακολουθήσεως και ελέγχου των παρά της Τραπέζης χρηματοδοτούμενων, είτε υπό μορφήν μετοχικών κεφαλαίων, είτε υπό μορφήν δανείων, επιχειρήσεων, ήτις χρηματοδότησις και η εντεύθεν ανάμιξις της Τραπέζης εις επιχειρήσεις έλαβε κατά τα τελευταία έτη μεγίστην έκτασιν, πάντοτε υπεστήριζα, ότι έδει να οργανωθή ίδια υπηρεσία εκ προσώπων με ειδικήν κατάρτισιν, εκλεγομένων μεταξύ των ενδεικνυομένων λόγω κύρους και πείρας. Μόνον ούτω θα αποβή ωφέλιμος και με πραγματικά αποτελέσματα ο θεσμός του διορισμού αντιπροσώπων, δεν θα είναι δε μόνον μέσον ικανοποιήσεως προσώπων, όπως κατήντησε κατά τα τελευταία έτη.

Επί της οργανώσεως της Τραπέζης. Θεωρώ ότι αι τελευταία προαγωγά εις Διευθυντάς και αι τροποποιήσεις του οργανισμού, αι γενόμεναι κατά τας ανωμάλους περιστάσεις, εγένοντο ουχί προς βελτίωσιν της οργανώσεως και θεραπείαν αναγκών της Τραπέζης, αλλά προς ικανοποίησιν προσωπικών φιλοδοξιών. Διά τούτο επικροτώ την πρόθεσιν περί αναθεωρήσεως και ακυρώσεως των ούτως ανωμάλως γενομένων. Δεν παρέλειψα ποτέ να τονίζω την ανάγκην οργανώσεως της Τραπέζης επί συγχρονισμένων επιστημονικών βάσεων, διά να δυνηθή, διοικουμένη συλλογικώς, να επιτελέση το έργον της επιτυχώς. Δυστυχώς όμως είτε αι περιστάσεις, είτε αι μονοκρατορικά διαθέσεις των τελευταίων Διοικήσεων της Τραπέζης, δεν επέτρεψαν να πραγματοποιηθή τούτο. Ιδιαιτέρως δε πάντοτε ετόνιζα την ανάγκην υπάρξεως του θεσμού του Γενικού Γραμματέως, απαραίτητου εις ένα μέγαν Οργανισμόν, ως η Εθνική Τράπεζα, την έλλειψιν του οποίου διεπίστωσεν επίσης ο νυν Διοικητής κ. Τριανταφυλλόπουλος, επί ζημία βεβαίως της λειτουργίας του Ιδρύματος.

Όσον αφορά δε το ζήτημα των γενομένων ανωμάλως και άνευ ανάγκης διορισμών υπό των διοικήσεων Κατοχής, ως και τους δωσιλόγους εκ του προσωπικού, παλαιούς και νέους,

---

συμφωνώ με τας απόψεις του κ. Τριανταφυλλοπούλου, αι υποδείξεις του οποίου θα πρέπει να ακολουθηθούν υπό των διαδόχων.

Δυστυχώς η συνεργασία μας με τον σοφόν Καθηγητήν διακόπτεται και ούτος όχι με λύπην βεβαίως αλλά με μερίδαμα καταλείπει την διοίκησιν της Τραπέζης και το σκληρότατον έργον, επανερχόμενος εις τας μελέτας του και την επιστήμην του, ύστερα από ένα βραχύτατον διάστημα διοικήσεως, γεμάτο από δυσκολώτατα προβλήματα και από τραγικά γεγονότα, τα οποία αντιμετώπισε με θάρρος και δεξιότητα ουχί συνήθη.

Εις το βραχύτατον αυτό διάστημα ο σοφός Καθηγητής με το απέραντον επιστημονικόν κύρος και τον υψηλόν ανθρωπισμόν μάς απεκαλύφθη πλήρης δυνάμεως, γνώσεων, πείρας και διοικητικών ικανοτήτων που χαρακτηρίζουν μίαν διοίκησιν ανωτέρας υφής ενός τόσον μεγάλου και πολυπλόκου Οργανισμού, ως είναι το πρώτον πιστωτικόν Ίδρυμα της χώρας. Η ελαχίστη, πλήν γόνιμος, εργασία των ολίγων ημερών μάς δίδει το μέτρον να εκτιμήσωμεν οποία αποτελέσματα ευεργετικά διά την Εθνικήν Τράπεζαν και την ελληνικήν οικονομίαν προοιωνίζετο η διοίκησις του κ. Τριανταφυλλοπούλου.

Εκ τούτου η λύπη του Συμβουλίου ολοκλήρου και εμού προσωπικώς είναι βαθεία διά την αποχώρησιν του κ. Τριανταφυλλοπούλου, η παρουσία του οποίου εν τη διοικήσει της Τραπέζης αποτελεί εγγύησιν διά το καλύτερον μέλλον αυτής...

γ' μέρος

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΡΑΣΗ
ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Στη βραχύβια δεύτερη κυβέρνηση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου (26 Μαΐου -5 Ιουνίου 1932), ο Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος είχε αναλάβει τα υπουργεία Εθνικής Οικονομίας και Δικαιοσύνης. Στην αναμνηστική φωτογραφία διακρίνονται, στην πρώτη σειρά από αριστερά: Γεώργ. Σκανδάλης, υφυπ. Στρατιωτικών, Αλέξ. Παπαναστασίου, πρωθυπουργός, Νικ. Μπακόπουλος, υπ. Εσωτερικών και ο Κων. Τριανταφυλλόπουλος. Στη δεύτερη σειρά: Κυρ. Βαρβαρέσσος, υπ. Οικονομικών, Δαμ. Κυριαζής, υφυπ. Εθνικής Οικονομίας, Περικλ. Καραπάνος, υπ. Παιδείας, Αντ. Μπακάμπασης, υπ. Υγείας-Πρόνοιας. Στην τρίτη σειρά διακρίνονται καθαρά οι: Δημ. Καλλιτσουνάκης, υφυπ. Εσωτερικών, Δημ. Ηρακλείδης, υφυπ. παρά τω πρωθυπουργώ και Νικ. Τζεργιάς, υφυπ. γενικός διοικητής Θράκης. Φωτογραφία από την έκδοση Αλέξανδρος Παπαναστασίου, Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο Μεσοπόλεμο, επιμ. Γ. Αναστασιάδης - Γ. Κοντογιώργης - Π. Πετρίδης, εκδ. Πολύτυπο, Αθήνα 1987.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

Της επιστημονικής και κοινωνικής δράσης του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου
[1881-1966]

- 1881** 1 Φεβρουαρίου. Γέννηση του Κωνσταντίνου Δ. Τριανταφυλλόπουλου στο Καρπενήσι Ευρυτανίας.
- 1888** Αρχίζει τα στοιχειώδη μαθήματα στο δημοτικό σχολείο Καρπενησίου.
- 1893** Εγγράφεται στο Β' γυμνάσιο Πατρών.
- 1896** Συνεχίζει τις γυμνασιακές του σπουδές στα Τρίκαλα, αλλά παίρνει το απολυτήριο τον επόμενο χρόνο από το Β' γυμνάσιο Πατρών, όπου είχε καταφύγει μετά την κατάληψη των Τρικάλων από τους Τούρκους, τον Απρίλιο του 1897.
- 1897** Εγγράφεται στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 1902** Διδάκτωρ του δικαίου στη Νομική Σχολή Αθηνών με τη διατριβή *Περί της εννοίας της ελευθερίας*.
- 1903 κ.ε.** Δικηγόρος, αρχικά στη Ζάκυνθο και μετά στην Αθήνα (1907-1950).
- 1903-1906** Μεταπτυχιακές σπουδές στα Πανεπιστήμια της Γοτtingης και του Βερολίνου, όπου παρακολούθησε μαθήματα από τους γνωστούς καθηγητές Regelsberger, Emil Seckel, Theod. Kipp, J. Kohler και H. Titze. Στο Βερολίνο συνδέεται με τους έλληνες κοινωνιολόγους.
- 1907** Αρχίζει να ασχολείται με τα πολιτικά πράγματα της χώρας, συνεργάζεται με τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου.
- 1908** Ιδρυτικό μέλος (μαζί με τους Αλ. Παπαναστασίου, Παν. Αραβαντινό, Αλ. Δελμούζο, Θαλ. Κουτούπη, Αλ. Μυλωνά και Θρ. Πετμεζιά) της Κοινωνιολογικής Εταιρείας, που εκδίδει το περιοδικό *Επιθεώρησης των κοινωνικών και νομικών επιστημών* (1908-1909). Υπογράφει, μαζί με τους Αλ. Παπαναστασίου, Π. Αραβαντινό, Αντ. Γαζή, Αλ. Δελμούζο, Αλ. Μυλωνά και Θρ. Πετμεζιά, κείμενο διαμαρτυρίας για την κλήση σε απολογία του γεν. γραμματέα του Πανεπιστημίου Αθηνών Κωστή Παλαμά επειδή είχε υποβάλει στο υπουργείο Παιδείας αναφορά συνταγμένη στη δημοτική.
- 1908-1911** Υφηγητής του Ρωμαϊκού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, μέχρι την κατάργηση του θεσμού του υφηγητή.
- 1909** Τα μέλη της Κοινωνιολογικής Εταιρείας παίρνουν θέση υπέρ της Επανάστασης στο Γουδί, επιδίδοντας στον αρχηγό του Στρατιωτικού Συνδέσμου, συνταγματάρχη Ν. Ζορμπά, υπόμνημα με τίτλο "Τι πρέπει να γίνει".
- 1910** Συνιδρυτής του Λαϊκού Κόμματος των "Κοινωνιολόγων". Υποψήφιος στο νομό Αιτωλοακαρνανίας στις εκλογές της Β' αναθεωρητικής Βουλής, δεν καταφέρνει να εκλεγεί. Ιδρυτικό μέλος του Εκπαιδευτικού Ομίλου μαζί με τους Βλ. Γαβριηλίδη, Αλ. Δελμούζο, Κ. Δεμερτζή, Αλ. Διομήδη, Α. Μαβίλη, Ν. Καζαντζάκη, Ανδρ. Καρκαβίτσα, Κ. Κατσίμπαλη, Αλ. Παπαναστασίου κ.ά.
- 1911** Η ομάδα των "Κοινωνιολόγων" υποστηρίζει την κυβέρνηση Ελ. Βενιζέλου, διατηρώντας την ανεξαρτησία της.

-
- 1912-13** Παίρνει μέρος ως εθελοντής (οπλίτης του 1ου Συντάγματος Πεζικού) στον πρώτο Βαλκανικό Πόλεμο. Για την προσφορά του παρασημοφορήθηκε αργότερα. Δίνει άρθρα του, γραμμένα στη δημοτική, στο Δελτίο του Εκπαιδευτικού Ομίλου με το ψευδώνυμο Μαλαξός. Η συνεργασία του με το περιοδικό του Εκπαιδευτικού Ομίλου συνεχίζεται και τα επόμενα χρόνια.
- 1913** Ιανουάριος-Αύγουστος. Αποσπάται από την Ήπειρο, στα τέλη Ιανουαρίου, και, με την απελευθέρωση των νησιών, διορίζεται στη Μυτιλήνη γενικός γραμματέας της Διοικήσεως Νήσων Αιγαίου. (Ο Τριανταφυλλόπουλος, ως εθελοντής στρατιώτης, συμμετείχε στην απελευθέρωση της Χίου.)
- 1913-15** Μέλος του Ανωτάτου Συμβουλίου Εργασίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, εισηγητής του προσχεδίου του νόμου “περί συμβάσεως εργασίας”.
- 1915** Τον Μάρτιο προτείνεται από τη Νομική Σχολή έκτακτος καθηγητής του Αστικού Δικαίου. Το ίδιο έτος, που αρχίζει ο Διχασμός, οι “Κοινωνιολόγοι” διαλύουν το Λαϊκό Κόμμα και προσχωρούν στο Κόμμα των Φιλελευθέρων του Ελ. Βενιζέλου με στόχο να προβάλλουν, όπως γράφει ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος, “το κοινωνικό στοιχείο του κινήματος, υπό το πνεύμα του αναμορφωτικού σοσιαλισμού”.
- 1915-16** Στην επιστράτευση υπηρετεί ως οπλίτης του 2ου Συντάγματος Πεζικού (Σεπτέμβριος 1915 - Ιούνιος 1916). Το 1916 συμμετέχει στην κίνηση των “Κοινωνιολόγων” να ιδρύσουν την Εταιρεία των κοινωνικών και πολιτικών επιστημών και το περιοδικό *Επιθεώρησις των κοινωνικών και πολιτικών επιστημών*, αποσκοπώντας, όπως γράφει ο ίδιος, στην ίδρυση “Ελευθέρως πράγματι Σχολής κοινωνικών επιστημών”. 3 Οκτωβρίου 1916. “Διακήρυξις προς τον Βασιλέα”, κείμενο σχεδιασμένο από τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου που καλεί το βασιλιά να άρει την πολιτική ουδετερότητα της χώρας, υπογραμμένο από τους “εργάτας της επιστήμης και της τέχνης μακράν της κομματικής διαπάλης”. Κ. Τριανταφυλλόπουλο, Ν. Πολίτη, Κ. Χατζόπουλο, Α. Μυλωνά, Ν. Κιτσίκη, Κ. Βαρβαρέσσο και Θρ. Πετμεζά.
- 1917** Πολιτικός και νομικός σύμβουλος του Ανωτάτου Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου, δικάζει τους πρωταίτιους της Ιεράς Συνόδου που είχαν εκδώσει το *Ανάθεμα* εναντίον του Ελευθέριου Βενιζέλου.
- 1917-1920** Μέλος της “παρά τω Υπουργείω της Δικαιοσύνης” Επιτροπής σύνταξης του Αστικού Κώδικα (η Επιτροπή καταργήθηκε το 1920).
- 1918 κ.ε.** 19 Νοεμβρίου. Ανακηρύσσεται τακτικός καθηγητής αστικού δικαίου στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στη μακρόχρονη θητεία του υπηρέτησε με συνέπεια την ανώτατη παιδεία και αναδείχθηκε σπουδαίος και αγαπητός δάσκαλος. «...η “κοινή” γνώμη των φοιτητών τον έχει κατατάξει εις την πρώτην σειράν μεταξύ των ολίγων καθηγητών που φέρουν επαξίως τον τίτλον του καθηγητού», θα γράφει γι’ αυτόν, δέκα χρόνια αργότερα, ο –πάντα αυστηρός στις κρίσεις του– Πάνης Κορδάτος.
- 1919** Παντρεύεται την Αικατερίνη Ι. Αραβαντινού. Συμμετέχει στο Παρίσι στη Σύσκεψη “περί Κοινού Ενοχικού Κώδικος”.
- 1920** Γεννιέται ο γιος του Δημήτριος, ο κατοπινός καθηγητής ιατρικής.
- 1920-22** Μετά την ήττα των Φιλελευθέρων στις εκλογές της 1.11.1920, απολύεται από το Πανεπιστήμιο από τις αντιβενιζελικές κυβερνήσεις.
- 1921** Γέννηση του δεύτερου γιου του, Ιωάννη, κατοπινού καθηγητή της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 1924** Με εντολή του Αλ. Παπαναστασίου συμμετέχει σε κυβερνητική αποστολή στην Ιταλία

-
- για να διαπραγματευτεί την επάνοδο του εξόριστου Ιωάννη Μεταξά στο πλαίσιο της εξομάλυνσης της πολιτικής κατάστασης και της στερέωσης της δημοκρατίας στην Ελλάδα.
- 1926** Υπουργός Δικαιοσύνης στην πρώτη κυβέρνηση (26.8.1926 - 4.12.1926) Γεωργίου Κονδύλη κατά το χρονικό διάστημα 26.8. - 21.9.1926. Αποκαθιστά διαχθέντες για τα πολιτικά τους φρονήματα δικαστές.
- 1927** Συμπαρίσταται, μαζί με τους Αλ. Σβάλο, Αριστ. Σίδηρη, Δημ. Καλλιτσουνάκη, Σπ. Κορώνη, Αλ. Μυλωνά κ.ά., στον αγώνα του Αλ. Παπαναστασίου για την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας.
- 1928** Νομικός σύμβουλος της Εθνικής Τράπεζας (με μικρές διακοπές μέχρι το 1953).
- 1930** Μέλος της Συντακτικής του Αστικού Κώδικος Επιτροπής (μαζί με τους άλλους έγκριτους νομικούς, Γ. Μπαλή, Γ. Μαριδάκη, Κ. Δεμερτζή και Π. Θηβαίο), ειδικός εισηγητής της ύλης του ενοχικού δικαίου. Επίσης μέλος της διευρυμένης αναθεωρητικής επιτροπής του σχεδίου του Α.Κ., που συστήθηκε με διάταγμα της 11.12.1930, στην οποία συμμετείχαν ο πρωθυπουργός Ελ. Βενιζέλος και οι πολιτικοί αρχηγοί Παν. Τσαλδάρης και Αλ. Παπαναστασίου.
- 1932** Υπουργός Δικαιοσύνης και Εθνικής Οικονομίας στη δεύτερη κυβέρνηση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου (26.5.1932 - 5.6.1932).
- 1933** Εκλέγεται μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.
- 1934** Η πενταμελής επιτροπή σύνταξης σχεδίου του Α.Κ. ολοκληρώνει το μεγάλο έργο της. Τον επόμενο χρόνο δημοσιεύονται τα διάφορα τμήματα του Κώδικα. Το 1938 ανατίθεται στον καθηγητή Γ. Μπαλή η μερική αναθεώρηση του παραπάνω σχεδίου.
- 1935** Μετά το αντιβασιλικό κίνημα του Μαρτίου, ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος, ως παλαιός υποστηρικτής του Ε. Βενιζέλου, κινδύνευσε να απολυθεί από το Πανεπιστήμιο, αλλά η παρέμβαση του δασκάλου του, καθηγητή Γεωργίου Στρέιτ, ματαίωσε την απόλυση.
- 1937** Ως κοσμήτωρ της Νομικής Σχολής στον εορτασμό της Εκατονταετηρίδας του Πανεπιστημίου Αθηνών “εβροντοφώνησεν υπέρ της δημοκρατίας” ενάπιον του βασιλιά και του Ιωάννη Μεταξά.
- 1938** Ο Τριανταφυλλόπουλος διδάσκει στην Ακαδημία Συγκριτικού Δικαίου της Χάγης.
- 1940** 15 Μαρτίου. Αναγγέλλεται επίσημα, με τη δημοσίευσή του στην *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*, η έκδοση του ελληνικού Αστικού Κώδικα από το Υπουργείο Δικαιοσύνης με την παρουσία των συντακτών του Σχεδίου.
- 1941** Ο Αστικός Κώδικας πρόκειται να ισχύσει από 1.7.1941. Η εχθρική όμως στρατιωτική κατοχή τον Απρίλιο ανέστειλε την εφαρμογή του.
- 1941-44** Την περίοδο της Κατοχής ο Κ. Τριανταφυλλόπουλος αγωνίστηκε, με συνεχείς παραστάσεις στις κατοχικές αρχές, να διασώσει καταδικασμένους σε θάνατο φοιτητές. Συνεργάστηκε με τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό για την αποστολή τροφίμων στην ελληνική επαρχία και τη γενέτειρά του Ευρυτανία. Επίσης, μαζί με τους άλλους νομικούς συμβούλους της Ε.Τ.Ε. (Γ. Μαριδάκη, Στ. Στρέιτ, Γ. Οικονομόπουλο κ.ά.), προσπάθησε, με νομικά επιχειρήματα, γνωμοδοτήσεις και διαβήματα, να αποτρέψει την καταλήστευση των περιουσιακών στοιχείων της Τράπεζας από τους κατακτητές. Για την όλη δράση του τιμήθηκε αργότερα με δίπλωμα της Εθνικής Αντίστασης.
- 1942** Τάσσεται αλληλέγγυος στον καθηγητή Ιωάννη Κακριδή, που υφίσταται πειθαρχική δίωξη με τη γνωστή “δίκη των τόνων”.

-
-
- 1944** Προσωρινός διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (13.11.1944 - 20.1.1945).
- 1945** Μέλος της Επιτροπής αναθεώρησης του Αστικού Κώδικα του 1940 (μαζί με τον Γ. Μαριδάκη και τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου Ι. Σακκέτα), η οποία συνέταξε τον βραχύβιο, μεταρρυθμιστικό Α.Κ. του 1945 (“ίσχυσε” την περίοδο 23.2. - 10.5.1946).
- 1945-1953** Μέλος του Γενικού (Διοικητικού) Συμβουλίου και του Συμβουλίου Διοικήσεως της Εθνικής Τράπεζας (Μάρτ. 1945 - Ιαν. 1953).
- 1946** Ο Αλέξανδρος Διομήδης ορίζει εκτελεστές της διαθήκης του “τους αγαπητούς φίλους καθηγητάς” Κ. Τριανταφυλλόπουλο και Γ. Μαριδάκη.
- 1947** 15 Μαρτίου. Προσφωνεί στην Ακαδημία Αθηνών τον Αλέξανδρο Διομήδη στην επίσημη είσοδό του στους “Αθανάτους”.
- 1948** Ανακηρύσσεται πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών.
- 1951** Αποχωρεί λόγω ορίου ηλικίας από το Πανεπιστήμιο. Ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 1953** Ιανουάριος. Παρατείνεται από το Γενικό Συμβούλιο της Ε.Τ.Ε., σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την απόφαση της κυβέρνησης του Αλ. Παπάγου να συγχωνευθούν οι δύο μεγάλες τράπεζες Εθνική και Αθηνών και απολύεται από νομικός σύμβουλος της Τράπεζας.
- 1956** Συμμετέχει στην Επιτροπή του Κυπριακού Αγώνα.
- 1957** Επανέρχεται στη θέση του ως νομικός σύμβουλος της Ε.Τ.Ε. Προλογίζει το δίτομο έργο *Αλεξάνδρου Παπαναστασίου, Μελέτες - λόγοι - άρθρα* (σσ. ζ'-κδ').
- 1959** Με τη συμπλήρωση 40 χρόνων από την εποχή που ανέλαβε την πανεπιστημιακή έδρα, εκδίδεται ο *Τόμος προς τιμήν Κωνσταντίνου Τριανταφυλλοπούλου*, που ετοίμασαν επιφανείς νομικοί, φίλοι, συνάδελφοι και μαθητές του.
- 1966** 22 Φεβρουαρίου. Πεθαίνει από πνευμονικό οίδημα στο νοσοκομείο “Ευαγγελισμός”, σε ηλικία 85 χρονών. Η κηδεία του έγινε την επόμενη μέρα δημοσία δαπάνη με την παρουσία του αντιπροέδρου της κυβέρνησης Γ. Νόβα, της Διοίκησης της Ε.Τ.Ε. και διαφόρων πολιτικών και πνευματικών προσωπικοτήτων, ενώ επικήδειους λόγους εκφώνησαν οι Κ. Στεφανάκης, υπουργός Δικαιοσύνης, Κ. Τσάτσος από την Ακαδημία Αθηνών, Π. Ζέππος και Κ. Σημαντήρας, εκπρόσωποι των Νομικών Σχολών των Πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, κ.ά.

ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Οι ποικίλες δημοσιεύσεις, οι περισσότερες διάσπαρτες σε ελληνικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά, που συγκροτούν το πολυσχιδές συγγραφικό έργο του Κ. Τριανταφυλλόπουλου, έχουν καταγραφεί συστηματικά –μέχρι το 1958– στον τόμο που εκδόθηκε προς τιμήν του το 1959, για τη συμπλήρωση 40 χρόνων από την καθηγεσία του στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών¹. Στον χρονολογικό κατάλογο του τόμου αυτού, τον οποίο παραθέτουμε στη συνέχεια όπως ακριβώς δημοσιεύθηκε τότε, προσθέσαμε και τις υπόλοιπες εκδομένες εργασίες μέχρι το θάνατό του. Όσες “γνωμοδοτήσεις” του συνοδεύονται από αστερίσκο (γνμδ.*), έχουν καταρτισθεί σε συνεργασία με άλλους ή έχουν προσυπογραφεί και από άλλους.

1. Κριτική του: Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ, *Συμβολή ιστορική εις την ερμηνείαν του θεσμού της τακτικής απροσπορίστου περιουσίας των υπεξουσίων*, Αθήνα 1902, εν Zeitschrift der Savigny - Stiftung für Rechtsgeschichte, rom. Abt. 25 (1904), 406-409.
2. *Τινά περί προληπτικού συμβιβασμού*, Εφημερίς Ελληνικής και Γαλλικής Νομολογίας 25 (1905), 454-456.
3. “Και πάλιν *Dig. 24, 3, 66 § 1*”, αυτόθι 26 (1906-1907), 325-329.
4. *Περί της conditio incerti en το ρωμαϊκό δίκαιον*, Αθήνα 1907, σελ. 167.
5. *Ο τύπος ως δημοσία εξουσία*, Δικαιοσύνη (Θηβαίου) 1 Δεκεμβρίου 1907.
6. *Η παπυρολογία και το ρωμαϊκόν δίκαιον, Επιθεώρησις των κοιν. και νομ. επιστημών* 1 (1908-1909), 69-95.
7. *Επί της Νεαράς 115 του Ιουστινιανού*, αυτόθι 1 (1908-1909), 201-213 (κριτική του: Κ. ΔΕΜΕΡΤΖΗ, *Περί της αναγκαστικής διαδοχής παρά Ρωμαίους και ταις νεωτέραις νομοθεσίαις*. Μέρος 3, τεύχος 1, Αθήνα, 1908).
8. Αγγελία του: L. V. BAR, *Gesetz und Schuld im Strafrecht*, 3 τόμοι, Berlin 1909, αυτόθι 1 (1908-1909), 369-370.
9. Αγγελία του: DÜRINGER, *Richter und Rechtsprechung*, αυτόθι 1 (1908-1909), 370-377.
10. Κριτική του: ΡΑΠΟΥΛΙΑΣ, *Zur Lehre von den Pfandprivilegien*, Βυζαντίς 1 (1909), 153-155.
11. *Ο σύγχρονος σοσιαλισμός και η ιστορική αυτού εξέλιξις*, εισαγωγή υπό Μ. ΤΟΥΓΑΝ ΒΑΡΑΝΩΣΚΥ, μετάφρασις, εβδομαδιαία εφημερίς “Κοινωνισμός”, Αθήνα, αριθ. 27, 17 Σεπτεμβρίου 1910 επ.
12. *Ἐκκλησις προς τον λαόν*, “Κοινωνισμός” 15 Οκτ. 1910.
13. *Το νομοσχέδιον περί διαθηκῶν*, εφημερίς “Αθήνα” της 11 Φεβρουαρίου 1911.

---

¹ Τόμος προς τιμήν Κωνσταντίνου Τριανταφυλλόπουλου, επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της καθηγεσίας του, Αθήνα 1959 (σσ. 515-524, όπου καταγράφονται 232 δημοσιεύσεις του).

14. Κριτική του: STÖCKLE, *Spättrömische und byzantinische Zünfte, Untersuchungen zum sog. επαρχικόν βιβλίον Leos des Weisen*, Βυζαντίς 2 (1911-1912), 539-540.
15. *Ο φαλκίδιος νόμος εν τω βυζαντινώ δικαίω* (μετά προλόγου εις την γερμανικήν), Αθήνα, 1912, σελ. vii+96.
16. *Θεός και Θέμις, έλεγχος του 13 (1912) βουλευματος των Εφετών Λαρίσης*, Αθήνα, 1912, σελ. 29.
17. *Έκθεσις και προσχέδιον νόμου περί συμβάσεως εργασίας*, Αθήνα, εκ του εθνικού τυπογραφείου, 1913, σελ. 43.
18. Αγγελία του: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, *Ο φαλκίδιος νόμος εν τω βυζαντινώ δικαίω*, 1912, Δελτίον Εκπαιδ. Ομίλου 3 (1913), 309 (εις δημοτικήν γλώσσαν, υπό το ψευδώνυμον Μαλαξός).
19. Κριτική του: Γ. (ΓΩΑΝΝΙΔΗ) ΒΑΜΠΑΚΙΑ, *Σημειώματα διοικητικά*, 1914, αυτόθι 4 (1914), 321-323 (εις δημοτικήν γλώσσαν).
20. *Zum griechischen Volkserbrecht*, Λαογραφία (Δελτίον της ελληνικής λαογραφικής εταιρείας) 5 (1915), 239-248.
21. *Αγόρευσις εις δίκην Ναυπλίου (άρθρ. 18 του περί εξυβρίσεων και τύπου νόμου)*, Δίκη Ναυπλίου 16-28 Απριλίου 1914, εστενογραφημένα πρακτικά, βιβλιοπ. Γ. Βασιλείου, Αθήνα 1915, σελ. 421-422, 447-449.
22. Κριτική του: Α. ΝΑΚΟΥ, *Εισαγωγή εις την κοινωνιολογικήν εγκληματολογίαν*, τόμος 1, 1916, Δελτίον Εκπαιδ. Ομίλου 5 (1915), 316-318 (εις δημοτικήν γλώσσαν).
23. *Η ελευθέρα ερμηνεία του δικαίου*, Αθήνα, 1916, σελ. δ'+32, ανατύπωσις μετά προσθηκών εκ της "Πολιτικής Επιθεώρησης" (Ίωνος Δραγούμη) 1 (1916), τεύχη 7-11.
24. *Εκ της τελευταίας νομοθετικής κινήσεως: "Δικαιοστάσιον" και αναστολή παραγραφών. Ο περί ενοικίων νόμος 732 άρθρ. 5. Ο νόμος 732 και το Σύνταγμα. Η κρίσις των ιδιωτικών συμβάσεων*, Επιθεώρησις των κοιν. και πολ. επιστημών, έκδοσις "Αγκύρας" 1 (1916), 161-182, 255-256.
25. Κριτική του: GUILHERMET, *Αι δικαστικά πλάνα*, μετάφρασις Ι. Γεωργιάδου, σχ. 16, σελ. 222, μετά προλόγου υπό Κ. Τσουκαλά, σελ. 36, Αθήνα 1916, αυτόθι 1 (1916), 234-236.
26. Αγγελία του: GASTON JEZE, *La guerre et les concessionnaires de service public* (Ο πόλεμος και οι ανάδοχοι εκμεταλλεύσεως δημοσίων υπηρεσιών), αυτόθι 1 (1916), 245-247.
27. *Ἡ Ἰωάννης Σημαντήρας (αι νέα δικονομικά κατευθύνσεις)*, αυτόθι 1 (1916), 248-250.
28. *Ιταλικός νόμος επί της συμβάσεως εργασίας*, αυτόθι 4 (1916), 254-255.
29. *Ευθύνη μελών σαματείου*, εφημερίς "Ν. Ελλάς" 13 Μαρτίου 1916.
30. *Ζητήματα μισθώσεως και ζητήματα ερμηνείας*, Εφημερίς Ελλ. και Γαλλ. Νομολογίας 36 (1916-1917), 222-240.
31. *Η επίδρασις του πολέμου επί τας συμβάσεις και ειδικότερον επί τας παραχωρήσεις εκμεταλλεύσεως δημοσίων υπηρεσιών (γνμδ.)*, αυτόθι 37 (1917-1918), 277-292.
32. *Το ανάθεμα εν τω νεωτέρω ελληνικώ δικαίω*, Νεοελληνική Επιθεώρησις (Α. Πουρνάρα) 1 (1917), 232-237.
33. *Και πάλιν το ανάθεμα*, αυτόθι, 310-312.
34. *Ελευθερία και ανάθεμα*, αυτόθι, 2 (1918), 352-353.
35. *Ανώτατον Εκκλησιαστικόν Δικαστήριον, Απόφασις καταδίκης των μελών της Ιεράς Συνόδου της ΞΔ' περιόδου, αριθ. 26 του 1917*, Αθήνα 1917, έκδοσις "Πατριωτι-

- κής Ενώσεως” (κατάρτισης της αποφάσεως εν συνεργασία του ποτέ Μητροπολίτου Βερροίας Καλλινίκου και του συγγραφέως διατελέσαντος πολιτικού νομικού συμβούλου του δικαστηρίου).
36. *Έκθεσις και προσχέδιον νόμου περί των λόγων του διαζυγίου και συνεπειών τινών αυτού*, εν Αθήναις, εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, έκδ. α' (1918), έκδ. β' μετά κριτικής των επί του προσχεδίου κρίσεων (1919), σελ. 74.
  37. *Ενοχαί εκ συμβάσεως, σύστασις, περιεχόμενον συμβάσεως, εκ των εργασιών της Επιτροπής του Κώδικος της περιόδου 1918-1920*, έκδοσις Δικαστικής 1931, υπό τον τίτλον “Δίκαιον ενοχικών σχέσεων”, σελ. 43-48.
  38. *Σύμβασις υπέρ τρίτου*, αυτόθι, σελ. 50-52.
  39. *Η εκπόνησις ομοιομόρφου ιδιωτικού δικαίου και η συμμετοχή της Ελλάδος εις την “Νομοθετικήν Ένωσιν των φίλων και συμμάχων Εθνών”*, Νεοελληνική Επιθεώρησις 3 (1919), 419-425.
  40. *Υιοθέτησις και καταπίστευμα* (γνμδ.), Εφημερίς Ελλ. και Γαλλ. Νομολογίας 40 (1920), 226-234.
  41. *Περί της γυναικείας χειραφετήσεως και απονομής ψήφου εις τας γυναίκας*, διάλεξις εις τον Σύνδεσμον των Ελληνίδων, εφημερίς “Καιροί” 3 Φεβρουαρίου 1920.
  42. *Προθεσμία περί ορίων και αναστολή αυτής λόγω του δικαιοστασίου* (γνμδ.), Θέμις 31 (1920-1921), 172-174.
  43. *Μεταρρυθμίσεις στο αστικό μας δίκαιον (νόμος 2310 περί της εξ αδιαθέτου διαδοχής του 1920 και νόμος 2228 περί διαζυγίου του 1920)*, Δελτίον Εκπαιδ. Ομίλου 9 (1921), 135-136 (εις δημοτικήν γλώσσαν).
  44. *Η γυνή εν τω δικαίω*, τέσσαρες διαλέξεις εις την Ανωτέραν Γυναικείαν Σχολήν, εφημερίς “Πολιτεία” 14, 21 και 28 Νοεμβρίου 1921, και περιοδικόν “Ελληνίς” 1922, τεύχος Μαρτίου.
  45. *Υπολογισμός συμμετοχής υπαλλήλων εις κέρδη ανωνύμου εταιρείας* (γνμδ.), Εφημερίς Ελλ. και Γαλλ. νομολογίας 41 (1922), 127-135.
  46. *Τα σύγχρονα προβλήματα του αστικού δικαίου*, Αρχείον των οικον. και κοιν. επιστημών (Καλιτσουνάκη) 2 (1922), 385-409.
  47. *Le droit civil grec de 1869 à 1919*, εν τω συλλογικώ έργω *Les transformations dans les principaux pays depuis cinquante ans (1869-1919)*, Livre du cinquantenaire de la Société de législation comparée, Paris I (1922), 219-230.
  48. *Εργολαβία και ανωτέρα βία λόγω του πολέμου* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 1 (1923), 7-9.
  49. *Υποχρέωσις υπό προθεσίαν είναι ενεστώσα ή μέλλουσα;* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 1 (1923), 26-28.
  50. *Εισηγητική έκθεσις και νομοθ. διάταγμα περί μεταρρυθμίσεως διατάξεων περί εταιρειών της 28 Απριλίου / 7 Μαΐου 1923*, Δελτίον Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών 4 (1923), 175-181.
  51. *Επί της τύχης της περιουσίας του αποθανόντος συζύγου (Νεαρά Λέοντος 20, 22, 25 και 106)*, Νομική Σχολή του Αθήνησι Πανεπιστημίου, Εκθέσεις της Επιτροπείας και πρακτικά της Σχολής, περί της πληρώσεως της κενής τακτικής έδρας του αστικού δικαίου, 1924, σελ. 12-17.
  52. *Επί του αποκλεισμού των προικισμένων θυγατέρων (Νεαρά 50 Ιωάννου του Κομνηνού)*, αυτόθι, σελ. 17-21.
  53. *Επί της περί τριμοιρίας Νεαράς του Πατριάρχου Αθανασίου*, αυτόθι, σελ. 21-22.
  54. *Επί της υπερημερίας δανειστού (Πανδ. 19, 2, 24 § 2)*, αυτόθι, σελ. 27, 322-330.

55. *Κύρος συμφωνίας περί αποκλεισμού δικαστικής κρίσεως, όροι υφ' ους ο υπουργός ανακαλεί διοικητικήν πράξιν* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 2 (1924), 10 (418) - 12 (420).
56. *Η νομιμοποίησης διά βασιλικής αντιγραφής ισχύει εν τω δικαίω των Βασιλικών; Δύναται ο γεννήσας εκ διαφόρων γυναικών εξώγαμα τέκνα να ζητήσει την δι' αντιγραφής νομιμοποίησιν αυτών;* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 2 (1924), 38-40.
57. *Ατυπος σύστασις ενεχύρου, πάλησις επί εξωνήσει και fiducia* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 2 (1924), 86-88.
58. *Τα κληρονομικά δικαιώματα της απόρου χήρας*, Εφ. Ελλ. και Γαλλ. Νομολογίας 43 (1924), 241-255.
59. Κριτική του: A. ALBERTONI, *L'apokeryxis, contributo alla storia della famiglia*, Bologna 1923, σελ. xii+120, Εφημερίς Ελλ. και Γαλλ. Νομολογίας 43 (1924), 279-281.
60. *Σχέσις Εκκλησίας και Πολιτείας. Τα δύο πρώτα άρθρα του Συντάγματος*, εφημερίς "Δημοκρατία" 16 Νοεμβρίου 1924.
61. *Ερμηνεία διαθήκης. Εξακολούθησις του εμπορίου του διαθέτου υπό της συζύγου του. Τρόπος, αφορών το συμφέρον του βεβαρημένου, είναι ισχυρός;* (γνμδ.*), Δικαιοσύνη 3 (1925), 232-233.
62. *Ο θάνατος ιδρυτού ανωνύμου εταιρείας κωλύει την έκδοσιν του εγκριτικού της εταιρείας διατάγματος;* Δικαιοσύνη 3 (1925), 368-370, Εφ. Ελλ. Νομικών 1 (1934), 504-505.
63. *Ο πολιτικός γάμος, εν "Ο Αγώνας της Γυναίκας"*, Μηνιαίο δελτίο του Συνδέσμου υπέρ του δικαίου της γυναίκας 3 (1926), αριθ. 29, σ. 5-6.
64. *Γενικά αρχαί του ελληνικού αστικού δικαίου, εισαγωγή, τεύχος Α', Αθήνα, 1926, σελ. 64.*
65. Κριτική των: 1) Β. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ, *Zur Lehre von der Blutrache (mit besonderer Berücksichtigung der Erscheinung dieser Sitte in Mani)*. 2) ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Από την μεταρρυθμίσι του ποινικού δικαίου στη Γερμανία*. 3) Π. ΖΗΣΗ, *Αι σύγχρονοι οικονομικά οργανώσεις*, Δικαιοσύνη 4 (1926), 22-24.
66. *Τα δικαιώματα του επιζώντος συζύγου*, Θέμις 36 (1926), 314-316.
67. *Αι μεταρρυθμίσεις του οικογενειακού δικαίου κατά την περίοδον 1910-1926*, Επετηρίς Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, έτος πρώτον (1927), σελ. 207-239.
68. *Αστικόν δίκαιον, άρθρον, Εγκυκλ. Λεξικόν Ελευθερουδάκη 2 (1927), 601-602.*
69. *Αι συμβάσεις της δικτατορίας*, εφημερίς Αθηνών "Πρόοδος" 10 Ιανουαρίου 1927.
70. *Η σύμβασις της Πάουερ*, εφημερίς "Εστία" 6 Δεκεμβρίου 1928.
71. *Επί του αυτού ζητήματος*, εφημερίς "Δημοκρατία" 10 Ιουλίου 1932.
72. *Α' Πετούσειον Διαγώνισμα, θέμα: το αρνητικόν της συμβάσεως διαφέρον, κρίσις επί έργου μη βραβευθέντος*, Δικαιοσύνη 5 (1927), 216-219.
- 72α. *Κάλυμμα Εθνικής Τραπέζης τίνι ανήκει μετά ίδρυσιν Αγροτικής* (γνμδ.*), Δικαιοσύνη 5 (1927), 294.
73. *Το νομοθέτημα περί Αρμενοπούλου και εθίμων και η έκθεσις της νομοθετικής επιτροπής*, Πρώτον Συνέδριον των δικηγορικών συλλόγων του κράτους, Επίσημα Πρακτικά, Αθήνα, 1928, σ. 286-298.
74. *Επί της ευθύνης του δημοσίου διά ζημιογόνους πράξεις των οργάνων αυτού, αυτόθι*, σελ. 164-166.
75. *Βασιλικά, άρθρον, Εγκυκλ. Λεξικόν Ελευθερουδάκη 3 (1928), 22-23.*
76. *Διαζύγιον, άρθρον, αυτόθι 4 (1928), 474.*

77. *Διαιτητικόν δικαστήριον Τεχνικού Επιμελητηρίου και Σύνταγμα* (γνμδ.), Θέμις 39 (1928), 26-28.
78. *Βυζαντινόν δίκαιον*, άρθρον, Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαιδεία 7 (1929), 914-918.
79. *Δίκαιον*, άρθρον, αυτόθι 9 (1929), 349-353.
80. *Έθιμον*, άρθρον, Εγκυκλοπ. Λεξικόν Ελευθερουδάκη 5 (1929), 68-69.
81. *Το Ελληνικόν Δίκαιον από του 1453 και εφεξής*, άρθρον, αυτόθι 5 (1929), 418-421, 950.
82. *Εκμίσθωσις εισπράξεως φόρων: Ένστασις του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος, casus mixtus* (γνμδ.), Δικαστική 1 (1929), Α' 9-11.
83. *Κύρος συμβάσεων δικτατορίας. Η σύμβασις Πάουερ και η ψήφος εμπιστοσύνης. Επέμβασις ξένων κυβερνήσεων και διεθνές δίκαιον* (γνμδ.*), Δικαιοσύνη 7 (1929), 450 (50) - 451(51).
84. *Έννοια αποκλειστικού προνομίου υδρεύσεως, δικαιώματα αναδόχου εκ παραβάσεως προνομιακής εκμεταλλεύσεως* (γνμδ.*), Δικαιοσύνη 7 (1929), 206-208.
85. *Το έργον της Ελληνικής Νομολογίας (επί τη 40ετηρίδι της "Θέμιδος")*, Θέμις 40 (1926), 5-6.
86. *Die Novelle des Patriarchen Athanasius über die τριμοιρία*, Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher 8 (1930), 136-146.
87. *Διάγραμμα επί του Σχεδίου Αστικού Κώδικος*, Υπουργείον Δικαιοσύνης, εν Αθήναις, εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, 1930: Ενοχικόν δίκαιον 125-138. Εδημοσιεύθη και εις το υπ' αριθ. 114 έργον, σελ. 1-10.
88. *Ο ναυτικός νόμος των Ροδιών* (κρίσις Σγυουτείου), 1930, έκδ. Πανεπιστημίου.
89. *Πέτρος Μανέγας*, άρθρον, Εγκυκλ. Λεξικόν Ελευθερουδάκη 9 (1930), 106.
90. *Γεώργιος Μάουρερ*, άρθρον, αυτόθι 9 (1930), 136.
91. *Εισηγήσις επί του Α' Πετουσείου διαγωνίσματος περί του αρνητικού της συμβάσεως διαφέροντος*, Πανεπιστήμιον Αθηνών, Αθήναι, 1930, σελ. 2-15. Εδημοσιεύθη και εν τω βραβευθέντι ομοτίτλω έργω Ν. Θηβαίου, Αθήναι 1931, σελ. vii-xiv, ως και εν Δικαιοσύνη 8 (1930), 370-373.
92. Κριτική του: Κ. Δ. ΤΣΑΤΣΟΥ, *Φιλοσοφία και επιστήμη του δικαίου*, Αρχείον των οικον. και κοιν. επιστημών (Καλιτσουνάκη) 10 (1930), σελ. 13*-22*.
93. *Το νομοσχέδιον περί τελών χαρτοσήμου, έννοια προσυμφώνου*, Δικαιοσύνη 8 (1930), 49-53.
94. *Περί δωρεών αιτία θανάτου κατά το α' σχέδιον του Κώδικος*, Δικαιοσύνη 8 (1930), 118-134.
95. *Πλείονα νομίματα και διαζευκτική ενοχή. Τις ο εφαρμοστέος νόμος* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 8 (1930), 153-154.
96. *Διαζύγιον και συγγνώμη υπό όρον* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 8 (1930), 397-398.
97. *Sur les sources du code Callimaque*, Revista Istorica Romana, Bucarest, 1 (1931), σελ. 32-49.
98. *Σημείωμα περί των ελληνικών εν Ρουμανία κωδικοποιήσεων, Ius Graecoromanum, Ζέπων* 8 (1931), σελ. 2-8. Εφημερίς Αθηνών "Πρόοδος" 22 Απριλ. 1917.
99. *De l'unification du droit privé des pays balkaniques*, Les Balkans (1931), No 12 σ. 48-50.
100. *Επί του άρθρ. 1025 εδ. 2 Πολ. Δικονομίας* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 9 (1931), 29-30.
101. *Αγορά παρ' επιτρόπου και δόσις αντι καταβολής* (γνμδ.*), Θέμις 42 (1931), 294-295.

102. *Εξακολούθησις ομορρύθμου εταιρείας μετά κληρονόμων αποθανόντος εταίρου* (γνμδ.), Θέμις 42 (1931), 632-639.
103. *Επικήδειος εις Δημήτριον Παππούλιαν*, Θέμις 43 (1932), 655-656.
104. *Η εις χρυσόν ρήτρα υπ' αναγκαστικήν κυκλοφορίαν* (απόσπασμα εκ του υπ' αριθ. 107 έργου), Θέμις 43 (1932), 769-779, 916-917.
105. *Η κρίσις της ανθρωπότητος και η νόσος του αιώνας*, εν συνεντεύξει, εφημ. "Πρωΐα" 15 Φεβρουαρίου 1932.
106. *Η διά προσωπικών νόμων ρύθμισις επί των πτωχευτικών υποθέσεων Τραπεζών*, εφημερίς "Πρωΐα" 7 Φεβρουαρίου 1932.
107. *Ενοχικόν δίκαιον κατά την εν Ελλάδι ισχύν αυτού και την επί Σχεδίου Αστικού Κώδικος εισήγησιν*, γενικών μέρους, τεύχος Α', Αθήναι, 1933, σελ. η+208.
108. *Λύσις αμφοτεροβαρούς συμβάσεως δι' υπέρμετρον υποτίμησιν της χρηματικής παροχής* (γνμδ.), Δικαστική 5 (1933), 346-348.
109. *Επί της συναινέσει μεταβιβάσεως κυριότητος εν τω μεταγενεστέρω βυζαντινώ δικαίω*, Μνημόσυνα Παππούλια (έκδ. Π. Βάλληνδα), Αθήναι, 1934, σελ. 263-269.
110. *Δικτατορία ή κοινοβουλευτισμός;* Εφημερίς "Καθημερινή" 8 Ιανουαρίου 1934.
111. *Απαλλαγή ανακριτού υπό του υπουργού Δικαιοσύνης* (απόπειρα κατά Βενιζέλου), Εφημερίς "Νέος Κόσμος" 28 Δεκεμβρίου 1933 και 16 Ιανουαρίου 1934.
112. *Τοκοχρεωλυτικά δάνεια και δραχμοποιήσις* (γνμδ.), Εφημ. Ελλ. Νομικών 1 (1934), 75-76.
113. *Το ζήτημα του συνυπευθύνου της Πάουερ μετά της εταιρείας ΣΠΑΠ και των λοιπών εταιρειών* (γνμδ.), Εφημ. Ελλ. Νομ. 1 (1934), 219-221, Θέμις 45 (1934), 408-410, 383.
114. *Σχέδιον Αστικού Κώδικος, II. Ενοχικόν Δίκαιον*, Αθήναι, εκ του Εθνικού Τυπογραφείου, 1935, εισήγησις και προσχέδιον εισηγητού, σελ. 59-254.
115. *Το ελληνικόν δίκαιον και το επιστημονικόν έργον του Δημητρίου Παππούλια*, Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών 10 (1935), σελ. (8)-(17).
116. *Αφηρημένη σύμβασις* (επί του προσχεδίου Ελλ. Αστ. Κώδικος), Αρχ. Ιδ. Δικαίου (Ζέπου) 2 (1935), 91-98.
117. *Σύμβασις υπό εξουσιαστικήν αίρεσιν και δραχμοποιήσις* (γνμδ.), Εφ. Ελλ. Νομικών 2 (1935), 311-313.
118. *Ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και αποζημιώσεως* (γνμδ.*), Δικαιοσύνη 13 (1935), 193-195.
119. *Εταιρεία ηλεκτροφωτισμού Θεσσαλονίκης. Σιωπηρά εν τη συμβάσει αίρεσις και συνέπεια ματαιώσεως αυτής* (γνμδ.), Δικαιοσύνη 13 (1935), 289-290.
120. *Αντισυνταγματικότης νόμου λύοντος συγκεκριμένην ιδιωτικήν διαφοράν* (γνμδ.), Θέμις 46 (1935), 449-450.
121. *Η αναφορά της Μαντώ Μαυρογένη κατά του Δημητρίου Υψηλάντη*, Πρακτικά Ακαδημίας 11 (1936), σελ. 292-297. Εδημοσιεύθη μετά προσθηκών και εν Αρχείω Ιδιωτ. Δικ. (Ζέπου) 3 (1936), 266-269.
122. *Der griechische Entwurf eines Obligationenrechts*, Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht 10 (1936), 53-66.
123. Πρόλογος εις: ΓΡ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ, *Αι συλλογικά διαφοράι εργασίας*, Αθήναι, 1936, σελ. δ'-η'.
124. *Διαθήκη συντεταγμένη αγγλιστί εν όψει του αγγλικού δικαίου. Προσαρμογή του περιεχομένου αυτής εις το ισχύον ρωμαϊκόν δίκαιον* (γνμδ.), Δικαστική 8 (1936), 138-139.

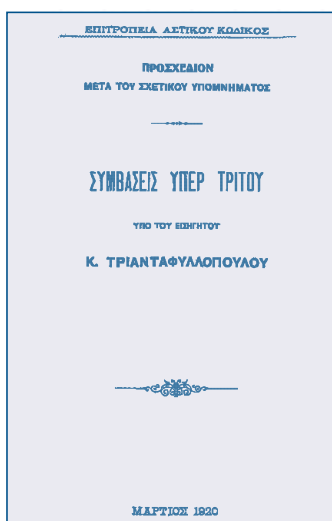

125. *Επικήδειος εις Κωνσταντίνον Δεμερτζήν*, αυτόθι 344.
126. *Αι εις χρυσόν υποχρεώσεις του ν. 987 και η δραχμοποίησης του α. δ. 29 Ιουλ. 1932*, Εφ. Ελλ. Νομικών 3 (1936), 113-117.
127. *Διακριτικά γνωρίσματα απλού και τοκοχρεωλυτικού δανείου*, Εφ. Ελλ. Νομ. 3 (1936), 956-957.
128. *Κληροδοσία κυριότητας ή κληροδοσία επικαρπίας*, Θέμις 47 (1936), 140-141.
129. *Αποζημίωσις εξ αχρηστεύσεως πλοίων και δραχμοποίησης (γνμδ.)*, Θέμις 47 (1936), 231-232.
130. *Ματαίωσις όρου και condictio causa data causa non secuta (γνμδ.)*, αυτόθι 507-509.
131. *Κύρος τρισελίδου ιδιογράφου διαθήκης υπογεγραμμένης μόνον εις το τέλος της δευτέρας σελίδος (γνμδ.)*, Οικονομοπούλου-Πρεδάρη, Πανδέκτης κληρονομικού δικαίου (1936-1940), σελ. 756, Νο 1506.
132. *Πάντειος Σχολή, ανικανότης εκτελεστού, άρθρ. 20 Συντάγματος (γνμδ.)*, αυτόθι, σ. 1683-1684, Νο 2527.
133. *Διάθεσις προικός εκ μέρους της συζύγου αιτία θανάτου και καταπίστευμα*, αυτόθι, σ. 2192, Νο 3029.
134. *Κληροδοτήμα λόγω ποινής του κληρονόμου (γνμδ.*)*, αυτόθι, σ. 2335-2337, Νο 3193.
135. *Αίρεσις χηρείας και μουκιανή ασφάλεια (γνμδ.)*, αυτόθι, σ. 2432 επ., Νο 3248, 3251.
136. *Κατάθεσις υπέρ τρίτου αποδοτέα μετά θάνατον καταθέτου και φόρος κληρονομίας*, αυτόθι, σ. 2670, 2672, Νο 2428β, 2428-9.
137. *Το έργον του Κυριάκου Βαρβαρέσσου (προσφώνησις κατά την δεξίωσίν του ως ακαδημαϊκού)*, Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών 12 (1937), σελ. (46)-(49).
138. *Εισηγήσις επί του Γ' Θεοφανοπουλείου διαγωνίσματος, θέμα: Περί των διακριτικών ορίων μεταξύ εντολής και μισθώσεως υπηρεσιών ή έργου, προτασσομένη της βραβευθείσης ομοτίτλου μελέτης Γ. ΣΙΜΩΝΕΤΟΥ, Αθήνα, 1937, σελ. 7-14.*
139. *Ιστορία των σχεδίων του ελληνικού αστικού κώδικος*, Αρχείον Ιδιωτικού Δικαίου (Ζέπου) 4 (1937), 433-449.
140. *Τοκογλυφία και αισχροκέρδεια (γνμδ.)*, Αρχ. Ποιν. Επιστημών 1 (1937), 210.
141. *Ρήτρα εις ξένον νόμισμα και χρηματοδότησις του εισαγωγικού εμπορίου (γνμδ.)*, Εφ. Ελλ. Νομικών 4 (1937), 317-318.
142. *Συμφωνία περί καταβολής του εις ξένον νόμισμα μισθώματος εις την αλλοδαπήν ατιμώρητος (γνμδ.)*, αυτόθι 695-697.
143. *Επιστολή προς την "Εφημερίδα Ελλήνων Νομικών" (επί επεισοδίου Σ. Σεφεριάδου-Π. Θηβαίου)*, αυτόθι 4 (1937), 368.
144. *Εισαγωγικόν εμπόριον και άνοιγμα πιστώσεως εις ξένον νόμισμα. Δάνειον εις ξένον νόμισμα επί υποθήκη ελληνικού πλοίου (γνμδ.)*, Θέμις 48 (1937), 286-288.
145. *Χαιρετισμός προς τον αντιπρόσωπον της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Cambridge*, αυτόθι 564.
146. *Ρήτρα εις λίρας ή δολλάρια. Ασφάλεια καθ' υποτιμήσεως αμφοτέρων των νομισμάτων*, αυτόθι 798.
147. *Ελληνικόν ενοχικόν δίκαιον, γενικόν μέρος, τεύχος Α', β' έκδ.*, Αθήνα, 1938, σελ. λς'+256.
148. *Die Novelle 56 Leos des Weisen und ein Streit über das Meeresufer im 11. Jahrhundert*, Festschrift für Paul Koschaker III (1939), 309-323.
149. *Άσκοποι δαπάναι εντολοδόχου. Ο παρ' απαγόρευσιν κυρίου διοικήσας αλλότρια*

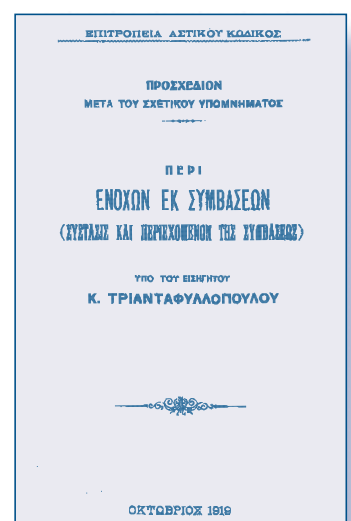

ευθύνεται διά τυχηρά. Εκτέλεσις επί καθυστερουμένων δόσεων αγροτικών χρεών (γνμδ.), Θέμις 50 (1939), 597.

150. Το έργον του δικαστού, ομιλία επί τη ανακηρύξει του Αντωνίου Ζηλήμονος ως επιτίμου διδάκτορος της Νομικής Σχολής, Εφ. Ελλ. Νομικών 6 (1939), 716-718, Θέμις 50 (1939), 849-853.
151. Κληροδότημα ανωνύμων μετοχών, *legatum generis* και *legatum quantitatis*, δικαίωμα ψήφου τίνι ανήκει (γνμδ.), Πανδέκτης κληρονομικού δικαίου Οικονομοπούλου-Πρεδάρη Β' (1939), Νο 2819α, σελ. 1969-1973.
152. Διάθεσις της προικός δι' αιτία θανάτου δωρεάς. Καταπίστευσις μετά θάνατον κληρονόμου ή εγκατάστασις αυτού εις επικαρπία; αυτόθι Νο 3029, σελ. 2192.
153. Ιστορία του ρωμαϊκού δικαίου και εξέλιξις αυτού εν τη ανατολή, τεύχος Α', Πανεπιστημιακαί παραδόσεις, Αθήναι, 1940, σελ. 80.
154. Υποθήκη παραχωρηθείσα υπό του εκ των συνοφειλετών αγρότου. Διάκρισις χρέους και ευθύνης (γνμδ.), Δικαστική 12 (1940), 22.
155. Ερμηνεία διαθήκης. Υποκατάστασις ή καταπίστευμα; (γνμδ.), αυτόθι 107-108, 22-24.
156. Δεσμευμένα δραχμαί, ομολογία, μετοχαί κατά ν. δ. 1704/1939 (γνμδ.), Εφ. Ελλ. Νομικών 7 (1940), 66-69.
157. Προσύμφωνον εταιρείας και ακυρότης (γνμδ.), Θέμις 51 (1940), 89.
158. *Condictio indebiti* και συμψηφισμός χρεών δημοσίου (γνμδ.), αυτόθι 124-125.
159. Ο χαρακτήρ του Αγώνος μας (ραδιοφωνική ομιλία 14 Δεκ. 1940), Δικαστική 13 (1941), 1-3, Θέμις 52 (1941), 2-3.
160. Ο εις υποχρεούται αντί αμοιβής να επιτύχη απόσβεσιν αξιώσεων τρίτου κατά του αντισυμβαλλομένου: Σύμβασις έργου. Διατοπικόν δίκαιον επί ενοχικής και εμπραγμάτου συμβάσεως. Υπερμερία πωλητού κατά Κρητικών Κώδικα (γνμδ.*), Θέμις 52 (1941) 365-367.
161. Κριτική: Ι. ΒΙΣΒΙΖΗ, Η πολιτική δικαιοσύνη κατά την ελληνικήν επανάστασιν μέχρι του Καποδιστρίου, μετ' ανεκδότων εγγράφων, Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών 16 (1941), σελ. 167-171, μετά τινων προσθηκών, Αρχείον Ιδ. Δικ. (Ζέπου) 9 (1942), 370-373.
162. Δικαιώματα ενεχυρούχου δανειστού και θεματοφύλακος, απειλουμένου του πράγματος εκ βομβαρδισμού (γνμδ.*), Δικαστική 14 (1942), 28-29.
163. Πρώιμος εξόφλησις ομολογιών και αδυναμία καταγγελίας λόγω του πολέμου, χαρακτήρ μεσολαβούντος τραπεζίτου (*trust*) (γνμδ.*), Εφ. Ελλήνων Νομικών 9 (1942), 187-191.
164. Αι διατάξεις περί πενήμιου ενιαυτού και η σημερινή ισχύς αυτών, Αρχ. Ιδ. Δικαίου (Ζέπου) 9 (1942), 225-228.
165. Αρραβών επί προσυμφώνου. Διάκρισις αρραβώνος ποινικού και μεταμελείας (γνμδ.), Θέμις 53 (1942), 273-275.
166. Ανάκλησις δωρεάς υπό όρον, αγωγή λόγω αχαριστίας και *condictio ob causam datorum* (γνμδ.), αυτόθι, 378-380.
167. Επισκόπησις του δικαίου των αρραβωνικών συμβάσεων, Εφημ. Ελλην. και Αλλοδαπής Νομολογίας 61 (1942), 295-303.
168. Επί της πειθαρχικής διάξεως του καθηγητού Ι. Κακριδή. Η δίκη των τόνων, Βιβλιοπωλείον της Εστίας (1942), σελ. 90-94.
169. Επικήδειος εις Πέτρον Θηβαίον, Εφ. Ελλ. Νομικών 10 (1943), 146-148, Θέμις 54 (1943), 303, Εφημερίς "Δικηγορικός Αγών", αριθ. φύλλου 15-16 της 10 Αυγούστου 1943.

170. *Ελληνικόν ενοχικόν δίκαιον. Γενικόν μέρος. Τεύχος Α', γ' έκδοσις, Αθήναι, 1943, σελ. 192.*
171. *Η πρώτη ελληνική μετάφρασις του Γαλλικού Εμπορικού Κώδικος και τα εξ αυτής διδάγματα, Αρχείον Ιδιωτικού Δικαίου (Ζέπου) 10 (1943), 361-383.*
172. *Αγοραπωλησία (Πανεπιστημιακαί παραδόσεις), 1943, σελ. 80.*
173. *Δέσμευσις ανωνύμων μετοχών, Εφ. Ελλ. Νομικών 10 (1943), 229.*
174. *Τα δεινά της εχθρικής κατοχής και η ανόρθωσις της πίστεως. Λόγος επί τη αναλήψει Διοικήσεως Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος 16 Νοεμβρίου 1944, τύποις Εθν. Τραπέζης.*
175. *Κλήρυγκ και ενέγγυος πίστωσις, Εφ. Ελλ. Νομικών 11 (1944), 95.*
176. *Το ζήτημα του αστικού κώδικος, Νέον Δίκαιον 1 (1945), 108.*
177. *Υπερτίμησις ακινήτων και ερμηνεία διαθήκης, Δημοσθένους Τζιβανοπούλου, Εφ. Ελλ. Νομικών 13 (1946), 65.*
178. *Το ζήτημα των δύο αστικών κωδίκων, Νέον Δίκαιον 2 (1946), 159-182.*
179. *Μίσθωσις εις ξένον νόμισμα (γνμδ.*), αυτόθι 2 (1946), 114.*
180. *Περιορισμός διαφέροντος και βυζαντιναί αντιλήψεις, Αρχείον ιδιωτικού δικαίου 13 (1946), 137-164.*
181. *Έκτασις και συνέπειαι του νόμου 18/1944 άρθρ. 5 "περί νομισματικής διαρρυθμίσεως", Εφ. Ελλ. Νομικών 14 (1947), 305.*
182. *Κληρονομικόν δικαίωμα ετεροθαλών αδελφών κατά τον Αστ. Κώδικα, αυτόθι 14 (1947), 301.*
183. *Τρεχούμενος λογαριασμός, ανανέωσις και δραχμοποίησης, αυτόθι 14 (1947), 302.*
184. *Το έργον Αλεξάνδρου Διομήδη (προσφώνησις κατά την εν τη Ακαδημία δεξιώσιν του), Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών 22 (1947), 8γ.*
185. *Το έργον Γεωργίου Μαριδάκη (προσφώνησις κατά την δεξίωσιν εν τη Ακαδημία), αυτόθι 22 (1947), 5-9.*
186. *Κληροδοσία ποσοστού, αντιφατική αίρεσις (γνμδ.), Εφ. Ελλ. Νομικών 15 (1948), 815.*
187. *Λόγος επί τη αναλήψει της προεδρίας της Ακαδημίας Αθηνών, Πρακτικά Ακαδημίας 23 (1948), 6.*
188. *Εισήγησις εις ομιλίαν περί σωτηρίας του παιδιού, αυτόθι 86.*
189. *Ο αγών της Ελληνικής Ανεξαρτησίας και η αρχή των εθνικοτήτων (λόγος 25 Μαρτίου), αυτόθι 99.*
190. *Τα γενέθλια (7 Μαΐου) του Πλάτωνος, αυτόθι 184.*
191. *Η Ημέρα των Ηνωμένων Εθνών (24 Οκτωβρίου), αυτόθι 366, 380.*
192. *Ελλάς και Ιταλία (λόγος 28 Οκτωβρίου), αυτόθι 383.*
193. *Η πολιτική δικαιοσύνη επί Καποδίστρια, αυτόθι 472.*
194. *Κριτήρια νομικού προσώπου ως δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, Εφ. Ελλ. Νομικών 16 (1949), 225.*
195. *Λόγος επί τη παραδόσει της προεδρίας της Ακαδημίας Αθηνών, Πρακτικά Ακαδημίας 24 (1949), 3.*
196. *Παρουσίασις βιβλίου Κ. ΚΟΥΚΚΙΔΟΥ, Τα Αμπελάκια, αυτόθι 98.*
197. *Επικήδειος εις Γεώργιον Στρέϊτ, αυτόθι 5 και Ν. Δίκαιον 5 (1949), 48.*
198. *Οφειλή, εξ αδικού πλουτισμού, Τραπέζης Ελλάδος προς πώλησιν συναλλάγματος. Συμψηφισμός συναλλαγμάτων, Θέμις 61 (1950), 524.*

199. *Μισθός εν κωλύματι*, ΑΚ 657, 558, Επιθ. Εργατικού Δικαίου 9 (1950), σελ. 725.
200. *Αιτιώδης σύνδεσμος εν αποζημιώσει κατά τον Αστ. Κώδικα*, Εφημ. Ελλήνων Νομικών 17 (1950), 579.
201. *Ναύλωσις πλοίου και πλάνη* (γνμδ.*), αυτόθι 17 (1950), 42.
202. *Η ικανοποίησις δι' ηθικήν βλάβην κατά τον Αστικόν Κώδικα*, Νέον Δίκαιον (1950), 1-7.
203. Παρουσίασις έργου Κ. ΓΑΡΔΙΚΑ: *Εγκληματολογία εις την Ακαδημίαν*, Εφ. Ελλ. Νομικών 17 (1950), 79.
204. *Το έργον Ξενοφώντος Ζολώτα* (προσφώνησις κατά την δεξίωσιν εν τη Ακαδημία), Πρακτικά Ακαδημίας 27 (1952), 5-9.
205. α. *Χρόνος μετατροπής συναλλάγματος εξαγωγέως*. - β. *Κατάσχεσις ακινήτου εν Ελλάδι λόγω δανείου συναφθέντος και πληρωτέου εν τη αλλοδαπή, δεν μεταβάλλεται τόπος πληρωμής*. - γ. *Μισθωτής χρηματοκιβωτίου αλλοδαπός δεν χρειάζεται άδειαν Τραπέζης Ελλάδος προς χρήσιν*, Νομικόν Δελτίον Τραπέζης Ελλάδος 5 (1952), 141-146. - δ. *Χρέος Δημοσίου ορισθέν εις δραχμάς υπό του εν Αιγύπτω ελευθέρου ελληνικού κράτους (1941 επ.) λογίζεται ως εις ξένον νόμισμα και δεν υπόκειται εις τον νόμον 18/1944*, αυτόθι 6 (1953), 5-7.
206. *Καθολικόν καταπίστευμα ή εκδικητικόν κληροδότημα υπό αίρεσιν*. *Κύρος εκποιήσεως υπό κληρονόμου*, Νέον Δίκαιον 9 (1953), 283.
207. *Απόκρυψις τιμήματος και κύρος πωλήσεως ακινήτου*, Νομικόν Βήμα 1 (1953), 233.
208. *Κύρος νόμου κρίνοντος ωρισμένας διαφοράς*, Εφ. Ελλ. Νομικών 20 (1953), 185.
209. *Ελληνικαί νομικαί ιδέαι εν τω Βυζαντινώ Ποινικώ Δικαίω*, Αρχειον Ιδιωτ. Δικαίου 16 (1953), 151 (προς τιμήν του Fr. Pringsheim).
210. *Ενοχαί γένους και ενοχαί είδους κατά τον Αστικόν Κώδικα*, Εφ. Ελλ. Νομικών 21 (1954), 3-15.
211. *ΑΚ άρθρον 895, ενοχή εκ λαχείου*, αυτόθι 21 (1954), 493.
212. *Ζητήματα του Νθ. Δ. 2687/1953 περί επενδύσεως κεφαλαίων εξωτερικού*, αυτόθι 21 (1954), 1114.
213. Παρουσίασις βιβλίου ΣΒΩΛΟΥ και ΒΛΑΧΟΥ, *Το Σύνταγμα της Ελλάδος*, Πρακτικά Ακαδημίας 29 (1954), 277 και Εφημ. Ελλ. Νομικών 21 (1954), 709.
214. *Το δικαίωμα του ανθρώπου προς γνώσιν και προς ελευθέραν χρήσιν αυτής* (λόγος επί τη διακοσιετηρίδι του Πανεπιστημίου Columbia), Πρακτικά Ακαδημίας 29 (1954), 481-497 και Εφ. Ελλ. Νομικών 21 (1954), 1097.
215. *Ασυλία και νομοθετική πολιτική Λέοντος του σοφού* (περίληψις μήπω δημοσιευθείσης ανακοινώσεως εν τη Ακαδημία), Εφημ. Ελλήνων Νομικών 21 (1954), 708.
216. *Έννοια απηγορευμένης εξαγωγής συναλλάγματος*, Νέον Δίκαιον 10 (1954), 351.
217. *Νομική φύσις ΟΔΙΣΥ, σύγκρισις προς ΔΕΗ*, Εφ. Ελλ. Νομικών 22 (1955), 913.
218. Παρουσίασις βιβλίου G. VLACHOS, *Essai sur la politique de Hume*, Πρακτικά Ακαδημίας 30 (1955), 213.
219. *Ζητήματα μεταλλευτικής νομοθεσίας* (λιγνίτης Ηρακλείου), Νομικόν Βήμα 2 (1955), 102.
220. *Φόρτωσις υπό αλλοδαπού επί τουρκικού πλοίου. Μεταφόρτωσις, κατάσχεσις φορτίου υπό αλλοδαπού δανειστού του αρχικού φορτωτού. Τουρκική νομοθεσία εθνικού νομίσματος* (γνμδ.), Θέμις 67 (1956), 417.
221. *Κύρος Νθ. Δ. "περί οργανώσεως διανομής ηλεκτρικής ενεργείας"* (γνμδ.*), Εφ. Ελλ. Νομικών 23 (1956), 612.

-
-
222. *Πρώτη δεκαετία του αστικού κώδικος*, Νομ. Βήμα 4 (1956), 227.
223. *Έννοια δεσμευμένων δραχμών νόμου 1704/1939*, Νομικόν Δελτίον Τραπέζης Ελλάδος (1956), 115 επ.
224. Παρουσίασις “*αλληλογραφίας Πηνελόπης Δέλτα*”, Πρακτικά Ακαδημίας 32 (1957), 12.
225. *Επιφανειούχος ωρισμένου χρόνου καλυθείς υπό ιδιοκτήτου εις κάρπωσιν δικαιούται εις παράτασιν*; Εφ. Ελλήνων Νομικών 24 (1957), 539.
226. *Το έργον Αλεξάνδρου Παπαναστασίου*, πρόλογος εις Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, *Μελέτες, Λόγοι, Έργα*, 1957 σελ. ζ’.
227. *Πειθαρχική δικαιοδοσία σωματείων*, Εφ. Ελλήνων Νομικών 25 (1958), 188.
228. *Ερμηνεία συμβάσεως μεταλλείου Βάβδου. Διαλυτική αίρεσις ή συμβατική υπαναχώρησις. Αποτελέσματα ακυρώσεως λόγω πλάνης*, Νέον Δίκαιον 14 (1958), 705.
229. *Παυλιανή αγωγή και Α.Κ. 919*, Νομικόν Βήμα 6 (1958), 193.
230. *Τόκοι υπερημερίας και ξένον νόμισμα*, Εφημερίς Ελληνικής και αλλοδαπής Νομολογίας 77 (1958), 305.
231. *Χρόνος γενέσεως ενοχής προς απόδοσιν προικός, Νόμος 18/1944*, Νομικόν Δελτίον Τραπέζης Ελλάδος 11 (1958).
232. *Η Εξάβιβλος του Αρμενοπούλου και η νομική σκέψις εν Θεσσαλονίκη κατά τον δέκατον τέταρτον αιώνα*, περ. Αρμενόπουλος, τ. 14 (Θεσσαλονίκη 1960) 765 έπ.
233. Ανέκδοτος περί ασυλίας επιστολή του Αρέθα προς Λέοντα τον Σοφόν, 1961.
234. *Ιεραρχία νόμων και βυζαντινόν δίκαιον*, στον τόμο *Σύμμεικτα εις μνήμην Αλεξάνδρου Σβάλου*, Αθήνα 1961, 475-492.

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
της παρούσας έκδοσης

- Ακαδημία Αθηνών: *Οι εκλιπόντες Ακαδημαϊκοί της πενηκονταετίας (1926-1976)*, Αθήνα 1977.
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος: *Απολογισμός των ετών 1941, 1942, 1943, 1944*, Αθήνα 1946.
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος: *Απολογισμός του έτους 1950*, Αθήνα 1951.
- Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον: *Βιογραφία ζώντων καθηγητών. Επιτίμων, τακτικών και εκτάκτων*, Αθήνα 1920, τόμ. δεύτερος, τχ. Α'.
- Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον: *Εκατονταετηρίς 1837-1937*, Αθήνα 1937.
- Εμείς & η Τράπεζα*, περιοδική έκδοση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, τχ. 11/Ιούνιος 1998, σσ. 11-24.
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, των ετών 1944, 1945, τεύχη Α' και Γ'.
- Ι.Α./Ε.Τ.Ε.: Α1Σ3Υ3Β29. Πρακτικά Συνεδριάσεων. *Πρακτικά Γενικού (Διοικητικού) Συμβουλίου 1944-1945*.
- Ι.Α./Ε.Τ.Ε.: Α1Σ5Υ1Β179. *Εγκύκλιοι Διοικήσεως έτους 1944*.
- Γ.Π. Κ(ουσουλάκος): "Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος". Λήμμα στη *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια (Μ.Ε.Ε. Π. Δρανδάκη)*, τόμ. ΚΓ', σσ. 291-292. Επίσης στο *Συμπλήρωμα της Μ.Ε.Ε.*, τόμ. Δ', σ. 783.
- Αλέξανδρος Παπαναστασίου: *Μελέτες-λόγοι-άρθρα* (επιμέλεια Ξ. Λευκοπαρίδη), Αθήνα 1957, 2 τόμοι.
- Ιωάννης Μ. Σόντης: *Κωνσταντίνος Τριανταφυλλόπουλος*, Αθήνα 1959.
- Επ. Κ. Στασινόπουλος: *Η ιστορία της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος 1841-1966*, Αθήνα 1966.
- Τόμος προς τιμήν Κωνσταντίνου Τριανταφυλλοπούλου επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της καθηγεσίας του*, Αθήνα 1959.
- Τράπεζα της Ελλάδος: *Τα πενήντα χρόνια της Τραπέζης της Ελλάδος, 1928-1978*, Αθήνα 1978.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
«ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ»
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟΝ ΙΟΥΛΙΟ ΤΟΥ 1999
ΣΕ 1.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΕΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΠΕΛΕΣΑΚΟΣ
ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΚΑΜΠΥΛΗ